

MOTIEJUS VALANČIUS

PALANGOS
JUZĖ

Lietuvių Kultūros Židinio New Yorke
ANTANO MACEIKOS Vardo

B I B L I O T E K A

Skyrius 8-3

Nr. 5271

VILNIUS 1977

Dailininkas
VYTAUTAS JURKŪNAS

© Ilustracijos, leidykla „Vaga“, 1976

PRAKALBA

Kaip viskas pasaulyj persimaino, taip persikeis ilgainiui ir žmonių papročiai. Ką aš numanydamas ėmiau ir surašiau ne vien papročius, bet ir juokavimus žmonių mūsų gadynės. O tai dėl to, idant atencijos giminės žinotų, kas tiko žemaičiams su lietuviais gale mūsų devynioliktojo amžiaus. Jei ta knygelė patiks mokantiems skaityti, tegul skaito, o jei nepatiks, lai sviedžia į pakurtą pečių. O nors taip katras padarys, tačiau užliks kame nors bent viena, kurią atencijos giminės juokdamos skaitys.

Nusimanau ne viską tesurašęs, bet turiu viltį atsirasiant mokytą vyrą, kurs, mano paveizdą sekdamas, surinks ir likusius dalykus.

Vardai miestelių ir ūlyčių, arba sodų, toj knygelėj priminavoti, taipogi vardai ir pavardės žmonių nėra išmislyti per raštinką, bet tikri.

Tankiai su sermėga apsilkusi vaikščioja tikra išmintis.

Priežodis

Pačiame pajūryj, Palangos miestelyj, buvo ūkininkas, vadinamas Jonas Viskantas, pasiturįs ir katalikas. Kurs, vedęs iš kretingiškių Elžę Šikšnalę, turėjo sūnų, vardu Jūzupą. Tą vaiką pramokė truputį rašto Palangos altarista kunigas Jonas Baužinskis.

Jau paūgterėjusį sūnų tėvas vedė su savim silkelių žvejoti, plekšnių gaudyti, menkių meškerioti ir vilkti iš jūros kerpes su gintarais. Bet žuvies neblaimėdamas, vieną kartą sakė moteriai savo: „Ar žinai ką, motin: mūsų pajūrio smiltys maž teduoda duonos, aš ketu Juzę nuvežti į Klaipėdą, kad amato išmoktų.“ Atsakė Elzbietė: „Teisybė, amatą mokėdamas, nepritrūks duonos.“

Taip pašnekėjęs tėvas vieną rytą pakinkino arklius, pasva-
dino į vežimą vaiką ir vežė į Klaipėdą kaip ožaitį į turgų ve-ve
bliunantį. Nuvažiavęs pristatė Juzę prie vokiečio meistro kria-
čystės mokyti ant dvylikos metų.

Vos trejetui metelių praslinkus, parėjo į Palangą Juzė. Tėvas,
jį pamatęs, tarė: „Kas tai yra, sūnau? Ko sugrįžai? Ar tai vie-
šėti, ar suvisu?“ Šis atsakė: „Tėveli, suvisu, ne vien parėjau,
bet išbėgau, negalėjau bedatūrėti. Meistras mano piktas be
galo, kad jį giltinė pagautų: vos, girdi, išėjęs į miestą, truputį
patruksiu, tuojau sugrįžus šmiaukš-šmiaukš su bizūnu per nu-
garą. Dar sako: „Tu, leiši, rakali, valgysi mano duoną, o nieko
nedirbsi, aš tau parodysiu, kame blezdingos žiemavoja!“ Atsakė
tėvas: „Meistras tau davė šmiaukš-šmiaukš su bizūnu, o nuo ma-
nės gausi čakš-čakš su lazda; ko grįžai nelaiku, mokslo nepa-
bengęs?“ Juzė, ranką tėvo bučiuodamas, tarė: „Nebreiks to,
tėveli! Aš jau moku gerai čikš-čikš sukirpti ir dailiai susiūti.
Ponams drapanų nesiūsiu, bet žmonėms; dėl dirbimo mažiau te-
uždirbsiu, bet duonos turėsiu.“

Motina, pamačiusi seniai bergėtą sūnų, didžiai prasidžiu-
go ir meldė vyro, idant leistų vaikui namie pasiviešėti bent dve-
jetą nedėlių.

Jūzupas beviešėdamas pasisiūdino sau juodą šikšnos skryne-
lę su pasamonais, sudėjo į tą marškinius, skepetas, gelumbės
jupelę, siuvamąjį žiedą ir žirkles, pasakė tėvams sudievu, apsi-

vilko su trumpu švarku, apsimovė su bryliu, apsiavė, prūsų papročiu, su klumpėmis, įsikabino į kukšterą savo šikšnos skrynelę, gavo nuo tėvo tris rublius ir iškeliavo Kretingos linkan.

Išeidamas Juzukas turėjo vos aštuoniolika metų amžiaus savo. Akys jo buvo rudos, plaukai garbanoti, veidas baltas, augumas vidutinis, pats tiesus ir liemeningas it nendrė. Žodžiu sakant, gražus buvo jaunikaitis. Klaipėdoj išmoko dar su skripyčiomis džirzginti ir dėl to tas visuomet skrynelėj nešiojo.

Sulig diena išėjimo pragaišo, kaip į vandenį įkrito; veltui užvis Viskantienė teiravosi, klausinėjo žmonių, atvažiuojančių į Palangą žuvies pirkti. Visi sakė nežinantys, negirdėję apie jos sūnų. Raukė nemitusi motina ir kartais ašarojo. O Viskantas, tai kažį kuomet pamatęs, sakė: „Ko miauzgi kaip katė, pelė vaikams nešdama, juk jei vedums vaikas būtų pritrūkęs duonos, skelbtųsi; tur būti, jam gerai tarp žmonių, kad nė vėjas nuo jo nepučia.“ Moteris atsakė: „Je je, rasi kame numirė.“ Tarė vyras: „Mirdamas būtų pasisakęs, iš kur esąs, o žmonės palaidojo būtų vedum žinią davę.“

Keturiems metams nuo išėjimo Jūzupo praslinkus, rudėnop įvažiavo kažį kas brėkštant prie Viskanto su gražiais ratais, su trimis dailiais bėrais arkliais ir su motriška, kuri ant kelių turėjo vaiką. Elzbietė, šokusi prie lango, tarė: „Kas čia, meldžia-

mieji, įvažiavo? Nee, bene Juzė tiktai? Vardan viešpaties, kame būtų tą motrišką gavęs?“ Tai pasakiusi, spruko pro duris, sutiko savo sūnų ir pradėjo iš džiaugsmo verkti. Suėjus į trobą, arba grinčią, Juzukas pabučiavo kelis kartus rankas motinos savo ir atsiliepė: „Motinėle, šitai sūnus mano Kazelė, šitai moteris mano Domicė.“ Atsakė motina: „Nu, gerai, gerai, ačiū viešpačiui, kad gyvas tebesi, aš kartkartėmis meldžiaus už dūšią tavo ir tariau jau mirus. Joni, bėk tu šarpiai į miestelį, paieškok tėvą ir pasakyk Juzelę parvažiavus.“ Jūzupas, pamatęs tėvą parėinant, išskriejo lig vartų jo sutikti ir abi ranki pabučiavo. O tėvas tarė: „Nu, garbė dievui, kad susivokei; no motina jau ir akių pritrūko beverkdama.“ Įėjus į trobą, Jūzupas tarė: „Šitai, tėveli, gera moteris mano Domicėlė, šitai ir sūnus mano rubuilis Kazė, nuo šv. Roko jau antrus metus užkliudęs. Labai yra geras, nes pieno sriubt-sriubt dienos būvy pusgorčių išgeria, o košė negali nė pasirodyti, tuojau perima ir prašo motinos daugiau, niam-niam sakydamas.“ Tarė Viskantas: „Nėra ko už tą pykti: kas gerai valgo, tas yra sveikas, bus iš jo stiprus darbininkas.“

Po to šnekėsio visi susėdo, o Elzbietė sakė: „Rasi ir alkani esant, reikia patiekti valgį.“ Tai tarusi, išėjo į priemenę ir liepė mergelei ugnį sukurti. Kuri sukūrusi pakaitino saldaus pieno ir išvirė bulves, arba roputes. Tas ant stalo padėjusi, atnešė bliūdą pieno rūgštaus su bliūdeliu kastinio. Visi kėlės, sukalbėjo poterius ir sėdo valgyti. Kazė drožė atsispirdamas saldų pieną. Pavalgę sukilo, poterius atkalbėjo ir pabučiavo tėvams rankas. O jogei buvo kelionėj pavargę, ėjo tuojau gulti.

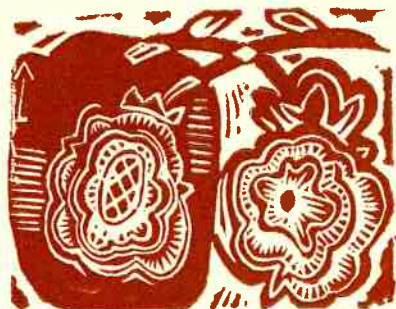
Ryto metą Viskantienė išvirino pusryčiui rūgščią ropu-
nę su džiuvusia avienos mėsa, kuri visiems dideliai patiko. Jūzu-
pas pavalgęs tarė: „Ačiū tau, motinėle, seniai buvau besrėbęs
taip skanaus viralo! Mano Domicė sugeba skaniai virti, bet mo-
tinėlės valgis visuomet yra skanesnis, arba gardesnis.“

Domicėlė tuojau užsigėidė eiti į pajūrį, nes jūros niekuomet
buvo nemačiusi. Jūzupas pakinkė arklius, pats važiavo ir nu-
vežė moterį su vaiku. Arkliai, pamatę vilnis, pradėjo baidytis.
Domicėlė, išsėdusi iš ratų, sudrebėjo, klaupės, persižegnojo ir
tarė: „Oi viešpatie dieve, kaip tu didis esi, kurs tokius vandenis
sutvėrei! Gerai tai sakote: „Palanga — pasaulio pabanga“, kurios
aš amžiuį savo netariaus regėsianti.“ Atsakė Jūzupas: „Ne
pabanga; už tos jūros yra Žvėdų žemė, bet jogei jūra yra plati
per penkias dešimtis mylių, todėl antro pašalio negalim matyti.“

Diena buvo saulėta, gan šilta, todėl Kazė, ant smiltynės pa-
svadintas, kaip je kiti vaikai, į pajūrį atvesti, pilstalojo smilte-
les ir gražius akmenėlius rinko. Burną pagaliau savo su tais pri-
kišo. Visi, prisistebėję kiek tinkami, grįžo namon.

Po gerų pietų Jūzupas sukinėdamas tarė: „Nu, kas dabar
bus: gurkš-gurkš gerai privalgėm, nors eik gulti.“ Viskantienė
atsakė: „Galit valandą pagulėti pakaičio, bet neilgai, nes aš
noriu, kad man papasakotum apie visą savo kelionę, kurioj
buvai, išėjęs nuo mūsų. Kaip tau klojos ir iš kur gavai martelę?“

Šis atsakė: „Gerai, gerai, motinėle, išbelsiu, išpasakosiu su visais išgaliais, bet nugis styri-styri eikim gulti.“ Tai taręs, ėmė moterį savo, įlindo į šalutinę ir atgulė. Begulint atėjo trys susiedai aplankyti Jūzupo ir jo tėvų. Kėlęs Jūzupas pasveikino svečius, sėdos ir tarė: „Nugis išsižiokit, pasistatykit ausis ir klausykit: apsakysiu bent pradžia kelionės mano, nes to nori gera mano motinėle.“

P I R M A S V A K A R A S

Kaip atmenat, pirm ketverių metų išėjau nuo jūsų bakšbakš su klumpėmis apsiavęs ir atvykau į Kretingą. Truputį tarsi pavargęs, šmurkš įlindau į karčemą, pirkau nuo žydo pyrago, ėmiau alaus kvartą, pavalgiau, pasiilsėjau ir, nieko netrukęs, leidaus Salantų linkan.

Atėjęs į Asteikinę karčemą, sėdaus ir tariau: „Rendoriau, esmi kriaučius, patark man, kame galiu gauti darbo?“ Atsakė žydas: „Niu, ką aš galiu žinoti?“ Tai išgirdęs, brinkt pamečiau ant stalo jam pusę auksino. Tuokart tarė žydas: „Niu, dabar kas kitas, eik tamsta į Kūlupėnų sodą, ten žmonės Plioterio turtinigi, užėik prie Stropaus, gausi ir darbą, ir uždarbį.“

Taip pamokytas atėjau į sodą, dasiklausiau Stropaus ir įėjau į kiemą. Pamatęs žmogų, sakiau: „Tegul bus pagarbintas Jėzus Kristus“ ir tariau: „Bene gaspadorių sutinku?“ Tas atsakė: „Teisybė, esmi tų namų gaspadorius.“ Tuokart tariau: „Tėveli, esmi Viskantas, kriaučius iš Palangos, katalikas, mokiausi siūti Klaipėdoj, pasiūsiu tamstai drapanas ir gerai, ir pigiai, ar turėsi darbo?“ Vedum bešnekant, tic atėjo motriška. Stropus tarė: „Nu ką, motin, ar turim ką siūdinti?“ Ši atsakė: „O kaipgis, reikia tasgatis kailinių šeimynai, striupkių mergelėms, sūnui Prancei jupelės, o ar tas, ar kitas meistras siūs, vis tas pats, juk sakos užmokesnyj prisileisiąs.“ Tarė Stropus: „Nu, gerai, siūk jau, siūk.“

Aš tuoju brūkš-brūkš atsegiau savo šikšninį, ėmiau mierą ir pradėjau siūti kailinius vaikiukui. Nedėlios dienos atėjus, keliavau su šeimyna į Kartenos bažnyčią, pasimeldžiau ir lig laiku sugrižau. Preibio iš Sausgalvių duktė, iš bažnyčios grįždama, atėjo prie Stropaus, Kniūkštelis Juzė su savo seseria taipogi atvyko, nes Stropus buvo nuo visų mylimas. Susiėjo namų mergelės, ir susirinko gražus būrelis.

Aš, matydamas mergeles viau-viau žiovaujant, atsiliepiu: „Ką dabar dirbsim? Šitai *palauminėkim!*“ Visi atsakė: „Nu, gerai, gerai!“ Mergaitės man pirmam užrišo no vieno aki, pradėjau graibyti kaip žuvis sumieštame vandeny ir capt-capt beregint visus sugaudžiau. Paskiau gaudė Juzė: nušilom it pirtyj ir plekšplekš susėdom ant suolų.

Truputį atsipūtus, tariau: „Nu, mergelės, dabar ve-ve padainuokit.“ Bet šios, ki-ki-ki juokdamos, nė viena nedrįso pradėti. Tuo tarpu krūpšt-krūpšt į trobą įkrūpštino bobelė. Aš, prie jos prikibęs, tariau: „Motinėle, šitai jaunos nenori dainuoti, padainuok mums kokią norint senų dienų dainelę.“ Ta, tūpt prie pečiaus atsisėdusi, tarė: „Nu, gerai, vaikeliai, padainuosiu.“ Ir pradėjo:

DAINA

Išoko oželis į rūtų daržą,
Oi vei, oi vei, į rūtų daržą.
Išėjo bobutė ožio varyti,
Oi vei, oi vei, ožio varyti.
Nedoras ožiukas nenor klausyti,
Oi vei, oi vei, nenor klausyti.
Ėmė bobutė ilgą botagą,
Oi vei, oi vei, ilgą botagą.
Uždrožė ožiukui per pat uodegą,
Oi vei, oi vei ir t.t.
Išbėgo oželis į tyrus laukus,
Oi vei, oi vei ir t.t.
Išėjo bobutė ožio ieškoti,
Oi vei, oi vei ir t.t.
Sutiko bobutė du vilku pilku,
Oi vei ir t.t.
Ar neregėjot, vilkeliai, mano oželio?
Oi vei ir t.t.
Jau tavo oželio rageliai vieni,
Oi vei ir t.t.

Ėjo bobutė ragu ieškoti,
 Oi vei ir t.t.
 Atrado bobutė du didžiu ragu,
 Oi vei ir t.t.
 Iš tų padirbo du gražiu trūbu,
 Oi vei ir t.t.
 Pardavė bobutė tik vieną trūbą,
 Oi vei ir t.t.
 Nupirko bobutė sau gražų rūbą,
 Oi vei ir t.t.
 Piemuo, išmeldęs antrojo rago,
 Oi vei ir t.t.
 Davė bobutei arklio posnagą,
 Oi vei ir t.t.
 Padirbos bobutė gražų indelį,
 Oi vei ir t.t.
 Už tą igijo molio puodelį,
 Oi vei ir t.t.
 Išvirė bobutė sau putrą juodą,
 Oi vei ir t.t.
 Sukūlė bobutė ir patį puodą,
 Oi vei ir t.t.

Pabengusi tarė: „Matot, vaikeliai, ką mokėjau, tą padainavau. Netoli nuo vieškelio gyveno čia Kūlupėnuose Salys, kurs turėjo pačią jau nebjauną, tebebuvo pačios motina ir motinos motina, senole vadinama, ta mane išmokė oželio. Sena ta jau gady-nė.“ Mes visi sušukom: „Ačiū, ačiū, bobutėle, tamstos dainelė labai yra graži!“ Tai girdėdama, bobutė ki-ki-ki juoktis pradėjo ir tarė: „Ar matot, mergelės, aš ir sena dar moku, o jūs dainuodamos šaukiat lia-lia-lia, o žodžių nė kokių!“

Bobutei laukan išsistūmus, mergelės pradėjo taisyti namon grįžti, ką aš regėdamas brakš atidariau skrynelę savo, išėmiau skripyčias, ir, vos dvejetą kartų džir-džir smičiu pertraukiau, visi svečiai sukrutėjo. Mergelės šnibždėjo kita kitai: „Ar matai, tas gražus vaikinai ir griežti mokas.“ Tuojau atsiliečiau: „Nu, sveteliai, pašokit *kunigaikštį Palubinskį*, aš pagriešiu.“ Per nelaimę ne visos temokėjo šokti tą seną tancę, lygią prancūzų kadriliui. Taisiau, mokiau, bet, negalėdamas spėriai surėdyti, pradėjau čirškinti *prūsą*. Svečiai, beregint po keturis sustoję, tūpt-tūpt šokinėjo, it kazokui su bizūnu griežiant.

Mums besivoliuojant, pradėjo brėkšti. Stropienės samdyta mergelė Kotrė patiesė stalą, atnešė didį bliūdą bulvių ir pieno puodą. Svečiai nušilę nesiprašydino, susėdo, pavalgė, pasakė Stropams sudievu ir išėjo namon.

Ir aš ant to bengiu ši vakarą pasakojimą mano. Tai taręs, kėliaus — ir visi klausantys. Susiedai, prie Viskanto buvę, lygia daliaėjo namon.

A N T R A S V A K A R A S

Vėl namiškiams antrą vakarą susėdus, Jūzupas šiaip prabilo:

Apsiuvęs Stropus, gavau pustrėčio rublio, būt galėjęs ir daugiau rasti darbo Kūlupėnuose, bet, geisdamas žinoti, kaip gyvena žmonės kalne, sudėjau į skrynelę savo daiktus ir kumbriau.

Perėjęs Nasrėnų sodą ir upelį Salantą, pamačiau po kairės rankos gražų gyvenimą ir tic įėjau į žardieną. Tuoju apšoko mane keturi šunys: vienas vampt-vampt lojo, kitas cyp-cyp cypė, trečias vau-vau kaukė, ketvirtas juokė ir dantis rodė, o visi norėjo paragauti, ar skanios mano kenklės. Privarė mane prie žiogrio, negalėjau nė žingsnio žengti. Paregėjęs tai, vaikiukas apgynė mane.

Tiesiai ėjau į numą, nes ten žmones regėjau. Sutikęs vieną pusamžį, su juodai dažyta sermėga apsvilkusį, tariau: „Pasakyk, tėvai, be nesi tamsta gaspadorius tų namų?“ Atsakė: „Antštikai, esmi gaspadorium, vadinuos Kazimieras Žvinklys.“ Aš tariau: „Esmi iš Palangos kriaučius Jūzupas Viskantas. Sugebu siūti čiukikas, jupeles, kamzuoles, sermėgas, šalbiervas, šniūrelkas, striupkes, išilginius, kailinius ir visa, ką liepsi, pagaliau skilandžius, dešras ir vėdarus.“

Kazimieras juokdamas atsakė: „Tadgi esi vėdaro kriaučius.“ — „Taip, taip, tėveli, vėdaro kriaučius, ar turėsi ką darbo?“

Kazimieras: „Nu, gerai, eik į trobą, gausi darbą.“ Vos į trobą įėjęs, radau namų gaspadinę, pasisakiau, kas esąs, pasveikinau, pasidėjau skrynelę ir brakš-brakš kraulojau daiktus savo.

Gaspadinė atnešė kailius ir tarė: „Siūsi man kailinius trumpus, imk mierą.“ Aš, beregint tai padaręs, plekš sėdaus ir pradėjau šast-šast raižyti kailius. Pasiuvau taip prie kūno pritingančius, taip gražius, jog visi stebėjos.

Viskas klojos, bet štai nelaimė gaspadoriams: duktė Jonkelė, šeštų metų amžiaus, kėlės ryto metą, atspruko į numą ir šildės prie ugnies. Sušilusi basa bėgo į daržą grūšių su obuoliais rantioti. Rytas buvo šaltas, mergelę paėmė žvarbis, tuojau nustojo balso, nes gerklė pradėjo skaudėti. Tėvai sakė: „Ėt, vaikas sprandą nutrūko, reiks vesti prie sprandininkės, ir išgis.“ Tuo tarpu Jonkelė jau atgulė, suputo kaklas, pradėjo krenkšti, it šunelis loti. Persigandęs tėvas parbogino iš Salantų kažį kokį žydą gydytoją, kurs, apveizėjęs vaiką, tarė: „Tėvai, nebreikia mergelei daktaro; kruopas yra liga baisi, nebtvers.“

Užsakymas įvyko: vos penketą dienų pagulėjusi, Jonkelė numirė. Kas buvo verksmo ir šaukimo, užvis motinos, negaliu apsaityti.

Aš su visu savo darbu persikėliau iš trobos į klėtį. Pasidare budynė; tėvai davė žodį gentims. Atėjo iš Klausgalvų Ona Vaičienė su dukteria, iš Skaudalių, iš Kūlsodžio kūmos, susiedai ir taip toliau. Giedojo ir šaukė atsispirdami per kiaurą naktį. Pirmą vakarą aš kyšt ikišau galvą į trobą, pamačiau pilną žmonių, tačiau šmakš įlindau ir šiuli-šiuli įsigrūmiau pagaliau už stalo. Vos giedotojams pabengus giesmę *Jėzau mielas*, aš strupt stojaus ir balsu atsiliepiu: „Susiedėliai, noriu pagiedoti naują giesmę, jūs nepritarsit, nes žodžių nežinot, tačiau pasiklausykit.“

Vos tą giesmę pabengiau, sušuko žmonės: „Ai meldžiamasis, duok mums išrašus, mes čia, Kalnalyj, turim stebuklingą šv. Lauryną, o giesmės neturim. Dabar galėsime giedoti bažnyčėlėj.“ Atsakiau: „Gerai, gerai, duosiu ir pats dar išrašysiu.“ Mergelės užvis pradėjo apie mane teirautis, sakydamos: „Kas tas toks? Kas tas toks?“ Namiškiai atsakė: „Yra tai kriaučius iš Palangos, čia siuva.“ Mergelės pridūrė: „Bet koks jaunas, koks dailus ir kokia maloni jo gaida! Gražu ir veizėti, ir klausytis.“

Budynei bengiantis, reikėjo išvežti į Gargždele kūną. Vážnyčiai jau užvažiavus ir žmonėms į ratus įdėjus, aš, pakeperst į tuos išokęs, sušukau: „Susiedėliai, gentys, giminės, kūmos,

dėdės, dėdinos, tetulės ir bobutės, klausykitės, noriu keletą žodžių pratarti.“ Tuojau persižegnojau: „Vardan dievo tėvo ir sūnaus, ir dvasios šventos. Amen.

Studentus žėkelius,
Mažus kūdikėlius,
Norint verk ir bliana,
Smertis nepaliauna
Jų piauti.

Tie žodžiai, drukavotose knygoose užrašyti, šiandien išsipildė. Maža Jonkelė, tarsi sveika ir graži, staiga nuo ligos sugrobta, blioavė, verkė, nenorėjo mirti, tačiau nedoras smertis, to neveizėdamas, ją papioavė. Gailis jos tėvai, gailis broliai su seserims, gailis šeimyna, gailiuos ir aš, nors atėjūnas.

Bet argi nėra ko gailėtis? Šitai vos šeštus metus amžiaus savo eidama, jau mokėjo poterėlius, niekuomet negulė nei kėlė nesukalbėjusi. Niekuomet nesėdo prie valgio nei nuo to kėlės nepersižegnojusi ir bent *Tėve mūsų* nesukalbėjusi. Guldama ir keldama sveikino tėvus savo. Pasiuntmenėj jau buvo už ranką ilgesnė. Plaukeliai jos baltai geltoni it lineliai, akelės žydros, rankelės smulkios, nuplautos. Gražiai užvis šventą rytą apdaryta, tikrai buvo it aniolėlis. Dėl to tai ir viešpats atėmė ją, idant draugystėj aniolų patalpintų. Mes verkiame, o ana džiaugias, mes gailimės, o ana linksmias ir sako: „Kas tą žino, ilgai gyvendama, ar būčiau sau nupelnusi tokias gėrybes, kokias šiandien turiu per nuopelnus išganytojo mūsų Jėzaus Kristaus.“ Veizi iš aukšto į mus ir tarsi sako šiuos žodžius: „Sudievu tau, mylimoji matušėle mano, sudievu, tetušėli! Nesirūpinkita manimi, aš čionai, ant rame amžiuje, dar geresnį radau tėvelį, maloningiausią dievą mūsų. Lauksiu judviejų danguje, o sulaukusi su džiaugsmu

priimsiu. Lygia dalia sudievu jums, seserėlės ir broleliai, su kuriais bėgiojau ir obuolius rankiojau. Mylėjau jus, ir jūs mane mylėjot, melsiu viešpaties, kad, pabengę amžių savo, prie manęs ateitumėt. Sudievu jums, geros mergelės ir vaikeliai, kurie manęs niekuomet neužrūstinot. Palikit sveiki ir to dabokit, idant per gerą gyvenimą nupelnytumėt sau vietą tame danguje, kuriame aš būsiu per amžių amžius. Amen.“

Pabengęs tą prakalbą, drinkt nuo ratų nušokau, giedotojai pradėjo šaukti *Vaikai, panelės, maži, garbinkite*, ir išvežė kūną. O aš sugrižau prie savo darbo.

Elzbietė atsiliepė: „Nors gražu klausytis apsakymo kelevystės tavo, tačiau eikim gulti, nes akys jau merkias.“ Visiems sukilus, tarė Elzbietė: „Nu, vaikai, klaupkitės, poterius sukalbėkit ir eikit ilsėti.“

T R E Č I A S V A K A R A S

Darba pabengęs, kad taisiaus išeiti, Žvinklys padoriai man užmokėjo ir sakė ačiū už prakalbą, kurią, išvežant jo vaiką, pasakiau. Dar patarė, kad eičiau į Žeimius pas turtingą ūkininką Razmą. Aš taip ir padariau; kėbli nuėjęs, tariau: „Tėveli, esmi vėdaro kriaučius iš Palangos, bene turėtum darbo? Jei turi, viską pasiūsiu ir nesibranginsiu.“

Razmas atsakė: „Gausi darbo, pasidėk savo kromą.“ Ką aš išgirdęs bempt pamečiau kukšterą ir pasitaisiau siūti. Įėjo mergelė graži, girdi, it rožė, duktė ūkininko, ir sakė: „Tamsta siūsi dėl manęs kailinius trumpus, teikis pamieruoti.“ Aš, tai padaręs, pradėjau savo darbą. Siūdamas išpuikinau taip, jog visoj sodoj nė viena tokių neturėjo. Atėjus nedėlios dienai, keliavom į Salantus. Pirmą kartą amžiuį savo buvau tame miestelyj; kiek

tame yra namų, nesuskaičiau. Rodės man tiktai daugiau esant žydų, kaip katalikų. Bajorų ir maskolių ne vien miestelyj, bet ir parakvijoj, turinčioj 8050 dūšių, sakė būtinai nesant.

Sumą laikė kunigas Staškauskis, pamokslą sakė prabaščius Kazimieras Bielskis, vyras nebjaunas, žilas, bet didžiai išaukiąs. Žmonių priėjo pilna bažnyčia. Vyriški buvo apsidarę su kailiniais ar su pilkomis milo sermėgomis, siūtomis su liemeniu. Seni turėjo kepures lenktinėles su avikailio pakutromis. Jau ni — apvalias, ant viršaus platesnes, it duonos kepaliukas, su šikšnos priekakčiu. Visi apsiavę su batais, bet tuos dėvėja tiktai lig išeidami iš bažnyčios. Išėję vasarą eina basi namon, šaltame laike aunas su naginėmis.

Naginės, parauktos iš kailio žalio, nedirbto, maž terauginto, yra negerais avalais. Kojos nesgi tuojau sušlampa, sušlapusios šąla, dėl to tai daug ten yra kurčių žmonių. Geresnės yra mūsų klumpės, su kuriomis gali ir po klaną braidyti, ir nesuslapti. Ne veltui jas Prūsuose visi nešioja. Motriškosios, tiesą pasakius, čia labai yra gačnios: bažnyčioj buvo apsidariusios su striupkėmis, už aplinkui kvaldotomis, su sijonais, margai dažytais, pačių austais. Galvos aprutultos su didžiomis pirktinėmis skepetomis, antsiklėstusios su tokiais pat raiščiais. Neturtingos — su namie austomis žičkuotomis skaromis. Ant krūtinės jų gali regėti daug brostvyų, škaplierius ant plačių raudonų pasaitų.

Kojos apautos su šikšnos korpėmis, retai kurios su naginėmis. Išėjusios iš bažnyčios, visos kurpes meta žemėn.

Sako, taip pat darantys žmonės Mosėdžio, Lenkimų, Skuodo, Ylakių, Gintališkės, Platelių, Plungės ir Kartenos parakvijose.

Giedotojai ir giedotojos, į klaupkas susėdę, giedojo pakarčiui gražiai, bet rožančiaus *Sveika*, *Marija* labai greitai. Norėjau perspėti, vienok kas manęs klausys?

Iš Salantų namon pareinant, prikibo prie manęs keletas vaikinų ir sakė: „Mes pavalgę šiandien ateisim prie Razmo.“ Taip ir padarė: susirinko vakarop gan vaikinų. Žemė buvo užšalusi, nes tai atsitiko advente; visų pirma mušėm *ritinį*. Sustojo mūsų keturi iš vieno galo, keturi iš antro, tad kaip droš kurs su ritmušu, ritinis lekia brumzdamas. Patol vargšas negavo atilsio, pakol nepersprogo. O buvo padirbtas iš ruoplio beržo.

Pailese bildu-bildu susmukom į trobą ir pradėjom su *ožkatile* terliotis. Moteriškė tūrėjos ant kelių podušką, vienas vaikiukas antsikvempęs bakš galvą į podušką įdūrė, o moteriškė uždengė jam akis. Tuo tarpu vienas iš mūsų cinkt su žiužiu taip uždrožė, jog ir plaučiai antsikvempusiojo skambėjo. Pakėlęs galvą, jei mušusiojo neantštiko, vėl turėjo kniaustis. Antštiktas būtų įdūrė galvą; muštasis, norėdamas atmonyti, dar stipriau cinkterėjo. Žodžiu sakant, išdirbom kits kitam kailį, kaip burliokai avikailį.

Mums besivoliuojant, atėjo keletas mergelių, viena iš jų šiaip padainavo:

DAINA

Augin tėvas tris dukteris,
Ei šule rule, tris dukteris.
Viena buvo aukšta, tėva,
Ei šule rule, aukšta, tėva.

Antra buvo trumpa, drūkta,
Ei šule rule, trumpa, drūkta.
O trečioji juodakėlė,
Ei šule rule, juodakėlė.
Aukšta, tėva už bajoro,
Ei šule rule, už bajoro.
Trumpa, drūkta už muziko,
Ei šule rule, už muziko.
Juodakėlė už cigono,
Ei šule rule, už cigono.
Prie bajoro juoda duona,
Ei šule rule, juoda duona.
Prie muziko daugel darbų,
Ei šule rule, daugel darbų.
Prie cigono daug makarų,
Ei šule rule, daug makarų.

KITA DAINA

Tai pabengus, mes sušukom:

Aš vienas: Žvirbli, žvirbli!

Antras vienas: O ko, ko?

Aš vienas: Ką paveiki?

Antras vienas: Negaliu.

Aš vienas: Kas tau skausta?

Antras vienas: Nagelis.

Visi: Žvirblelis nabagėlis visas negalėjo, nagelis skaudėjo!

Taip pat: Žvirbli, žvirbli! — O ko, ko? — Ką paveiki? — Negaliu. — Kas tau skaušta? — Kojelė.

Visi: Žvirblelis nabagėlis visas negalėjo, kojelė skaudėjo!

Paskiau: Staibelis, pilvelis, sparnelis, galvelė, akelė, gurklelis, snapelis skaudėjo.

Sutemus svečiai išvaikščiojo, skripyčių aš neparodžiau, nes nuogąstavau, idant gaspadoriams įkyriu nebūčiau.

Vos Jūzupui liovusis kalbėti, motina žiovaudama tarė: „Et jau, sūneli, kas čia išklausys visų tavo atsitikimų! Geriau bus atsiilsėti.“ Atsakė Jūzupas: „Gerai, motinėle, bet rytoj vakarą aš vėl belsiu ir pasakosiu.“ Tuo tarpu visi sukilo, pasimeldė ir sugulė.

K E T V I R T A S V A K A R A S

Pas padorų ūkininką Razmą pabengęs darbą, atėmiau užmokesnį ir kumbrinau toliau.

Keliaudamas atėjau į Šateikius, išvydau medžio mažą bažnyčėlę. Buvo tai 1860 metuose. Norėdamas apsijautoti, kas kaip čia yra, šmakš įlindau pas kunigą Raimundą Golminą. Tas klausiamas atsakė: „Bažnyčėlę tą užlaiko jomylista Pranciškus Plioteris; yra tai vyras geras, prieinamas, nepasipūtęs. Turi vaikus, augina juos dievobaimingai ir žada išmūravoti Šateikiuose bažnyčią. Juk tai ne veltui tie akmenys guli pazomačiais. Įlįs visi į sienas naujos bažnyčios.“ Tariau: „Bet aš norėčiau vidų bažnyčelės paregėti.“ Kunigėlis tuojau pasiuntė vaiką atidaryti ir pats mane nuvedė į bažnyčėlę, kuri buvo graži, bet nespindinti, kaip Salantų bažnyčia. Didžiajam altoriuj abrozdas švento Morkaus.

Išėjus laukan, kunigas tarė: „Kurgi eisi?“ Atsakiau: „Mokėdamas amatą kriaučystės, noriu svieta pažinti, todėl einu toliau ir toliau.“ Golminas: „Čia pakeleėj, einant į Plungę, gyvena padorus bajoras Endriejauskis; tėviškė jo vadinasi Bukantiškė, jei prie jo užėisi, nesigailėsi, gal ir darbo gausi.“ Aš, pasakęs geradėjui ačiū, stypt-stypt ir ėjau toliau.

Patarmės klausydamas, užėjau į Bukantiškę. Kelionėj buvo pradėjusi šliknoti, pabrūkš savo kromelį apdengiau su ploščium. Vos brabrakš duris atidariau, mergelė, į antrą trobą išokusi, tarė: „Vengras atėjo.“ Beregint įėjus ponui, sakiau: „Poneli, esmi iš Palangos kriaučius, be neturėtum darbo?“ Tas atsakė: „Gerai, kad užėjai, aš ir pats ketinau ieškoti meistro, padėk savo kromelį.“

Ilindęs brėkštant, kaip pakeleivingas, negalėjau nieko dirbti, todėl visą vakarą su šeimyna giedoju. Paskiau pavalgėm, pakalbėjom poterius ir ėjom gulti. Klausiau vieno vaikiuko: „Ar visuomet jūs taip meldžiatės? Ar niekuomet jaunuomenė nepasikulia, nepašoka?“ Tas atsakė: „Ne, to nėra prie mūsų. Tie namai yra kaip klioštorius, bet kad ponas yra geras, netęsdamos užmoka algą, ant žmonių nešaukia, šeria kaip vien reikiant, dėl to kožnas nori jam tarnauti.“

Ryto metą strupt pašokau iš lovos, sumečiau poterius ir pradėjau rašyti giesmę. Po pusryčio atnešė audeklą, arba marginį, ir pradėjau siūti mergelėms striupkes. Trečią vakarą, įnikus šeimynai giedoti, aš atsiliepiu: „Palūkėkit, aš jums pagiedosiu giesmę naują apie šv. Morkų.“

Kaip tik pagiedojau tą giesmelę, mergaitė tuojau pasakė ponui, kurs išėjęs meldė, kad antrą kartą pagiedočiau. Ką kad padariau, prasidžiugo ir sau išsirašė. Dar sulig tuo kartu mane pamylėjo taip, jog, ir darbą pabengus, nenorėjo manęs išleisti. Bet kas atėjo, turi išeiti, todėl ir aš, padoriai užmokėtas, bencbenc sudėjęs savo daiktus, išėjau į Plungę.

Atėjau į tą miestelį nedėlios rytą, bažnyčią radau pilną žmonių, gražiai begiedančių rožančių, paprastai, žemaitiškai. Visi vyrai buvo stambūs, augaloti, su plačiais pečiais. Gerai apsidarę su kailiniais arba su pilkomis sermėgomis. Tos buvo pasiūtos su atriestomis apkaklėmis, per liemenį gan suveržtos, priešakyj viena eile su plačiais guzikais, o retai kurio su ablikais užsegamos. Aš, kaipo jaunas, daboju motriškųjų, kurios savo kairiojoj pusėj bažnyčios meldės, vos ne visos klaupusios ar prie grindų prisimetusios. Apsidariusios buvo su marginio striupkėmis, su dryžais sijonais. Galvos buvo apmūturtos su didžiomis pirktinėmis skepetomis, už kurių netekėjusių mergelių užkištos buvo rūtos. Ant pečių kybojo pirktinės ar žičkuotos pačių austos skaros. Visos su korpėmis apsiavusios ir, tiesą pasakius, labai gražios. Iš to supratau plungiškius turint gan duonos.

Bažnyčia didžiai išpuošta, altoriai pazalatyti, tuo tik negerai, kad iš medžio padirbta. Argi turtingi plungiškiai negalėtų išmūravoti namų dievo? Nes dabar turi it karvę, kuri pati yra iš mėsos, o ragai iš kaulo. Bažnyčia medžio, o varpyčia mūro. Miestelis

su akmenimis išgrįstas, žydų daugybė. Maž tetrukės Plungėj, traukiau ant Žarėnų linkan; atėjau į Kapsūdžius ir tie įlindau pas gerą ūkininką Kazlauskį, arti kelio gyvenantį. Padoriai priimtas, siuvau ko tik reikėjo. Viena subatos vakarą paklausiau gaspadorių, ar neleistų su šeimyna pajuokuoti. Tiems leidžiant, mergelės namiškės pakvietė kitų kiemų jaunuomenę. Susirinkus pirma dainavo šiaip:

DAINA

Siuntė mane matušėlė
Obuoliauti į girelę,
Į girelę obuoliauti,
Pagirėliais riešutauti.

Ir išėjau obuoliauti,
Pagirėliais riešutauti,
Ir išėjau obuoliauti,
Dar miškeliuos pagrybauti.

Ir atjojo du berneliu,
Abu gražiu, jauniteliu,
Ir atjojo du berneliu,
Abu gražiu, jauniteliu.

Tuodu tarė: „Eikš, mergele,
Kame tavo matušėlė?“
Tuodu tarė: „Eikš, mergele,
Pašnekėti truputėlio.“

Vedu nieko nedarysva,
Kiek žiedelius numaustysva,
Vedu nieko nedarysva,
Kaspinėlius nusagstysva.

Iš žiedelių auksinėlių
Kalsva po du pentinėliu,
Iš kaspinių šilkinėlių
Siūsva dveitą kamanėlių.

Vienas tarė: „Mergužėle,
Nedrovėkis nė biškeliu:
Aš atjosiu rudenėli
Ir paimsiu už Patelę.“

Per laukelį kada jojov,
Vienas antro nedabojov,
Pentinėliai švitru-švatru,
Kamanėlės blisku-blasku.

Paklausė mudums tėveliai:
„Kame kalti pentinėliai?
Kame megztos kamanėlės?
Dėl ko anos šilkinėlės?“ —

„Rygoj kalti pentinėliai,
Dunske megzti galionėliai,
Viskas gautas nuo mergelės,
Gražios kaip lelijėlės.“

Dainuoti ne visai tesutinkant, aš išėmiau skripyčias ir pradėjau džirzginti. Beregint sustojo porų poros ir šoko lig išvakarių. Vos lig nakties dvylikos suskydo.

Pabengęs darbą, leidau linkan Žarėnų, taip taisydamas, kad nedėlios dienoj galėčiau būti tame miestelyj. Miniją upę perėjęs, įlipau į aukštą kalną. Apsižvalgiau ir paregėjau kalnų kalnus be galo.

Kalnais beeidamas, sutikau kažį kokį papūtzandį, greitai su žmonių arkliais bevažiuojantį. Kurs, mane pamatęs, sušuko: „Stoi!“ Aš, nors nemoku būtinai nei lenkiškai, nei maskoliškai, tačiau supratau reikiant stotis, kaipogi ir apsistojau. Paskiau vėl maskoliškai tarė: „Koho tibi toks?“ Aš atsakiau: „Nesuprantu.“ — „Al kuoda ti toks?“ Aš atsakiau: „Neturiu kuodo ir nesmi nuo Skuodo.“ Papūtzandis: „Mauš ti bilioti?“ Aš atsakiau: „Nemoku maskoliškai byloti.“ Negalėdamas su manim surokuoti, važiavo šalin ir mojavo su ranka, sakydamas: „Smutri, smutri, jau tavi į karčimą najadu.“ Tų žodžių nesupratęs, kumbrinau į Žarėnus. Į karčemą įlindęs, klausiau vokiškai žydų, kas čia važiavo. Tie atsakė važiavus maskolių asesorių.

Iėjęs į bažnyčią, radau daug žmonių, begiedančių žemaitiškai. Sumą laikė klebonas Každailevyčia, pamokslą sakė Peliksas Jonavyčia. Bet didžią atmainą regėjau čia apdaruose. Vyriški, girdi, apsilkę su sermėgomis gelumbės ar pačių austomis, dažytomis juodai. Kiti dar su pilkomis, kurių tačiau siūlės uždengtos buvo su baltomis pynomis. Motriškosios mažne visos apsidariusios su išilginiais, ant galvų pirktinės skepetos antdengtos, kitos dar su bryliais. Antklasto ant pečių neregėjau.

Išėjęs iš bažnyčios, paklabinau vieną vyrą (bajorą Neverdauskį) ir klausiau: „Dėl ko čia tokia atmaina apdaruose? Esmi atėjūnas,

norėčiau žinoti.“ Atsakė: „Ar nežinai, mūsų parakvijoje, kur kalnelis, čia dvarelis. Vos ne visi žmonės, kuriuos bažnyčioj regėjai, yra tai bajorai ar pusponiai. Turtingo pono neturim. Nuo tų prisistebėję, ir artojai daros bajoriškai.“

Dar klausiau: „Ar visur taip yra kalnuota žemė, kaip čia regiu?“ Atsakė: „Kalnai prasideda Kalvarijos, bengiasi Girdiškės parapijoj. Užgula daug vietos. Aukščiausios jų viršūnės vadinasi: Gilvyčių kalnas Kurtuvėnų parapijoj, Žąsino kalnas — Janapolės, Šatrijos — Luokės, Moteraitis — Pavandenės, Girgždūtės — Varnių, Medžiogalis — Kaltinėnų ir Aukštagiris — Laukuvos parapijoj. Dar kalnai: Šatrija, Girgždūtė ir Medžiogalis senovėj vadinos kalnais šventais, nes ant jų mūsų senoliai pagonyms dievaičiams savo apieras degino. Yra ir daugiau tokių senovės bažnyčių, pilimis vadinamų, nes jas tikrai mūsų probočiai supylė, kurių čia negaliu išskaityti.

Kalnai, kuriuos pirma išskaičiau, perjuosia Žemaičių žemę kaip su juosta. Nuo srijos tų kalnų lig jūros tas kraštas senovėj vadinos Maža Getija, kuri statė narsiausius žalmierius didiems Lietuvos kunigaikščiams Kęstučiui ir Vytautui.“ Pasakiau ponui už apsakytus dalykus ačiū irėjau į karčemą. Kame pavalgęs, išsiklausiau ant Luokės kelio ir kabakš-kabakšėjau.

Keliaudamas per pušyną, įlipau į Žąsino kalnus: apsižvalgęs regėjau Janapolės, Pavandenės, Luokės ir bokštus Varnių bažnyčios. Buvo pašalusi, aš bežiopsodamas su savo klumpėmis

šliūkšt paslydau, žlakt išvirtau, tabalai-tabalai, bir-bir nuo skardžio rietėjau, medeliai, girdi, rietant trakš-trakš lūžo. Mano klumpės, nusmukusios nuo kojų, brabrakš-brabrakš kažgi kur rietėjo, brylius skliust nulėkė į gilumą daubos. Kromelis sulūžo ir sugniužo, žirklės kiaurai išlindo, laimė, kad paties nepervėrė. Rasi būčiau ir smerčiop užsimušęs, nes ir šonai traškėjo, kad rietėdamas būčiau capt nenusitvėręs augančio alksnio. Vos gilmėj pakalnės, ai-ai stenėdamas ir aičiodamas, capt atsikėliau. Atsikėlęs tariau: „Kad tu prapultum ir kalnu nebuves! Kad tu būtum seniai nugriuvęs!“ Vos besurankiojau savo klumpes su brylium, kabakš-kabakš kabinaus į kalną ir, per upę Virvyčią perėjęs, radau sodelę ir įėjau prie žmogaus, vadinamo Karitonas. Tam guodžiaus, tarydamas: „Ar žinai ką, tėvai? Didžiai susikūliau kalnuose jūsų, ar negalėčiau ko gauti pavalgyti už pinigus? Esmi kriaučius iš Palangos.“ Ūkininkas atsakė: „Kas čia tieks, terliosis dėl tavęs, čia ne karčema.“ — „Silpna man daros, ar neduotum ką gerti?“ Karitonas atsiliepė: „Marike, duok tam perėjūnui gerti.“ Ta pliumpt įmerkė puodelį į viedrą, pasėmė vandens ir bakš padėjo ant stalo be kokio stiklo. Aš, su abiem rankom paėmęs, atsigėriau, padėjau dvejetą skatikų, pasakiau sudievu ir išėjau į Luokę.

Čia pas Jekų pavalgiau ir pernakuojau, o ryto metą nuvykau į Šaukėnų parapiją, į Žygaičių sodą, pas gerą ūkininką Joną Motuzą prieš pat Kalėdas. Gavau darbo ir siuvau.

Užėjo kūčios, nuo ryto perbuvom alkani; vakarop dukterys Elzė, Apolonija ir Petronėlė apskleidė stalą, pirma su šienu, paskiau su drobule, ir padėjo torielkas. Motuzienė atnešė

ant baltos torielkos aplotkas, susiėjo šeimyna. Motuzas laužė su visais, tarydamas: „Ačiū dievaliui, sulaukėm sveiki kūčių, rasi viešpats daleis ir kitų sulaukti.“ Imąs šmotelį aplotkos atsakydavo: „Duok tai, viešpatie! Duok tai, viešpatie!“ Tuo tarpu dukterys padėjo ant stalo virtas pupas, žirnius ir kviečius su saldžia sriuba, ant kurios dar takšojo šmoteliai aplotkos. Tuoju visi persižegnojom, sukalbėjom poterius ir pradėjom put-put lesti grūdus. Dabar Motuzienė atnešino kopūstų su žirniais virtų. Gurkš-gurkš prikimšom pilvus kaip reksčius. Pavalgę sukalbėjom *Tève mūsų*, bempt-bempt sugulėm ir pūškavom.

Bemiegant girkš atsidarė durys. Kaži kas įėjęs tarė: „Nu, vaikai, miegat, o ar nežinot, kad šią naktį bus bernelių mišios, reiks keliauti į Šaukėnus.“ Tai išgirdęs, žvilgt pažvelgiau, pamatęs namų gospadinę, strupt stojaus ir sakiau: „Gerai, motinėle, tuoju visi styrinsim ir melsimės atsispirdami.“ Motuzienė prasijuokė ir tarė: „Privalgę, vaikeliai, styrinkit.“ Neigi veltui tautijau: beregint pataukš išėjom su visa šeimyna. Naktį šventoriuj susiėjo no dešimtis vyriškų į vieną krūvą. Aš pajutau kaži ką čiupnojant mano kišenę, capt už rankos nutvėriau, veiziu — kame nebuves žydas; nieko nelaukdamas, pliaukš jam per ausį, takš per antrą, tvinkt trečią kartą, žydas benc pavirto. Kiti vaikiukai bakš-bakš sudavė jam su batų kulnimis, žydas tačiau tylėjo it nebylys, o išsprukęs iš mūsų rankų, pabėgo.

Pradėjo varpus dzen-dzen skambinti; išgirdę šmukš sulindom visi į bažnyčią. Mišias laikė pats labai geras ir nuo parapijonų mylimas klebonas Jūzupas Januškevyčia. Po tų mišių laukėm

sumos, žirniai mūsų pilvuose nuseko. Po visam, švykštu švykšdami, šarpavom namon. Vos į kiemą įėjom, pakvipo mums lašiniai; visiems sugrįžus, padėjo mergaitės ant stalo didžiai skanų šiupinį. Paršo uodega, biškį apkrimsta, kyšojo viduryj bliūdo. Ką aš regėdamas tariau: „Dėl ko tai pats papuošimas bliūdo — uodega — neciela?“ Atsakė: „Tatai šunys, biaurybės, apkrimto.“

Gaspadinę su gaspadorium pasvadinom užstalėj, pačioj kerčioj, kaipo vyriausioj vietoj. Motuzienei teko pirmas dalykas su uodega. Valgant trakš-trakš už ausų traškėjo. Visų snukiai riebus paliko — galėjom eiti šeimynos samdyti. Pavalgę atsigėrėm gero alaus ir, kaipo naktį nemiegoję, klekst-klekt sugulėm. Kėlėmės atentį rytą.

Atsiliepė Elzbietė: „Nu, ir mes kelkimės, nes perdaug ilgai šneki.“ Atsakiau: „Teisybė, motinėle, bet, matai, žmonės perėjūnai geba daug meluoti, prie kurių ir aš prideru.“

P E N K T A S V A K A R A S

Nors įkyrėjau matutei su savo pasakomis, tačiau, vėl vakarui atėjus, namiškiai susėdo, o aš šiaip prabilau:

Antrą Kalėdų šventės dieną vėl ėjom į Varputėnų bažnyčelę, išklausėm mišelių, sugrižę pavalgėm juodo vėdaro su dešromis, dar atnešė mergelės batvinių, ir tuos perėmėm. Po valgio tarė gospadinė: „Jūs papietavę tuojau einat gulti; gana to, pagiedosim *bernelius*.“ Tuojau Elzikė, paėmusi kantičkas, pradėjo sūkurti, mes balsu pritarėm ir šaukėm *Bernelis gimė Betliejū*. Visus bernelius išgiedojom. Sukilę ėjom kaukš-kaukš ritinio mušti, o temstant sugrižom į trobą.

Nieko netrukus, pradėjo loti šunys ir kažki kas brakš-brakš į langą brazdinti. Gaspadorius prisikišęs klausė: „Kas čia?“

Atsakė: „Mes, susiedai blukvilčiai, argi roda *bernelį* giedoti?“ Šis atsakė: „Roda, roda.“ Tuoju įėjo keturi vyrai, trys jauni, o vienas senas, žilas, pagiedojo *Sveikas, Jėzau mažiausias*, ir tarė senis: „Susiedėli, atėjom pas tamstą ne gerti, ne valgyti, bet tamstą pasveikinti. Esi stiprus ūkininkas, geras susiedas, dievobaimingas žmogus, dar mano vaikui kūma, tarp mūsų plikių gali vadintis karalium, kaipo tarp aklų vienakis. Mylim tamstą, ne kartą susišelpiam, todėl, sulaukę tos didžios šventės, sveikinam tamstą drauge su gera moteria ir su gražiais vaikais. Tegul tamstą viešpats ilgai užlaiko dėl mūsų laimės.“ Motuzas pasakė jiems ačiū ir pasvadino. Tūlyd vėl cinkt-cinkt į langą — kiti blukvilčiai atėjo. Priimti pagiedojo paprastą giesmelę ir susėdo,

Motuzas atnešino cinos izboną alaus ir padėdino su skleinyčiomis ant stalo; seniai alų plempė, o jaunuomenė pradėjo *žiužį nešti*. Sustojo į rinkį, vienas, apsukui skriedamas, kam norint įbrukdavo žiužį, tas beregint čakš-čakš mušė greta stovintį ir ginė apsukui rinkio. Muštasis, žiužį įgavęs, vėl pabrūkš kitam įdavė, o tas šalip stovintį taip pat šmiaukš-šmiaukš raižė. Ir taip toliau. Pavargę susėdom.

Bepūškuojant tariau: „Nu, dabar tu, Peliksai, būsi vilku, o Izidorius *tegano aveles*.“ Tuoju Peliksą, kaip vilką, įstūmė į kerčią ir su krėslais užstatė, it su tvora užtvėrė. Izidorius, ėmęs ilgą ramentą, sustatė dešimtį berniukų su mergelėmis ir sakė: „Ganau, ganau aveles, vilką su ramentu nubadysiu, su šuneliais apsiundysiu.“ — „O tuo tarpu lig vakaro nebliks nė vienos, lig ryto nė pėdos.“ Beregint žirgt atsisukęs, tarė: „O tu,

vilke, ko čia stypsai?“ Vilkas: „Ko tu nori, ar aš dėl tavo avių su ožiais nė į apluoką negaliu veizėti? Tu dabok savo avių, ne manęs.“ Piemuo: „Ar tau ne gėda, biaurybe, būti per visą amžių kraugerių? Dėl ko žmonės ir mano avelės be to apsieina?“ Vilkas: „Jei taip, tu su savo avelėmis be nesi už mane geresnis? Kas praryja jaučius, paršus, paukščius, žuvis ir tas pačias avis, jei ne žmonės? O tavo avys kiek tūkstančių gyvų vabalėlių, ant lapų esančių, sugromula? Tačiau anos geros, o aš, vieną papioves, didesnis esmi kaltininkas. Taip tavo sūdas teisingas, kaip Šilalės asesoriaus, kurs išmušė žydą už tai, jog jis skolos prašė.“

Piemuo vėl sako: „Ganau, ganau avelės“, bet, išokusi iš kammaros į trobą, mergelė tarė: „Motinėle tavęs reikalauja ir žada duoti sermėgėlę.“ Vos piemeniui paėjus, vilkas capt vieną avelę nutvėrė ir pasivedė. Piemuo sugrįžęs nebrado avelės, verkė ir sakė: „Ai, ai, kame mano avelė?“ Vilkas atsakė: „Paskriejo gerti.“ Mergelė, antrą kartą išokusi, tarė: „Motinėle tavęs reikalauja ir žada duoti terbelę.“ Piemeniui paėjus, vilkas kitą pagavo avelę. Taip visas išgaudė.

Ant galo visi sušoko ant vilko, čiupt gerai nutvėrė, brūkšt patraukė, benc išvertė ir takš-takš mušti pradėjo. Vilkas, girdi, pirma cyp-cyp cypė, paskiau vau-vau kaukė, ant galo strapt stojos ir tabalai-tabalai pabėgo, nė uodegos nebepalikęs.

Mums besivoliuojant, atėjo vėlybas laikas; pavalgėm, pasimeldėm ir dūrinom gulti. Ryto metą aš, anksti kėlęs, iškroviau savo daiktus ir pradėjau siūti. Bet gaspadorius kėlęs tarė: „Ką tai, meistreli, dirbi? Mes Kalėdų ir Velykų trečiąją dieną šventinam, negalėsi šiandien siūti.“ Atsakiau: „Kas bus, tėveli, ar galiu aš per tris dienas, nieko nedirbdamas, jūsų duoną valgyti?“ Motuzas tarė: „O kur dings meistras, šventėms užėjus?“ Atsakiau: „Nu, gerai, aš už darbą nieko neimsiu.“ Tą dieną

į bažnyčią nėjom, giedojom bernelius ir še-ne-čia stumdėmės. Po pietų tariau gospadinei: „Motinėle, ar neleistum mums pašokti? Aš turiu skripyčias.“ Ta atsakė: „Nu, gerai, spardykitės, ir mano dukterys to geidžia be galo.“

Daugiau nieko nebsakydamas, išėmiau skripyčias ir pradėjau dzir-dzir griežti. Beregint sustojo šeimyna Motuzo, o aš tariau: „Nu, šokit *šešnytį*.“ Vaikiukai bildu-bildu spardės šokdami, mergaitės tūpt-tūpt tūpčiojo. Tiems bešokant, keturios susiedų mergelės, tarsi užuodusios, atėjo. Pradėjau čirškinti *dūriną*, visose kerčiose sustoję šoko ir sukos kaip reikiant. Po geros valandos aš, grieždamas ir pats šokdamas, sušukau: „*Žyds degė degutą!*“ Tuoju visi dainuodami pradėjo suktis. Kad nupluko, susėdom.

Vėlybam laikui atėjus, pavalgėm, pasimeldėm ir sugulėm. Svetimi išvaikščiojo. Mergaitėms dideliai įtikau: geidė, kad nuo jų niekuomet neišeičiau.

Šventėms praslinkus, siuvau atsispirdamas. Darbą pabengęs, taisiaus eiti toliau be užmokesnio. Motuzas vienok įspaudė man rublį į ranką. Nuėjau į Kurtuvėnų parapiją, į Užkalnių sodą, prie Antano Povilaičio.

Čia darbą gavęs, siuvau be atlydos. Tiktai šventei Trijų karalių atėjus, sugrįžę iš bažnyčios, ryžomės pabrajyti. Susėdo pablaka Povilaičio vaikai: Adomas, Mykolas, Antanas; duk-

terys: Teklė, Elzė ir Agatė. Man pirmam kliuvo *šešką* gaudyti. Adomas čakš surėžė man gerai per nugarą, bet, spėriai sugavęs žiužį, sėdaus ir kitų nugaras tvinkt-tvinkt dailinau.

Sukilus gaudėm *lapę*, kuri buvo viena mergelė. Aš, trobos asloj stojęs, tariau: „Žinot ką, susiedėliai, per nelaimę įjunko prie mūsų lapė, išpiovė žąsis ir vištas, reikėtų ją sugrobt.“ Mykolas klausė: „Kokia yra lapė?“ Atsakiau: „Lapė yra nedidi, turi tėvą snapą, akis plačias, ausis stačias, dantis it vargonus, bet landžius it ylas, nagus užkumpusius, uodegą ilgą it šluotą. Vienok kartais apsidaro it mergelė.“ Mykolas atsiliepė: „Aš tokią regėjau šmižinėjant trobos kertėj, užstalėj. Ei, nu, pabrūkš, gaudykim!“ Lapė šmurkš po lova. Visi sušuko: „Še, še mes regėjom, lįskit po įtiestuve!“ Palindusiam čakš įkando. Tas ai-ai sušuko ir sakė: „Ei, štiš tu laukan!“ Kitam lendant, sprakt išpyrė į galvą; tas capt sugrobė lapei už uodegos, bet ta ištraukusi blykš pasirodė po stalu. Apnikta purst-purst braižė it katė, sugauta klapst-klapst su dantimis brazdino, smeigės kąsti ir tarsi apmirė. Visi ki-ki-ki juokės. Bet lapė, staiga atgijusi, strup stojos ir pataukš pro duris išspruko.

Atėjus nedėlios dienai, aš užsigėidžiau Kurtuvėnų miestelį paregėti ir drauge su dviem vaikiukam nuėjau. Miestelį radau mažą, nevertą mano kelionės, bet bažnyčią mūro, labai gražią, galinčią papuošti ir didelį miestą. Abrozdoi verti bažnyčios, užvis šv. Jokūbo, didžiajame altoriuj patalpintas, man

patiko. Tuo tik negerai, jog drėgna bažnyčia juos gadina. Žmonės giedojo, bet ne visai tesutiko. Ryžaus parašyti giesmę šv. Jokūbo, kurią paskiau ir parašiau. Sumą laikė klebonas Jūzupas Vaitkevyčia, mažas kaip bitelė, sudžiūvęs kaip svirplys. Pamokslą sakė altarista Pranciškus Baracevyčia, kurio ilgą nosis, o galva gera.

Sugrįžęs pas Povilaitį, pabengiau darbą irėjau toliau, todėl ir mes eikim gulti.

Š E Š T A S V A K A R A S

Pakviestas nuo Mikalojaus Butkaus, ūkininko Kuršėnų parakvijos, Visdergių sodos, nuėjau prie to žmogaus ir gavau darbo.

Man besiuvant, sugriuvo Butkienė. Butkus paskyrė kūmas ir išvežino gimusį sūnų krikštyti į Kuršėnus. Pats dzekonas Mykolas Laucevyčia apkrikštijo ir žadėjo dar į krikštynas atvažiuoti. Butkus pakvietė susiedus, tą moterį ateidavo ne tuščios, bet kaip bitelės ratuotos. Viena atnešė varškę, kita keletą dešimtų kiaušių, kita sūrius, o kožna Butkaus vaikams suteikė keptas pyragų varnas ar kukulaičius su keturiais ragais. Vaikai laukė jų ateinant ir dabojo, kiek gaus varnų, ar bus toms akys iš anglies išspaustos.

Antrą rytą atvažiavo dzekonas. Visi svečiai su džiaugsmu, lig vartų išėję, priėmė svečią, visi jo rankas bučiavo. Įėjęs į trobą, tarė: „Pakajus tiems namams ir visiems juose gyvenantiems!“ Butkus, bučiuodamas jo ranką, atsakė: „Ir tamstai, geradėjau!“ Tuoju ir aš, brūkš prisiartinęs, pasisakiau, kas esąs, ir tariau: „Tėveli, pagiedokiva naują giesmelę, kurios šitai turiu išrašus!“ Dzekonas atsakė: „Nu, gerai, sūkurkiva.“ Pradėjau giedoti gaida *Linksminkis, dangau.*

GIESMĖ VAIKUI UŽGIMUS

Šitai užgimė naujas tarnas dievo,
Kurs bus patieka motinos ir tėvo.
Bažnyčia dievo priėmė už sūnų,
Apiplaudama prie krikšto jo kūną.

Nebus stipresnio už jį kataliko,
Nes visus darbus piktojo paliko.
Nors gyvenimą vos tiktai pradėjo,
Tačiau padoriai elgtis prižadėjo.

Stovės prie žodžio, galim tam tikėti,
Papiktinimų negalės regėti,
Nes tėvai vaiko yra dori žmonės,
Išmokys sūnų viešpaties malonės.
Drauge su tėvais ir mes pasidžiaukim,
Nes jauno žmogaus pasaulį sulaukėm.

Amen.

Tą giesmelę giedant, dzekonas, girdi, neišaukiąs, kar-kar-kar niūniavo, bet aš giedojau aiškiau, nekaip gaidys kakariko. Žmo-

nės, iš manęs tarsi tyčiodamos, sakė: „Jau tiek, meistreli, galėtum gerai šaukoti rožančių bažnyčioj ar prie jos durų su ubagais!“ Aš, tokia taboka šniukš užduotas, prasijuokiau ir nosį suraukiau it naginę. Susipratau naują paprotį įvedas, kurs ne visiems tepatiko.

Dzekonas, pavalgęs pietus, pradėjo taisyti važiuoti. Visi svečiai subruzdavo ir išleido kaip didžiausią svečių už vartų.

Atsiliepė Elzbietė: „Bet apsaikyk veikalus žmonių tos srijos, kurią perėjai.“

Atsakiau: „Gerai, matušėle, tuojau pabrūkš, nežinau tiksliai, ar viską sugreibsiu, atminsiu ir apsakysiu.“ Parakvijose: Telšių, Luokės, Tryškių, Tirkšlių, Užvenčio, Šaukėnų, Vieksnių ir Kurtuvėnų turi žemę gerą, vadinamą juodžemiu. Smilčių yra parakvijose: Luokės, Tirkšlių ir Kurtuvėnų; balų yra parakvijose: Tryškių, Raudėnų ir Vieksnių. Medžio užvis turi parakvijose: Tryškių, Tirkšlių ir Kurtuvėnų. Žmonės aria žemę su žambiais, mažais, negerais, naujų, visoj Europoj įvestų, nepriima. Akėčias turi medžio su geležies virbalais. Aria ir akėja ne vien vyrai, bet ir motriškosios. Rugius, javus ir šieną piauna su dalgiais patys tik vyriški. Su piautuvais piauna tiksliai pupas. Vyrai daros su sermėgomis milo, su liemeniu siūtomis. Motriškosios rėdos papročiu žemaičių su striupkėmis, sijonais ir kvartūgais marginiais, pačių austais.

Vyriški Vieksnių, Leckavos ir Laižuvos parakvijų išsimanė siūdinti sermėgas išėigos su apkaklėmis, karvošiais ir kišenėmis bliso.

Kojas auna visose minavotose parakvijose su naginėmis, turtingi tiktai batus nešioja. Eidami į bažnyčią, apsidaro gražiau ir nešas motriškosios kurpes, o vyriški — batus. Su tais apsiauna, atėję į miestelį. Po visam vėl išsiauna.

Čėdija paprastai: kopūstus, batvinius ir roputynes, bulvių sėja daug. Valgo džiūvusių mėsą, kiaulių daug laiko. Pasninkus stipriai užlaiko. Žuvies negaudami, perka silkes. Vieroj katalikų yra stiprūs. Žmonių nekatalikų čia nėra. Žydai tiktai visur įviso.

Pirma, vyskupui ir kunigams draudžiant, visi buvo blaivūs, arielkos nė ragauti neragavo, nugis jau (1862 m.) atsirado ir geriančių.

Žmonės, karališkiais vadinami, užvis parakvijų Vieکشnių ir Tryškių, didžiuojas, tankiai kišas į ne savo reikalus, geba provotis, nesupranta gautos valnasties ir tarias viską galintys daryti.

Bet jau grįžkim vėl prie Butkaus. Krikštynoms ir mano darbui pasibengus, gavau užmokesnį. Butkaus sūnus Izidorius palydėjo mane lig Kuršėnų,ėjau kiaurai per Šiaulius į Lygumų parakviją ir pakliuvau į Stačiūnų sodžių pas Antaną Zajenčkauskį. Čia apščiai gavęs darbo, siuvau per keletą nedėlių.

Besidarbuojant sunkiai susirgo artimas susiedas Jonas, žmogus padoriai gyvenęs, pusamžis, turįs moterį ir vaikus. Jo pati parvežė kunigą iš Stačiūnų Baranauską ir daktarą iš Šiaulių, bet tas nieko nemačijo. Ligoniu kaskarts silpnyn einant, viena davatkėlė skaitė *Pravadnyką*. Sergąs nedaug tegirdėjo, nes jau žmonių nebepažino. Kartais oi-oi-oi-oi aičiojo, kartais kniost tarsi pakirdo ir trūkt-trūkt rankas traukė. Kad gėrė, klukš-klukš vanduo tarsi į kubilaitį krito. Kartais tarsi pūkus su dviem

pirštam nuo savęs lasė. Dar namų šunys per visą ligos laiką vau-vau kaukė. Vis tai reiškė artimą smertį, kaipogi ir numirė.

Vos tai išgirdau, dingt atėjo man į galvą pasakyti pamokslą kūnui išnešant. Išsiklausinėjau apie numirėlio darbus ir brėžt-brėžt susirašiau, ką sakysias. Išnešynoms kūno atėjus, aš tic ten besas. Grabą į šlėdes bempt idėjus, aš, stypt į tas išokęs, persižegnojau ir šiaip prabilau:

Geriams žmonėms smertis daiktu geru

Yra, galu žmogui vargų ir ašarų.

Akyse dievo pastatys,

Kur dievą garbins ir matys.

Šitai turim ir pakastuves, numirė geras Jonas. Smertis jo pergandino mus visus, nes atsitiko nelaiku, vos pusėj amžiaus. Gailis jo moteris, gailis vaikai, našlaičiais palikę, gailis ir visi susiedai. Dėl ko tai gailis? Dėl to, jogei moteriai buvo geru vyru, su kuriuo niekuomet nesibarė; gailis vaikai, nes dėl jų buvo maloniu tėvu; gailis susiedai, nes buvo padoriu ūkininku, lipšniu susiedu ir išmintingu žmogumi. Gailis dar dėl to, jogei, nustodami Jono, pritrūko gero paveizdo dėl savęs. Pasakykit patys, čia susirinkę į laidotuves, klausytojai, amžinatilsį Jonas ar įvedė kurį iš jūsų į karčemą ir apgirdė? Ar namuose savo čestavojo kurį lig girtybės? Ar pasavino bent mažiausią svetimą daiktą? Ar laidė galvijus savo į svetimą rėžį? Ar, pažyčiojęs nuo ko pinigus, neatidavė? Ar algą šeimynysčiams nusuko ar nutraukė? Nieko to nedarė, nes buvo geru kataliku. Arkliai jo, į Šiaulių turgų nuvažiavus, neskambino su dantimis lig išvakarių, nes, arielkos negerdamas, vos pabengęs mieste reikalus, grįžo namon. Neužkliuvo jo kumelės nė prie vienos karčemos, nes tų nedorų namų nelankė. Kurs pavargėlis, į jo namus atėjęs, negavo duonos

abrakėlio ar saujos miltų? Kuomet Jonas rinkliavų ir padotkų neužmokėjo, kuomet su kuo provojo? Žodžiu sakant, gyveno amžinatilsį Jonas, kaip pridera gyventi geram katalikui. Tokiam tai žmogui, kaip sako giesmė mūsų, *smertis yra daiktu geru, galu vargų ir ašarų*. Toks stosis akivaizdoj viešpaties ir džiaugsis, jį regėdamas.

Teisingai tadgi, jo visi gailėdamos, su atdūksiu sakom amžinatilsį jo dūšelei.

Nors, kaip žinom, numirė Jonas su kunigu ir su šventais sakramentais, tačiau, idant darbai jo, kaipo žmogaus, nekliudytų dūšelei įeiti į amžiną atilsį, nori jums, geri susiedėliai, paskutinį kartą pasakyti sudievu. Iš tos priežasties šitai per lūpas mano sako: „Visų pirma sudievu tau, gera moteris mano, su kuria dešimtį gyvendamas metų, laime ir nelaime dalijaus. Sudievu jums, vaikai, kuriuos mylėjau ir norėjau išauginti į gerus žmones. Sudievu tau, šeimynėle mano, kuri ištikimai man tarnavai. Sudievu jums, susiedai, su kuriais be barnių gyvenau, o jei kurį kaip užrūstinau, meldžiu jūsų, dovanokit, nes ir aš mirdamas nė ant vieno nepykau. Jei kuomet galvijai mano išoko, man nenorint, į jūsų rėži, atleiskit, nes ir jūsų gyvuliai į mano javus ir pievas įbrido. Šitai paskutinį kartą sakau jums sudievu. Jūs manęs sugrįžtant nebusulauksit, bet aš jūsų ateinant sulauksiu. Miriau pusėj dienu mano, ir jums taip gali atsitikti, todėl gyvenkit pagal įstatymus švenčiausios vieros katalikų, nors jus, kaip šv. Lauryną, kurį čia Stačiūnuose garbinam, ugnij keptų, nepameskit vieros. Nes, atstodami nuo katalikų, būsit tikrai prakeiktais. Taip saugodamos viso pikto, pakliūsit į dangų ir su manim pasiregėsit. Ką duok, viešpatie. Amen.“

Kalbą pabengęs, šmukšt nuslinkau nuo šlėdžių ir palikau visus beverciančius. Reikėjo jau vežti kūną, bet šitai nauja kliūtis.

Du gražiu arkliu pakinkytu, giridi, žvilgt-žvilgt apsižvalgė, knarkt-knarkt knarkčiojo, ausis šast-šast skliautė ir nėjo nė iš vietos. Važnyčia su botagu pliaukš-čiaukš čiaukščiojo, švykšt-čakšt aniedviem per šonus uždrožė; arkliu šokinėjo, bet nė trupučio netraukė. Aš, tai regėdamas, klausiau: „Kieno tuodu arkliu?“ Važnyčia atsakė: „Mirusiojo Jono.“ Dar aš: „Bene mylėjo jis didžiai arklius?“ Važnyčia atsakė: „Oi, mylėjo.“ Tariau: „Šitai ir priežastis: arkliu, jį užuodusiu, nenori savo gero gaspadoriaus išvežti. Kinkykit laukan, sulaužys dišlių, ir įkinkykit svetimus arklius.“ Vos tai padarė, beregint išvažiavo, o giedotojai šaukė *Susimilk ant mūsų, dieve maloningas*. Numirėlį išvežus, namai paliko tušti ir nuliūdę, ko aš nenorėdamas regėti grįžau prie Zajenčkauskio ir dirbau savo darbą. Pabengęs gavau pinigų ir kioblinau toliau.

Iš Stačiūnų sodžiaus išėjęs, siekiau Pakruojo parapijos ir pakliuvau į Norkūniškio ūlyčią, bet, čia darbo nedasiklausęs, keliavau į Pasvalio miestelį pas ūkininką Šenterį, kurs reikalavo kriaučiaus. Dvejetui dienų praslinkus, mano gaspadorius pakėlė atminimus, nes jo motina tame laike buvo mirusi. Šenteris su sūnumi Kazimieru ir su visa gimine į bažnyčią ėjo, aš taipogi nėšinaus. Kunigai giedojo egzekviją, bet aš, matydamas kleboną Lileikį neįšaukiant, prikibau ir drauge giedojau. Kad pasimeldę namon sugrįžom, Šenteris davė gerus pietus.

Tuojau, kame nebuvę, pradėjo eiti pas Šenterį miestelio ubagai: vieną spitrį kitas vienakis vedė, antras klišis, kluklupt-kluklupt raišdamas, vilkos, trečias neregis, virvės tūrėdamos, keliavo, ketvirtam, su kaltūnais aptekusiam, greitai einant,

kaltūnai ant galvos it virvgaliai vadalojos, penktas vienkojis, su dviem kriukiam beidamas, šliūkšt paslydo, babakš išvirto ir takš į klaną įkrito. Sveikesni vienok ubagai, up-up sakydami, pakėlė ir pastatė ant vienos kojos it žąsiną žiemos laike. Kita boba su trimis vaikais vedina plušėjo. Visi plekš-plekš susėdo ant pamato ir pradėjo giedoti be kokio sutikimo. Vienas miau-miau it katinas miauzgėjo, kitas ve-ve it veršis rėkė, trečias bou-bou it jautukas baubė, dar kitas kiur-kiur it viščiukas kiurkčiojo, dar kitas ga-ga it žąsinas krykštavo. Aš, tai girdėdamas, nebištūrėjau, išėjęs tariau: „Meldžiamieji, taip giedodami namiškius išbaidysit. Palūkėkit truputį, aš jums pagiedosiu naują ubagų dainą.“ Visiems nutilus, šiaip sūkurau:

UBAGŲ DAINA

Gaida kaip *Vardan tėvo galingiausio*

Aš užgimiau prasčiokėliu
Ir palikau ubagėliu.
Einu per svieta melsdamas,
Geradėjus garbindamas.

Kad manęs žmonės nemato,
Aš turiu gerą sveikata.
Visi sąnariai yr tvirti,
Galėčiau ir darba dirbti.

Kaip tiktai žmogų sutinku,
Beregint raišti užninku.
Sermėgėlę turiu menką
Ir kiek galįs susilenkiu.

Su dviem lazdom tuokart remiuos
Ir botagą dabar imuos,
Su kuriuo šunis įplaku,
Kada apnink einant taku.

Su naginėms kojas aunu,
O kartais ir batus gaunu.
Kepurėlę turiu dailią,
Siūtą iš seno kūtkailio.

Terbų turiu didžią gaują,
Penkias senas, šeštą naują.
Senosios iš nuošukinio,
Naujoji yra šikšninė.

Šikšnos yra pasamonai,
Užvyd man anos ir ponai.
Vario sagčiai spind iš tolo,
Kaip žvaigždės prie jenerolo.

Turiu dabar vežimėlį,
Gražų arklį ir paršelį.
Kada neb noriu vaikščioti,
Galiu dailiai pavažioti.

Kaipo vaikis tikrai štarkus,
Šaukiu stipriai per jomarkus:
„Dėkit bent duonos kruopelį
Į mano šikšnos maišelį.“

Taip alūžnos apsčiai gaunu,
Jog visas terbas prikraunu.
Su duona arklį maitinu
Ir paršelį atkutinū.

Į namus kur įvažiuojęs
Ar lašinių bryzą gavęs,
Verdu skanią kankolynę
Arba rūgščią roputybę.

O kad paršeli paskerdu,
Šiupinį tirštą išverdu.
Dabar ant tų riebių pietų
Daugel ubagų pakviečiu.

Pavalgęs galiu atgulti,
Nerūp man arti nei kultū.
Miegu kiek vien širdis vadin,
O niekas manęs nežadin.

Taipu viskas manie klojas,
Mergės manimi dabojas.
Žadu vesti savie pačią,
Raudoną gražią Agatę.

Tegul didi ponai pučias
Ir žmonės, turintys butas.
Aš, norint esmi mažesnis,
Tačiau už juos laimingesnis. Amen.

Ta mano daina ubagams ne visai teptiko, todėl ir nenorėjo jos išmukti. Buvo ubagų į tris dešimtis, kuriuos visus gera Šenterienė išmaldė. Pratišus mano kalbai, visi pradėjo snausti, todėl sukilę ėjom gulti.

S E K M A S V A K A R A S

Visa ta srija, prasidedant nuo Ventos ir Dubysos lig Lėvens ir Mūšos upių, yra lygi, be kokių kalnų. Žemė yra labai gera, tiktai lytoutuose metuose prapuola rugiai ir javai, nes vanduo neturi kur nutekėti. Žmonės aria žemę su mažais žambiais, akėčias turi padirbtas iš paties tik medžio, be geležies, su kuriomis niekuomet negali juodžemio gerai išakėti. Sėja visokius javus, kviečiai, arba pūrai, čia uždera. Ratus turi labai trumpus, ieni-ninkus, su kampu. Vienam žmogui atsisėdus, antram nebėra kur sėsti.

Išmanė tokius ratus dėl atbuvimo lažo, nes dabojo, kad arklių savo per daug nenuvargintų. Dabar, lažo nebesant, reikėtų, kad imtųsi proto ir dirbtų didžius, su dišliu, su dviem arkliam

traukiamus. Iškada paties žygio, nes į jų ratus tiek tegali įdėti, kiek geras vyras galėtų panešti. Ratų vienok, su vienu dišleliu šalyj prikergtu, su vienu arkliu važiuojamų, neturi. Žiemos laike važiuojas su rogėmis, su vienu šalyj esančiu dišleliu.

Vyriški vasaros laike dėvėja brylius, iš vilnų nuveltus. Žiemą turi kepures šiltas — ar ausytas, ar lenktinėles. Sermėgas turi rudas, su liemeniu ir su stačia apkakle siūtas. Žiemą kailinius velka po sermėga. Motriškosios dėvėja tokias pat ir taip pat siūtas sermėgas. Galvas apriša su skepetomis, kurias tik antklesčia, bet nevytura. Visi kojas auna su vyžomis. Yra dievobaimingi, geri, lėti, o tankiai ir turtingi. Vadinas paprastai nuo Šiaulių miesto šiaulyčiais. Parakvijose, artesnėse Dubysai ir Ventai, grinyčios yra šviesios, su langais, tiktai be kaminų. Parakvijose, artesnėse Lėveniui ir Mūšai, yra tamsios. Langeliai yra maži, iš stiklo ar su lentelėmis užstumiami.

Žmonės tos srijos neturi pirčių, o daugel vietose nė upių dėl išsiplaukymo, todėl yra juodi, su prakaitais permerkti. Mergaitės pagaliau išeina šieno grėbti su juodais, neplautais marškiniais — biauru ir veizėti. Linkėčiau šiaulyčiams padirbti kožnam sodžiui gražias, su langais pirtis ir eiti į tas bent nedėlioj kartą. Sakiau nekuriems tai, bet nepaklausė.

Dar negana buvo man kelionės. Pabengęs darbą Pasvalyj, nuėjau į Daujėnus, įlindau į koplyčią ir karštai pasimeldžiau prieš stebuklingą Kristų Jėzų, ten stovintį. Išėjęs sutikau stiprų vyrą

ir tariau: „Tėvai, esmi kriaučius, bene turėtum darbo?“ Tas atsakė: „Aš esmi Pyragis, tos ūlyčios ūkininkas, eikš prie manęs, rasi ir gausi darbą.“ Nuėjęs ėmiau mierą visų vyriausiai dukteriai ir siuvau jupilėlę.

Čia man besiuvant, atvedė katalikai meškininkai dvi dideli meški; vaikai su šunimis tuojau susirinko. Meškininkai pūtė trūbą, šankino meškas, o paskiau įdavė meškai savo kepurę, kuri, su dviem kojom atėjusi, meldė nuo Pyragio grūdų, duonos ir pinigų. Viso to po biškį meškininkai gavę nėšinos toliau. Nė kokių burtų nė mislyti nemislijo daryti. Toks tai meškų vadžijimas nieko pikto nedaro.

Vieną subatos vakarą tariau vyresniajai dukteriai: „Ar žinai ką, arti užgavėnės, būtų gerai pasilinksminti; aš moku griežti, paklausk motinėls, ar leis.“ Duktė tuojau šoko prie motinos ir klausė. Ta atsakė: „Nu, gerai, reikia susiedų jaunuomenę pakviesti.“ Duktė beregint išsiuntė tarnaujančias mergaites. Tuo tarpu aš pradėjau džirzginti. Sustojo trys dukterys ir šoko taip vadinamą *šieną*. Susirinko aštuoni vaikiukai ir šešios mergelės. Klausiau: „Ką šoksit?“ Atsakė: „*Anglėza*“. Man tą griežiant, spardės visi kiek tinkami, vaikiukai vos grindų neišmušė su kulnėmis, nes visi buvo batuoti.

Pailsę sėdos. Tuo tarpu viena mergelė atėjusi tarė: „Pagriežk mums *Marcelės tancę*, šoksim be vyriškųjų.“ Man džirzginant, šokinėjo šešios mergelės gan ilgai.

Toms pailsus, vienas vaikinai man tarė: „Kad mergelės šoka vienos, ir mes vieni pašoksime; pagriežk mums *spilgą*.“ Man pradėjus tą džirzginti, sustojo penki vaikiukai: vienas tos spilgos ieškojo, o keturi stovėjo. Ir taip pakarčiui šoko.

Tiems šokinėti apkyrėjus, sustojo trys mergelės, kurios, už rankų susikibusios, šoko taip vadinamą *žydelkėlę*.

Apsistojus du vaikinai padėjo kryžiškai ant grindų du šakaliu ir šoko tancę, vadinamą *žirkles*.

Ant galo, visi kartu sustoję, šoko *podušėčką*. Pailsus gera Pyragienė davė večerę ir išleido svečius namon.

Labai įtikau Daujėnų jaunuomenei, kuri manęs ir išleisti nebemorėjo, tačiau, darbą pabengęs, keliavau toliau. Užėjau į Remikių ūlyčią, Vabalninko parapijos, bet, darbo negavęs, leidaus toliau. Nutraukiau į Skapiškio *parapiją* ir ką siūti radau pas Svilą, Kreipšių ūlyčios gaspadorių.

Atykau čia pačiame įkaitime užgavėnių, panedėlyj. Tą dieną niekas nekliudė darbuotis, bet uterninke vos ne nuo pat ryto pradėjom voliūotis. Graži Svilienė iškepė blincius, valgėm, paskiau davė šiupinį, ir tą perėmėm. Pavalgius aš džirzginau su skripyčiomis, Petronėlė ir Marijonė, dukteri Svilo, tuojau pradėjo tūpčioti ir šokti, pristojo sūnus Karolius. Beregint, tarsi užuodusi, ūlyčios jaunuomenė padaugino krūvą šokančių. Pirma šoko *blusą*, paskiau *svirplį*, dar paskiau *valcių* ir *apvalcių*.

Vakarop, šunims didžiai loti pradėjus, pamatėm būrį jauni-
kaičių su vaikais bevežantį *More*. Kurs tiktai vaikas prie Morės
prisiartino, tas gavo benc per šoną su spragilu. Išėjom tokių
svečių sutikti, Svilas pamylėjo vadovus Morės ir išleido.

Tiems išvažiavus, atvyko *ožys* su dideliais ragais, drauge
su juo buvo *giltinė*, apsivilkusi su išverstais kailiniais, plaukai
jos buvo iš linų padirbti, burna uždengta su kūtkailiu, skylės akims
paliktos, barzda baisi iš arklio uodegos, uostai iš paršo šerių,
su derva prie lūpų priklijuoti, ir ilga uodega iš virvės. Toms grin-
čioj besisukant, kyšt įkišo ilgą savo snapą *gervė* ir kivykš cypiti
pradėjo. Vaikai grobstė gervei už snapo ir ki-ki-ki juokės. Ką aš
regėdamas pradėjau griežti. Tuoju gervė, snapą savo brūkš-
brūkš, babakš-babakš puošdama, įniko šokti, ožys taipogi pa-
keperst strastrapt ėmė šokinėti, o *giltinė*, su savo draugais šok-
dama, dainavo: „Ei opso, opso, opso — visi nešokantys žiopso,
oi ypso, ypso, ypso — visi nešokantys vypso.“ Taip lig pusnak-
čio biau rūš gyvuliai voliavę išėjo į pryšininkę, pametė apdarus,
pavirto į žmones ir sugrižo į grinčią. Ant stalo riebiai pavalgę,
klukš-klukš alaus atsigėrę, grižo namon.

Ryto metą šeimyna Svilo kėlė neišmiegojusi. Viena mergelė,
Skapiškio bažnyčioj buvusi, parnešė pelenų švęstų žiupsnį, su
kuriais gaspadorius apsūdė visų galvas. Sulig tuo kartu ne vien
žmonės, bet ir mano skripkos lig Velykų tylėjo.

A Š M A S V A K A R A S

Pas gerą Svilą besidarbuojant, pakvietė mane į Skapiškio miestelį drūtas ūkininkas Venclovas, prie kurio gan ilgai siuvau.

Čia man bebūnant, meškininkai katalikai atvedė vieną didžią, antrą mažą mešką, bet jogei buvo gavėnia, todėl meškų netancino. Tik tai su savo patrūbočiais pagiedojo giesmę *Atmink, krikščionis, ką Jėzus kentėjo*, gavo dovanas ir išsivedė toliau.

Nuo Venclovo išėjęs, traukiau lig Rokiškio ir gavau darbo prie ūkininko Mickaus. Viskas klojos, bet gavėnia, girdi, įkyrėjo, nesgi žmonės Rokiškio, negaudami žuvies, per visą gavėnią valgo pupynes, žirnynes, bulvynes ir gruceę. Visus tuos viralus baltina su pienu kanapių.

Verda bulves apvalias, kurias valgo su druska arba dažo silkių sultyj, jei tos gauna. Kartais bulves, nuluptas ir sugraižytas į ritinėlius, deda į katilaitį, įmeta apščiai druskos su cibulėmis, apvožia su bliūdu ir šutina be vandens. Taip virtos bulvės yra gardesnės. Verda taipogi žiūrę, kopūstus su grybais džiuvusiais ar su žirniais ir batvinius su pupomis. Nekurios geros gospadinės turi slėgtas rudmėses, kitos perka silkes ir aliejų, iš kanapių ar iš sėmenų spaustą. Tą virina su cibulėmis, pila po truputį į valgius ir tuo paskanina. Tokį aliejų valgo taipogi su duona, kartais iškepa pampuškas aliejuje, bet tų neduoda šeimynai, nes jau skaitos už brangų valgį. Sukrušę kanapes, kepa su tais kepaišius. Verda taipogi košes iš miltų, kurias valgo ar su aliejum, ar su kanapių pienu. Kartais duonos mažus kukulėlius iškepusios piauna pusiau, apsūdo su druska ir su kmynais, paskiau vėl kiša į pečių ir sudžiovina. Tie sukoriai yra gardūs, užvis su alum valgant, bet reikia turėti gerus dantis. Regėjau vieną senį, kurs, triaukš-triaukš tokius sukorius bevalgydamas, prarijo savo du dančiu. Likusį šmotelį brinkt pametė ant stalo ir tarė: „Kad jūs prapultumėt, aš ir liežuvį savo prarysiu, ne vien dantis!“

Jei kuomet gyventojai prigauna žuvies iš kur arba perka silkių, tada jau yra velykos. Pieno, o labiau dar mėsos, gavėnioj niekas neragauja. Vaikai pagaliau, bent šešis, septynis metus amžiaus savo turintys, nebneri su pienu valgyti. Nė ligonių negali priversti, idant įžagtų. Toks tai pasninkas man įkyrėjo, nes čia, Palangoj ir Klaipėdoj, kaip žinot, žuvys stintinės užvis man tiko.

Rokiškij būdamas, vaikščiojau į bažnyčią, užvis šventomis dienomis, ėjau pagaliau ir spaviednės, bet klebonas, didžiai nuo žmonių mylimas Viktoras Rūsteika, baisiai man galvą ištrinko. Paėjau, girdi, sušilęs, it pirtyj buvęs. Kad anam šalta būtų! Pri-siartino verbų nedėlia; eidami į bažnyčią, prisirinkom kadagių, bruknių, žalių laumės šluotų, ažuolo šakų su pernykščiais lapais, blindžių ir karklių šakelių su avelėmis. Tas visas pašventinom. Vaikai paprastai turėjo tik žilvičius. Po mišių išėjom į šventorių; vaikai, girdi, kits kitam šmiaukš-šmiaukš per nugaras čaižydami, sakė:

Ne aš mušu, rykštė muš,
Patol muš, kol suluš.
Už nedėlios didi diena,
Palinksmins kožną vieną.
Būk toks pat, kaip buvęs.
Būk sveikas kaip žuvis.

Ar visur toks yra paprotys, nežinau.

Didžiosios nedėlios seredoj, ketverge ir pertnyčioj kunigai gieda ir kalba ilgus poterius bažnyčiose, kuriuos pabengę, benc-benc muša su knygomis į klaupkas ir eina namon. Vaikai, tai ži-nodami, lig laiku gauna lentelę su skyle, dėl įvėrimo virvės rei-kalinga, ant lentelės išrašo su kreida ar su anglim silkę, vienas velka tą lentelę apsukui bažnyčios, seredoj tik vieną kartą, o kiti čakš-čiaukš plaka su žilvičiais silkę, kaipo jau nebreika-lingą. Ketverge velka du kartu plakdami, o pertnyčioj — tris kartus. Bet ir tą paprotį ne visur teuzlaiko.

Dar po užgavėjimo varpų vaikai, o kartais ir paaugę tarnai bažnyčios pereina namus su klegetkomis, tas klaklakš-klaklakš brazdindami ar dzir-dzir tarškindami, meldžia dovanų. Gauna pinigų, kiaušių ar pyragų Velykoms.

Vis tai užlaikė vaikai,
Kad geri buvo laikai.

Didžiojoj subatoj Mickienė kepė pyragus, mėsą ir dažė kiaušinius. Vaikai laižydamos veizėjo į tuos skaninius, tačiau ragauti nediršo.

Velykų vakarą išėjom visi į bažnyčią ir giedojom per kiaurą naktį. Ilgą pamokslą apie kančią viešpaties sakė klebonas Rūsteika. Aš, matydamas žmones mokant daug giesmių, o savo bažnyčios užtarytojo šv. Mateušo apaštalo giesmės neturint, parašiau ir šiaip pagiedojau. Ta giesmė dideliai žmonėms patiko: ėmė tuojau nuo manęs išrašus ir mokės giedoti.

Pabengęs darbą, kad ketinau iš Rokiškio išeiti, Mickus nenorėjo man užmokėti. Vos per didį vargą kiek tiek išgavau ir išėjau per šventes į Pandėlio parapiją pas ūkininką Rimkūną. Čia radau jaunuomenės šiokį paprotį. Nuo ryto, girdi, užvis vaikiukai, vaikščiodami su vandeniu, laistė rankas gaspadorių ir už tai reikalavo velykaičių. Ir, be to, šliokš-šliokš šlakstė vandenį ant mergaičių, o sušlapinę ki-ki-ki juokės, nes tos, kaipo šventą dieną padoriai apsidariusios, čežėjo.

Rimkūną aplankė Krasauskiai ir kiti susiedai. Jaunuomenė

dirbo sūpynes ir sūpavos. Trečią dieną šventindami linksminos. Šeimyna su vaikais, iškasusi duobelę, ritinėjo kiaušinius; kurio kiaušinis rietėdamas užgavo kitą, duobelėj esantį, tuojau vaikiukas ritinęs atimdavo.

Ketvirtą dar dieną, ledų diena vadindami, nedirbo darbo, todėl, suėję į grinčią, šiaip rovė *ridiką*. Daugiam pablaka susėdus, vienas, lazda jodamas, išėjo iš kameros, sakė: „Girkš!“ Kitas klausė: „Kas čia varsto dvaro vartus?“ Raitorius atsakė: „Aš, ponaitis Kiburkštaitis.“ Kitas: „O ko reikalaus?“ Raitorius: „Ponia užsigėdė Rymo ridiko, atėjau rauti.“ Kitas: „Išsirauk tinkamą.“ Raitorius ėjo pas vieną sėdintį, su abiem rankom padavė savo ramentą, tas įsikibo, raitorius traukė, kiti sėdintys neleido, tačiau pastatė ir vedė į kamara ar kerčią. Paskiau vėl atjodavo, reikalavo ridiko, rovė, ir taip toliau.

Aš, regėdamas nekuriems jau tą veikalą įkyrėjus, brakš atidariau savo skrynelę, išėmiau skripyčias ir dzen-dzen pradėjau tempti stygas. Tuojau jaunuomenės akys prašvito: visų pirma pradėjo šokti *avietėlę*, paskui *blezdingėlę*, dar paskiau *lenciūgėlį*. Dešimtis porų sustojusi davė garo, kiek tinkama. Pirštai, girdi, mano suskudo begriežiant, pats pagaliau čirškindamas op-op šokti pradėjau. Apsistojus kažki kas tarė: „Pašokim dar *dują*“, ir pradėjo kraipytis. Vyriški šoko *kepurinką*, ant pabangos *mieželį*. Vėlybas tapo laikas. Rinkūnienė įėjusi atsiliepė: „Gana, vaikai, gana voliutis, duosiu jums valgyti, pavalgę eikit gulti. Tatai nušilot kaip roną piovę, o grinčią pridulkinot kaip jaują linus minant.“ Aš, tai išgirdęs, lioviaus griežti. Pavalgėm ir sugulėm.

Šventėms praėjus, siūvau gan ilgai. Tuo tarpu, girdėdamas šiokių tokių dalykus apie Biržus, užsigėdžiau ten eiti, o darba pabengęs, ir išėjau.

N uvykau į Biržų parapiją, į ūlyčią Kutelių, pas Justina Valiulį, gavau darbą ir vėl siuvau. Viena subatos vakarą, gaspadorių pasiklausęs, pradėjau griežti. Šeimyna pirma šoko *žalnieriuoką*. Paskiau patys tik vyriški trypė *smertelį*, tai yra, vienam gulint, kiti apsukui šoko ir kėlė gulintį.

Mergaičių nesant, šokimas vaikiukų buvo it putra be druskos, todėl išsimanė traukti *vilko uodegą*. Sūnus Valiulio Jonas, kai po stiprus, pasilenkė ir įsikibo su abiem rankom į kėdele. Justinas, antras sūnus, sėdo jam ant sprando. Petris pro apačią įdavė jam kartelę. Jurė, Petris ir duktė Uršulė kibo už antro galo kartelės ir traukė. Sylingas Jonas tačiau ėjo. Visi neveikė jo nutūrėti. Bet Justinui brūkš kartelę paleidus, visi traukiantys būbt-būbt išvirto, Jurė dar kaukš įsidaužė galvą taip, jog švyst jam žizilpos iš akių iššoko, pagaliau kartelė trakš sulūžo. Keldamos Jurė ir galvą kasydamas tarė: „Šitai tau penkios! Kad tu prapultum ir vilku nebuves: nutrūko uodega ir galvą man sumušė.“ To neveizėdami, antrą kartą sutaisė vilko uodegą, o Jonas daėjo prie stalo. Taip besibiauriodami gan nužuvo ir ėjo gulti.

Č ia man besant, atėjo Sekminės. Nekurie, girdi, šeimynysčiai, į bažnyčią per gaspadorius išsiųsti, nėjo į namus dievo, bet, pakliuvę į tinkamą karčemą, gėrė lig vakaro. Vakarop susirinko ir kiti į vakaruškas, žydas rendorius, lig laiku pasitaisęs, turėjo visa ko valgomo ir geriamo.

Ryto metą stipresnieji grįžo namon ir, neidami į bažnyčią, miegojo per kiaurą dieną. Kiti, ten pat pas karčemą miegodami, sulaukė kitų vakaruškų. Vėl gėrė, vėl šoko. Taip šventino per tris dienas.

Tą aš regėdamas dideliai pasipiktinau, peikiau jų paprotį ir klausiau, dėl ko taip daro. Man atsakė: „Prie mūsų daug yra kalvinų, kurie, neidami į kirkas, taip elgias, ir mes sekam jų paveizdą.“ Tariau: „Nu, vaikai, o kad kalvinai eis į pragarą, jūs ar norėsit drauge keliauti? Jei nenorėsit, nenorėkit ir sekti jų blogo paveizdo.“

Trečiosios švenčių dienos rytą susiėjo prie Valiulio piemenys ir dabotojai arklių, meldė nuo gaspadinės sviesto, sūrių, kiaušinių ir taip toliau. Tų gavę, nusinešė į krūmus, sukūrė ugnį, kepė kiaušynes, valgė ir gėrė nekurie dar arielką. Nuėjo prie jų kita jaunuomenė, galvijų negananti, pavadino skripkorių ir šoko lig išvakarių. Man klausiant, dėl ko tai daro, atsakė: „Visoj Lietuvoj toks yra paprotys.“

Apsidirbęs prie Valiulio, užėjau į Liesiškio ūlyčią pas ūkininką Gasčiūną, siuvau ir perleidau šventę Dievo kūno, arba Vainikų. Ėjom į bažnyčią, nebteko laiko pramonėms.

Tuojau po šventės gimė Gasčiūnui sūnus, kurį kūmos, nuvežę į Biržus, apkrikštydino. Tiems parvažiavus, susiėjo pakviesti svečiai, o bobutė capt-capt atėmė jų kepures. Pagavo pagaliau ir mano, nors jau seniai buvau atėjęs pas Gasčiūną. Susiedai atėję sveikino gimdytojus, žmonystas darė ir atnešė ką-ne-ką dovanų. Paskiau visi turėjom savo kepures nuo bobutės išpirkti: gavo senutė no į pusantro rublio, bet kas iš to? Vakarop vyrai atvežė po durimis grinčios medines akėčias, padėjo ant jų tru-

putį šiaudų, pasvadino ant tų bobutę ir vežė patys be arklio ją į karčemą, kame ta turėjo pirkti arielkos ir alaus. Nupirkus, vėl į akėčias pasvadinę, parvežė namon.

Ar žinai, motinėle: šitai visuose Žemaičiuose einantys į stoną moterystės važiuoja jaunieji į bažnyčią darbo dieną ant tuščios šliūbo imti, tą pat dieną spaviedojas, priima švenčiausią sakramentą, kunigas juos suvenčiavoja, ir grįžta namon, kame tėvai pagal išgalėjimą pakelia parėdką. O Lietuvoj jaunieji renkas imti šliūbą paprastai šventą dieną, atvažiuoja į bažnyčią po visam, tankiai girti. Priėmę sakramentą, tuojau šmurkš-šmurkš sulenda į karčemą. Geria, šoka ir biauriojas toj per tris dienas, piktina pakeleivingus, kurie apsistoja prie karčemos. Žodžiu sakant, tikra nelaimė lietuvių su tomis karčėmomis, be kurių nė kokio švento darbo negali nudirbti. Juk ir vyskupas važinėdamos sakė, kad šliūbus imtų darbo dienomis, kad, važiuodami priimti šventą moterystės sakramentą, būtų negirti ir kad parėdkas keltų namuose, ne karčėmose. Tačiau ir jo nepaklausė; rasi kuomet nors susipras negerai darantys ir išsižadės savo seno, bet negero papročio. Juk žydai, savo veseles keldami, neina prie katalikų, kodėl tad katalikai prie jų eiti turėtų?

Bet grįžkim prie savo šnekesio. Pasiuęs ką reikiant prie Gasčiūno, išėjau į Rastausko, arba Pabiržės, parapiją, gavau darbo pas Slavinską Bajoriškių ūlyčioj.

Prisiartino šv. Jonas, žmonės subruzdė. Vakarop pirm tos šventės mergaitės, išėjusios iš ūlyčios, aprinko vietą plačiame kelyje, sutemus jaunuomenė toje vietoje susirinko *kopulioti*, sukūrė ugnį ir parvedino skripkorių. Tiems griežiant, šoko susikibę, dainuodami dainas, kurių negalėjau gauti. Kitos mergelės rovė žolės ir degino, o tai dėl to, idant nebūtų žolėti rugiai ir javai. Vaikiukai sėmė su rankomis žemę iš kelio ir barstė į pievas, idant jų kurmiai rausdami negadintų.

Kitos motriškos tą patį naktį ėjo į upę ar į prūdą, plovė pačios, mazgojo savo drobinus ir šukavos, o tai vis darė, kad tą metą vyrus gautų.

Mūsų senelių senoliai, būdami dar pagonimis, tikėjo tą naktį plaunantis dieves laumes, tą tai laumių paprotį tebeplodo mergelės apie Biržus ir Pabiržę, ko Žemaičiuose nuo seno nebėra.

Čia žmonės tebtiki į žavėjimus, sako esant raganas, kurios gali kitus sužavėti, į ligas įvesti, karvėms pieną atimti, avių vilnas nupešti ir taip toliau. Aptartų, raganomis vadinamų, bobų neužkenčia, o kartais ir iš savo ūlyčių, arba sodų, išvaro. Todėl užvis senos drovis šv. Jono naktį iš namų išlįsti, nes jei kas paregėtų anas vaikščiojant ar žolės kokias renkant, tuojau apskelbtų esant raganomis. Ir taip senos galdynės įsidėjimai čia dar užliko. Linkėtinas yra daiktas, idant suvisu išgaištų, nes vargina bobutes be reikalo. Raganų niekuomet nebuvo. Žmonės, įtariantys kitus žavėtojais arba raganomis, be kokios teisybės

plėšia šlovę artimiems ir didžiai griešija. Jeigi raganos tariamosios sugebėtų ką pikto padaryti, visų pirma darytų savo neprieteliams, savo persekiotojams, o tačiau nieko nepadaro.

Žemaičiuose buvo pirm aštuonių dešimtų metų tie patys išidėjimai, kuriuos kunigai, iš kozelnyčių šaukdami, taip išnaikino, jog šiandien niekas nebįtaria ir nebėra nė girdėti.

Apie Biržus yra dar bobelės, sugebančios varduoti gumbus, skaudulius, lekiančiąją ugnį, antkryčius ir taip toliau. Bobelės tos, vadžiodamos su pirštu apie gumbą, šneka kažį ką. Arba kažį kokias maldas meta į vandenį, kurį paskiau duoda sergantiems gerti.

Prapuolus kokiam daiktui arba arklius pavogus, eina prie burtininko, kuriam nubūrus, vyrai aptartąjį ima į nagą ir koroja.

Tų pačių parakvijų nekurie ūkininkai, pradėdami arti, sėti, šieną, javus piauti, mėšlus vežti, pirmą kartą į ganyklas galvijus išgindami, siunčia vaiką pas susiedą kokį nors daiktą pažyčioti, idant su tuo daiktu ir laimė susiedo prie jų pereitų.

Per Kalėdas siunčia vaikiuką į upę parnešti vandens viedrą. Tam parnešus, prausias ir liepia tą vandenį vėl į upę nunešti. Aš, visa tai girdėdamas, tariau vienam išmintingam žmogui: „Pasakyk man, tėvai, dėl ko taip daug prie jūsų tebėra burtų ir žmonių, ir papročių pagonišku?“ Tas man atsakė: „Dėl to: 1) jogei arti yra Kuršas, sėdynė visokių niektikėjimų, juk ir mūsų bobelės ten mokos varduoti; 2) dar dėl to, jogei čia daug yra kalvinų, kurių bambizai nepeikia tų papročių; 3) dėl to, jog ir mūsų, katalikų, kunigai nieko tame dalyke lig šiolei nesakė.“

D E V I N T A S V A K A R A S

Nuo Gasčiūno išėjęs, nuvykau į Šniukščių ūlyčią prie ūkininko Drulio, gavau vėl darbo ir siuvau. Čia man besant, atėjo šv. Petras; žmonės pirmą naktį kopuliojo it taip, kaip šv. Jono naktį, ir sakė tą paprotį nuo seno prie jų esant. Tiesą pasakius, nors mergelės mane vadino, aš, tą paprotį už negerą skaitydamas, nenorėjau prie jo priderėti.

LIETUVIŲ PARĖDKA

Perėjęs tiek parakvijų, datyriau, jogei lietuviai yra visur geri, visur stiprūs savo katalikų vieroje, visi teisingi, nes nė vienas užmokesnio man nenutraukė. Kiek reikalavau, tiek užmokėjo. Tačiau ryžaus grįžti į savo pusę. Nuo išmintingo Drulio

išėjęs, atvykau į Kupiškio parapiją, į Rėkučių ūlyčią, pas ūkininką stiprų, vadintą Šlapeliu. [Man čia besiuvant, vieną vakarą kažį kas brakš-brakš pradėjo į duris brazdinti. Vaikiukas išėjęs girkš atidarė. Įėjo į grinčią jaunas žmogus, mažo augumo, veido padoraus, gerai apsidaręs, pasiskutęs ir pasikirpęs. Įėjęs pasakė: „Tegul bus pagarbintas Jėzus Kristus.“ Šlapelis, grinčioj pasitikęs, atsakė: „Ant amžių amžinuų. Amen.“ Tuojau svečias tarė: „Esmi sūnus ūkininko, Dominykas Merkys iš Tumasonių ūlyčios, vadinuos Stanislovas Račiūga*. Vazinėdamos reikaluose valsčiaus, paklydau, ar nepriimtumėt, tėveli, manęs į nakvynę?“ Šlapelis atsakė: „Nu, gerai, gerai, galėsi pernaktuoti.“

Duktė Domicėlė, svečią pamačiusi, ki-ki-ki prasijuokė, tuojau spruko į šalutinę pas motinėlę ir tarė: „Įvažiavo kažį koks jaunas svetelis ir įsiprašė į nakvynę, bene pradės jis pirštis?“ Atsakė motina: „Et, alkanas kūma apie duoną dūmoja.“ Tuo tarpu, išėjusi į grinčią, pažiūrėjo ir liepė išvirti valgį dėl pavaišinimo svečio. Domicėlė išvirusi pavaišino ir nuleido svečią gulti. Ryto metą svečias pavalgęs pasakė ačiū už nakvynę ir išvažiavo.

Keletui nedėlių praslinkus, tas pats Dominykas tic atvažiavo dienos vidu prie Šlapelio su savo susiedu Jonu. Kurs, su

* Čia M. Valančiaus, atrodo, neapsižiūrėta: tas pats žmogus pavadintas dviem skirtingais vardais. Ir toliau jis vadinamas tai Dominyku, tai Stanislovu.

(Red. pastaba).

gaspadoriais pasisveikinęs, sėdo užstalėj, patiesė baltą skepetą, ištraukė iš ančio butelką vyno su stikleliu, prigožė ir sušuko: „Geras tėvai, sveiks, mums Domicėlės reiks! Ar atiduosi?“ Išgirdusi tuos žodžius, duktė šmurkš spruko oran ir kaip pelelė po šluota pasislėpė. Tėvas, stiklelį imdamas, atsakė: „Nu, gerai, gerai, rasi ir sutiksim, reikia pačios duktės klausti, ar tinka anai Dominykas? Vaikai, paieškokit jos.“ Atradus įėjo raudona, kaip vėžys išvirtas, širdis jos timpt-timpt greitai mušė kaip gaidys sparnus, giedoti norėdamas. Tuojuo tėvas tarė: „Nu, vaikas mano, šis jaunikaitis nori tave imti už moterį, ar tinka tau? Ar tekėsi už jo?“ Ta vietoj atsakymo pradėjo verkti. Prišoko beregint piršlys, padėjo ranką ant jos peties ir tarė: „Nu ką, dukterėle, ar matai, vaikiną jaunas, gražus, toks paritus, toks pastačius, iš pupų nevaromas, už kipšą gražesnis, arielkos negerias, gaspadorius, turįs savo gerą gyvenimą — ko benori? Ko bereikia? Juk pono Komaro sūnus neatjos prie tavęs į žalėtas. Ar tekėsi?“ Ta, žvilgterėjusi į Dominyką, atsiliepė: „Kas tą žino, gal ir tekėsiu.“

Sušuko piršlys: „Nu, gerai, ne veltui pakėliau žygį, sueis į porą jaunuomenė. Tėvai, nebreikalausiu užmokesnio už vyną išgertą: kad Domicėlė nenorėjusi būtų tekėti, reikalaučiau pinigų.“ Po tų žmonystų Domicėlė atėmė nuo stalo butelką su skepetu, o jaunasis su piršliu pernakvojo.

Ryto metą Šlapelis pakvietė du susiedu savo ir su tiedviem drauge važiavo į Tumasonių ūlyčią į *pražvalgas*. Apžiūrėjo Merčio gyvenimą, kurs jiems patiko. Paviešėję grįžo namon. Vėl atvažiavo į Rėkučių ūlyčią piršlys ir Dominykas jau su *didžiaja arielka*. Atsivežė su savim alaus verpelę, kelias butelkas vyno ir arielkos. Piršlys padėjo verpelėlę po stalu ties kojomis savo, o butelkas sustatė greta savęs ant suolo.

Tėvai priėmė piršlį ir ant jo užgėrė; piršlys, iš savo butelkos pripylęs stiklą, gėrė ant tėvo ir motinos jaunosios. Tuokart Domicėlė aiškiai prižadėjo tekėti už Dominyko. Davė dovanas (gastinčių) piršliui ir motinai Dominyko, kurias piršlys žadėjo nuvežti į Tumasonis.

Pabengus tas apeigas, piršlys paklausė motinos apie pasogą Domicėlės; tame dalyke sutikus, motina atnešė Domykui baltoj skepetoj įvyniotą žiedą jaunosios su žiupsniu rūtų ir tarė: „Šitai atnešu tamstai žiedą su rūtomis, priimk tuos daiktus kaipo davadą nekaltybės dukters mano, kurią auginau ir saugojau nuo viso pikto.“ Domicėlė paskiau išėjo iš kameros gražiai apsidariusi draugystėj trijų mergaičių ir sėdos greta Dominyko.

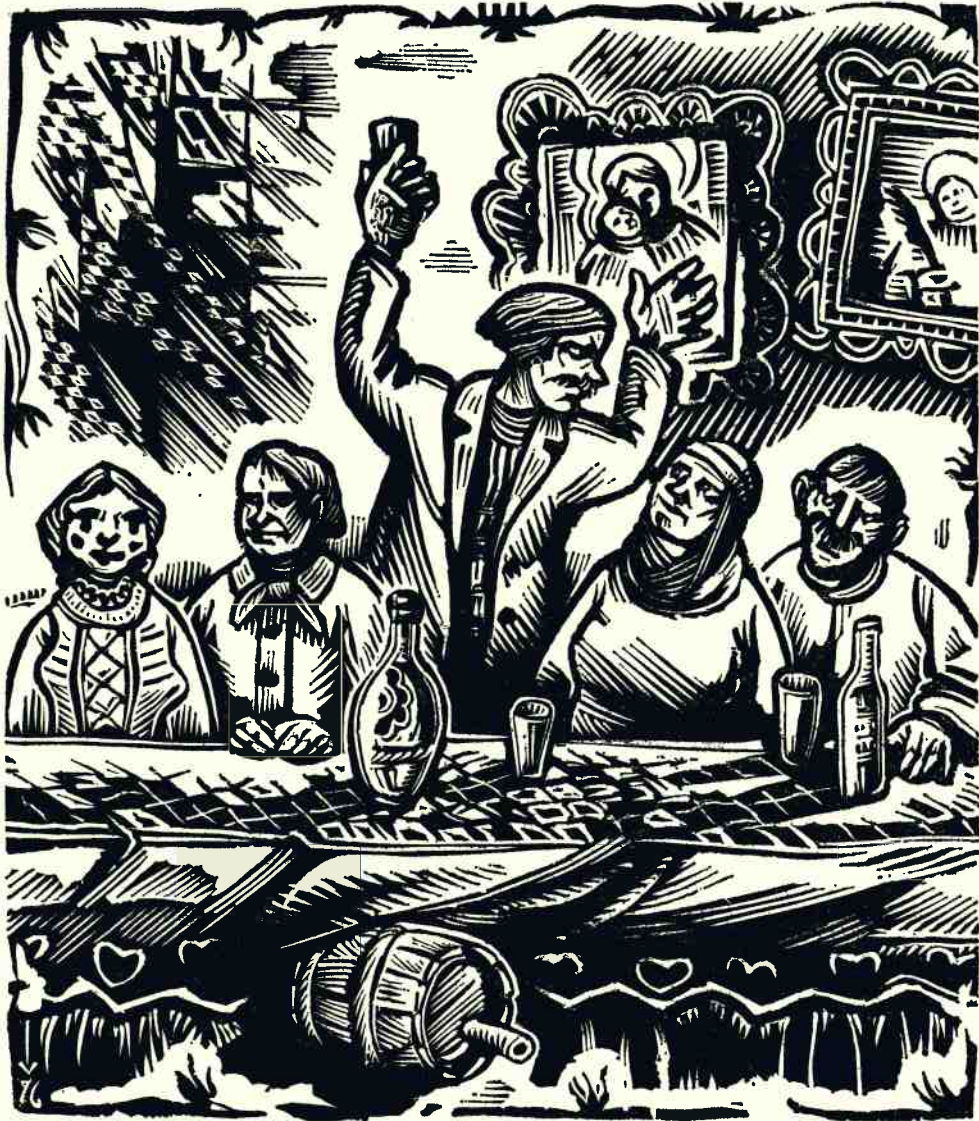
Visa tai pabengus, dieveris su Dominyku išvažiavo į Kupiškį pas kleboną Kozmianą ažurašų, arba užsakų, paduoti.

Tiems išvažius, piršlys paliko su bobomis, kurios, jį žudydamos, reikalavo, idant gėrimų nepritrūktų. Per nelaimę pritrūko. Bobos surišo su abrūsu jo pilvą, atvežė akėčias, apvertė ir svadino piršlį, ketindamos jį vežti į karčemą, kad pirtų gėrimų. Ką tas regėdamas parnešino arielkos, alaus ir mirdaus. Tuokart bobos gerdamos garbino piršlį ir dainavo.

Paprastai čia ima šliūbą nedėlioj, todėl subatos vakarą paklausė Šlapelio, ar didžioj krūvoj daleis rytoj atjoti? Tas atsakė: „Kiek nori, duonelės, dievui dėkui, išteksime.“ Nedėlios rytą Merkys su piršliu ir draugais atjojo pas Šlapelį. Arklių galvos ir uodegos buvo papuoštos su žolėlėmis ir su kanalais. (Taip daro, norint būtų žiema. Senovėj dar šaudė iš pištilietų, bet šiandien to nebdaro.) Jaunosios tuokart nebuvo grinčioj, bet klėtyj su keliomis mergelėmis, visos apsigobusios su baltomis drobulėmis. Kaip tiktai jaunoji pamatė svečius į kiemą įjojant, pradėjo aičioti ir miau-miau miauzgėti, paskiau tarė:

Negi kviestų šitų svetelių
Pilnas kiemas prijojo!
Ko gi šitie sveteliai sujojo?
Ar ugnelės imtų, ar kelelio klaustų?
Yra mano sesiulė ugnelės paduoti,
Yra mano broliukas kelelį parodyt.
Negiužkėlei, tėveli, kiemelio vartelių,
Maž ir šitie sveteliai būtų kitu keleliu nuvažiaų.

Piršlys su Dominyku įėjusiu nevaikščiojo vidu grinčios, bet pasieniais, pakol užsirėdė už stalo ir sėdos vyriausioj vietoj, tai yra kerčioj ant kryžiasuolio. Tuoju Šlapelis, prigožęs stiklą, sušuko: „Sveikas, piršleli!“ Išgėręs vėl pripylė ir davė piršliui. Tas išgėręs pripylė stiklą su savo gėrimu, kurio cielą verpelę turėjo, ir sušuko: „Sveikas, tėveli, sveika, motinėle!“ O išgėręs davė savojo vyno po stiklą tėvui ir motinai. Tiedviem išgėrus, piršlys su stikleliu ir butelka ėjo į klėtį.

Atrades apsigobusias mergaites, capt užgavo su pirštu vieną mergaitę ir tarė: „Sveika, marte!“ Bet nepapulė ant jaunosios; užgauta mergaitė aičiojo, tarydama: „Aš dar nesuverpiau ir neišaudžiau drobelės, aš nesuklojau kraitelio, kubilaitis mano užrakintas, bet tuščias!“ Tuoju piršlys užgavo kitą, bet vėl nepapulė ant tikrosios. Ta vėl aičiojo, tarydama: „Dar motinėle nedavė man linelių, nedavė vilnelių, neišaudžiau drapanėlių; ai, bėda man, bėda, niekas manęs nerėdo!“ Trečia užgauta buvo jaunoji, bet ta branginos, nenorėjo atsidengti; kad piršlys ėmė anai už rankos, ta traukė ir sakė:

Išlupk tą, piršleli, šaltą rankelę!
Yra mano tėvelis auklėtojėlis,
Yra mano motinėle gimdytojėle —
Negigersiu šalto trunkelio smalos čerkele.
Negiimk šalta rankele už baltų rankelių!
Yra mano tėvelis auklėtojėlis...

Tuoju atėjo Šlapelis, ėmė Domicėlei už rankos ir, pragydes *Marija, būk pagarbinta*, su visomis mergaitėmis nuvedė į grinčią. Jaunoji nėjo vidu grinčios, bet pasieniais ir sėdos užstalėj, tačiau ne ant to suolo, ant kurio jaunasis sėdėjo. Tuokart dieveris ėmė torielką, padėjo ant jos rūtų vainikėlį, apdengė su balta skepeta ir įdavė *didžiajai pamergei*, arba pirmai draugei jaunosios, kuri, priėmusi vainikėlį, prisegė ant galvos jaunosios. Dar atsegusi savo vainiką atidavė dieveriui.

Beregint išėjo motina jaunosios iš kamaros ir davė piršliui ir visiems draugams jaunojo gastinčių, arba baltą skepetą. O Dominykui įdavė taipogi baltą skepetą, kurioj buvo įvyturtas žiupsnis rūtų. Beregint piršlys, vienoj rankoj tūrėdamos toriel-

ką, su balta skepeta apdengtą, antroj stiklelį, sušuko: „Sveikas, tėvai, sveika, motina, sveikos, seserys ir broliai jaunosios!“ Jaunasis taipogi antgėrė tėvą, motiną ir giminę jaunosios. Dar jaunajai ir kožnam iš jos giminaičių davė po šešias dešimtis skatikų. Domicėlė, priėmusi tas dovanas, sėdėjo už stalo ir aičiojo, tarydama:

Negigerk, motinyte, šitų svetelių alučio,
Pakaks mano jaunuolytės gailių ašarėlių.
Negiimk, motinyte, šito vargelio dovanėlių,
Neparduok, motinyte, didžian vargelin manęs jaunuolytės.
Negerkit, sesiulės, ir neskirkit manęs jaunuolytės
Nuog savo pulkelio ir nuog žalių rūtelių.
Negerkit, broliukai, šitų svetelių alučio,
Negipriimkit visi dovanėlių nuog šitų svetelių.

Atbuvę tas apeigas, visi sėdo į stalą ir valgė, tiktai jaunasis su jaunąja nieko neragavo, nes norėjo ant tuščios priimti sakramentą moterystės. Užkandai pasibengus, jaunuojų puolė po kojų motinos ir sakė:

Blagaslovyk pirmiausia mane, miela motinyte!
Blagaslovyk, tėveli, mano augintojėli!
Blagaslovykit, sesiulės, su kuriomis aš žalias rūteles nešiojau!
Blagaslovykit, broliukai, kurie šitoj dienelej šitam pulkely
būsit!
Suskinki, motinyte, žalių rūtų kvietkelį, kurių ašai, jaunytė,
Per savo jaunas dieneles gražiai nešiojau!
Blagaslovykit, visi susiedai ir susiedėlės!
Blagaslovykit, visos sesiulės, su kuriomis ašai žalias rūteles
nešiojau!

Taip vaitodama, perprašė visus parėdkoj buvusius, o sėsdama vežiman, dar atsiliepė prie motinos, tarydama:

Išeik, motinyte, vidury dieneiės vidurin kiemelio, pasižiūrėk rūtų darželio; kada nuvys žalios rūtelės rūtelių daržely, tada nuvys rūtų vainikėlis ant mano galvelės.

Tai pasakiusi, sėdo į ratus drauge su viena *didžiąja merga*. Sėdo taipogi visi svečiai, dainavo ir linksmi važiavo į Kupiškį. Piršlys paliko namie su bobomis. Domicėlė, eidama prie šliūbo, apsilviko su gražiais žilais baronais, arba kailiniais, ant galvos turėjo rūtų vainiką ir gražų *kasnyką*, arba platų spinidintį galioną, apsağstyta su plačiais kaspinais, kurių galai ant pečių tinteliojo. Prie šliūbo vedė viena svočia, vadinama *bažnytinė*, kuri, šliūbą duodant, bažnyčioj su kepure apsimovus stovėjo. Šliūbą davė pats klebonas Kuzminskas.]

Po šliūbo namon grįžtant, prikibo antra svočia, vadinama *nuleidėja*, ir neatstojų patol, pakol jaunoji neišvažiavo prie vyro. Jaunoji, grįždama namon, sėdėjo su ta pačia drauge, su kuria išvažiavo. Dar turėjo priduosus taip vadinamus *mitulius*, kurie dabojų, idant Domicėlė nepabėgtų. Kiti jaunikaičiai neapvežėjo mituliu¹: žodžiuose ne kartą jiems prikirsdavo, duodavo vietoj valgių spalius, bulvių nuolupas, riešutų kiautus ir taip toliau.

¹ Kad lietuviai pagonimis tebebuvo, tie mituliai galėjo gulėti per veselę su draugėmis, vežusiomis jaunąją prie šliūbo. Jei kurs mitulys to nedabojų, pasišaudavo paprastai kitas vaikiną ir paskiau tyčiojų iš lėto mitulio. Tą nedorą paprotį katalikų kunigai, nors nespėria, išnaikino.

Namon parvažiavusį Dominyką su Domicèle tėvai pas slenks-
tį priėmė su duona ir druska, linkėdamu jauniems visa ko gero.
Domicėlė tačiau, nesėsdama iš ratų, pradėjo verkti, tary-
dama:

Išeik, miela motinyte, paklausk manęs jaunuolytės,
kur aš per šią dienele uliavojau? Motinyte mano mie-
loji, prapuldžiau ašai žalias rūteles per šią dienele.
Nusipirkau sau didį vargelį, gailias ašarėles visam am-
želiui. Suspausk, mano motinėle, svarią galvelę, ar ne-
sugrįš mano jaunuolytės jaunos dieneles.

Taip aičiodama išsiriti iš ratų, tėvai priėmę vedė grinčion.
Čion mergaitės sutiko ją dainuodamos šiaip:

Žib žib žiburėlis, lab lab vakarėlis!
Ar čia visi sugulę, ar čia visi sumigę?
Mano miela motinėle man vartelius atkėlė,
Man vartelius atkėlė, už rankelių paėmė.
Ar su rūtom, dukrele, ar su rūtom, jaunoji?
Ne su rūtom, motute, ne su rūtom, senute,
Prauliojau vainikėlį per šį mielą vakarėlį.

Ryto metą, beje, panedėlyj Stanislovas buvo prie Šlapelio.
Uterninke Domicėlė, dar kaip mergaitė aprėdyta, dygt-dygt
kaži kur išspruko. Po valandos atrado ją tėvas svirne; suėjo
tenai ir svečiai. Tėvas, ėmęs už rankos Domicėlei, ir pragydo
Iš verksmo stojos linksmybė, visi svečiai jam pritarė ir vedė į
grinčią. Įvedęs pasvadino už stalelio, padengto pas lovą. Tuo-
jau stypt-stypt atėjo giminaitis ar dieveris jaunojo su poduška
ir su torielka nešinas. Ant poduškos pasvadino jaunąją, o to-
rielką tarkš padėjo ant stalo ir greta pats sėdos.

Taip pasvadinta Domicėlė pradėjo aičioti, sakydama:

Vaduokit mane iš vargelio, vaduokit! Vaduok mane, tėveli ir miela motinyte, vaduokit, broliukai, vaduokit, sesiulės, nors žaliom rūtelėm, ar neišvaduosite šiam vakarėly manęs jaunuolytės iš ažu balto stalelio, iš gailių ašarėlių!

Tai girdėdamas, tėvas su gimine brinkt-brinkt meta pinigus į torielką. Kožnam duodančiam jaunoji sako ačiū ir lenkia galvą.

Tuo tarpu dieveris jaunojo, strapt stojęs, visiems pasikloniojo, o tėvų paklausė, ar leis nuimti vainikėlį ir uždėti nuometą. Tiems leidžiant, čikš atsegė kasnyką. Vainikėlį norint nusegti, neleido apsukui stovinčios mergelės. Jaunoji, paregėjusi trečią svočią, arba piršlienę, ateinančią su nuometu, sakė:

Ateina iš ažu marių Laumelė su didžiu lauželiu, nusvers mano galvelę kaip darže kopūstėli.

Dieveris, su balta drobule apsisiautęs, tykojo pagauti vainikėlį, jaunoji gynės, ir kitos mergaitės dainuodamos neda-leido to padaryti. Dieveris tačiau pagavo, o trečioji svočia, arba piršlienė, *gaubine* vadinama, uždėjo ant galvos nuometą. (Nuometu vadinasi tarsi iš rėčio pašalio pataisytas su balta aptrauktas drobe, kurios galai ant pečių moteriškių tintelioja.)

Uždėjus nuometą, jaunojo dieveris bėrė pinigus į torielką ir sušuko: „Jau mūsų marti pirкта!“ Visi atsiliepė: „Garbė dievui, tegul ilgai patenka!“ Senovėj po apmartavimo tuojau pakš-pakš šaudė, šiandien to nebdaro. Iš šalies tėvų ir šalies jaunojo metė pinigus į torielką, tarsi lygdami, kam teks marti.

Ant galo atėjęs mitulys ĩbėrė ĩ torielką ĩš samčio kelis skatikus, kuriuos jaunoji tuojau laukan ĩšmetė. Sulig tuo kartu Domicėlė paliko jau paskaityta uę pirtą per Dominyką.

Tuojau gaubėja ěmė uę rankos Domicėlę, pastatė, nuvedė ĩ uęstalę ir vėl pasvadino greta Stanislovo. Vakarą tėvai davė valgyti svočiai gaubėjai; tai bevalgant, susirinkusios mergelės dainavo nuliūdusias dainas, per kurias labai barė gaubinę. ĩšgirdęs tai, jaunojo dieveris pačestavojo jas ir davė pyrago. Tuokart pagerintos pradėjo dainose savo girti svočią gaubėją.

Uterninko vakarą Domicėlė tarsi vien buvo nuliūdusi, kitos mergelės jos gailėjos ir pagailiai dainavo šiais žodžiais:

Tatai, sesiule, tatai prapuolei,
Tatai pijokas, pijokas.
Tatai pragėrė žirgelį,
Tatai pragėrė žirgo balnelį.

Tatai pragėrė žirgo kamanėles,
Tatai pragers gi, pragers gi ir jaunas dieneles.
Tatai pragers gi, pragers gi aukštus kraitelius.
Tatai pragers gi, pragers gi žalias rūteles.

*

Laisio gailio, sesiule Domicėle,
Nei gailiai tu verki, nei liūdžiai tu sėdi!
Laisio gailio, nepravirkdei
Tėvelio nei mielos motutės.

Laisio gailio, kas tau gi pagrožo baltas nuometėlis.
Ar tau gi nubodo rūtų vainikėlis?
Laisio gailio, kukuosi, sesiule, per visą viekelį
Kaip pilka gegutėlė.
Šauksi savo tėvelį per čielus metelius,
Šauksi močiulę per čielą viekelį.
Laisio gailio, kas tau gi pagrožo?
Sėdi kaip apuokas, žiūri kaip pelėda:
Tai tavo, sesiule, tai tavo rinktinis.
Sulig slenksčiu aukštumo,
Sulig piesta drūtumo:
Tai tavo, sesiule, rinktinis!

Paskiau, atsisukusios ant Stanislovo, dainavo:

Oi, daugel, daugel mūsų broliukų,
Ne visi jaunikaičiai.

Vienas broliukas rytų šalėlėj,
Antras vakarėlius.

O šis trečiasis mūsų broliukas
Lankoj šienelį piauna.

Ne kaip jis piauna, kaip gailiai verkia,
Ant dalgelės rymodams.

Šit ir ateina jauna sesiulė
Per lankos dobilėlius.

„Oi tu broliukai, oi tu jaunas,
Ko taip gailiai verki?

Ar tavi gaili pieno dalgelės,
Ar lankos dobilėlių?“ —

„Nei mani gaili pieno dalgelės,
Nei lankos dobilėlių.

Tiktai tegaili brolių pulkelio,
Juodbėrėlio žirgelio.“

Dėl jaunosios

Oi, daugel, daugel mūsų sesiulių,
Ne visos vainikuotos.

Viena sesiulė rytų šalelėj,
Antroji vakarėliuos.

O ši trečioji mūsų sesiulė
Lankoj šienelį grėbia.

Ne kaip ji grėbia, kaip gailiai verkia,
Ant grėblelio rymoiant.

Šit ir ateina jaunas broliukas
Per lankos dobilėlius.

„Ko tu, sesiule, ko tu, jaunoji,
Taip gailiai verki?

Ar tavi gaili eglės grėblelio,
Ar lankos dobilėlių?“ —

„Nei mani gaili eglės grėblelio,
Nei lankos dobilėlių,

Tik man tegaili sesių pulkelio,
Rūtelių vainikėlio.“

Per visą parėdką jaunasis su jaunąja tarsi nesutiko, tarsi vienas ant antro rūstavo. Neapykanta pasididino, kad gaubėja apmūturo galvą jaunės su nuometu. Tuokart Stanislovą jauni svečiai pradėjo barti už tai, jog jiems išplėšė jauną mergelę. Tam teisinantis, visa bėda krito ant svočios gaubėjos. Todėl mergaitės susiėjusios šiaip dainavo:

Kuo svočiulė vėsavo?
Nuometėliu ne savo:
Par susiedę žyčiojai,
Susiedėlei skloniojais.

Kuo svočiulė vėsavo?
Bo žiedeliais ne savo:
Par kromnyką žyčiojai,
Kromnykėliui skloniojais.

Kuo svočiulė vėsavo?
Žiuponėliu ne savo:
Par čigonę žyčiojai,
Čigonėlei skloniojais.
Ei lilia, skloniojais.

Kuo svočiulė vėsavo?
Burlačėliais ne savo:
Par šiaučiuką žyčiojai,
Šiaučiukėliui skloniojais.
Ei lilia, skloniojais.

*

Lai tatato, prašė svočiulė pelėdos galvelės
Nors šiai dienelei pasipurinėti.
Lai tatato, prašė svočiulė vanago akių
Nors šiai dienelei pasižvalginėti.
Lai tatato, prašė svočiulė vanago nagelės
Nors tai dienelei pasikrapštinėti.
Lai tatato, prašė svočiulė meškos kojelių
Nors tai dienelei pasilervinėti.
Lai tatato, atiduok, svočiule, pelėdai galvelę,
Gana šiai dienelei pasipurinėjai (ir taip toliau).
Išvedėme mes tuos svotus, lai išvedėme,
Pririšome prie tvorelės, lai pririšome.

Svočia turi čia duoti karvojų. Už tai anai dėkavojo:

Dėkui tau, svočiule, ažu rugių duoną,
Už kviečių ragaiši.
Duok dieve svočiulei dvejais, trejais arti,
Ketveriais akėti, aruodų kaupelį niekadoms nenusemti.
Anos šalies svočiulė tatai bagota,
Visa auksinuota, visa sidabruota.

Uterninko vakarą jaunoji pradėjo taisyti važiuoti į Tuma-sonis pas vyrą. Šmakš-šmakš sudėjo visus savo daiktus, drapanas, skepetas į skrynias ir kubilaičius, vadinamus *kraičiai*. Tuo tarpu motina pleš atsisėdo ant vienos skrynios ir neleido vežti. Ką paragėjęs, vienas mitulys davė Šlapelienei auksiną

ir išpirko¹. Beregint vaikiukai *kraičiavežiai* sušoko ir nešė skrynias į vežimus. Už tai gavo po abrūsą, kuriuos prie arklių pririšo. Jaunoji, matydama kraitį nešant, šiaip aičiojo:

Neskirk gi, motinyte, mano kraitelių
Svetimon šalelėn išvežti!
Neprastovėjo mano kraiteliai
Tėvelio svirnelio.
Pasistovėjo mano kraiteliai
Tėvelio gražiuos svirneliuos.
Nežinau gi ašai, jaunuolytė,
Kokiam svirnely mano kraiteliai stovės.

Paskiau Domicėlė žegnojos su visais, tėvams babakš puolė po kojų ir sakė:

Tėveli mano, parodyk,
Mielasai, man gi kelelį,
Katrue keleliu ašai važiuosiu,
Ar ant didžio vargelio?
Sudieu, mano tėveli
Ir miela motinyte!
Sudieu, sesiule mano jaunuolėle,
Palieku tau žalias rūteles ir vainikėlį;
Mokėk, sesiule, gražiai nešioti
Par mielą motinytę.

¹ Raguos parapijoj ne motina sėda ant skrynios, bet viena mergaitė, draugė jaunosios, kurią mitulys su vynu pačestavojęs išperka kraitį. Jaunoji papuošia arklius su abrūsais, o kraičiavežiams duoda juosteles.

Išvažiuodama pasveikino savo darželį šiais žodžiais:

Rūtelės mano mielosios, darželi mano gražusai,
Negiskinsiu ašai jūsų, negibelankysiu daugiau!
Sudieu visom sesiulėm ir žaliom rūtelėm!

Draugės palydėjo jaunąją į kiemą ir šiaip dainavo:

Sesutėle, sesuo jaunoji, pražudei vainikėlį.
Vainikėlis jaunų dienelių — lengva tavo galvelė.
Nuometėlis vargių dienelių — siūruosi kaip nendrelė.
Oi dukrele, ką padūmojai, vainikėlį prauliojai!
Atsiskyrei nuog motinėlės ir nuog visų sesiulių.
Kelkit, kelkit, dieverėliai, mano aukštus kraitelius.
Lyja lietelis, pučia vėjelis mano aukštus kraitelius.
Kelkit, kelkit, dieverėliai, mano aukštus kraitelius.
Šešurėli, senas tėveli, priimk mano kraitelius.

Šitai išėina šešurėlis kaip ir tikras tėvelis.

„Sveika gyva, mūsų martele, nebuvasi viešnele,
Čia nepraminti tavo takeliai, nekalbėti žodeliai.“
Šešurėli, senas tėveli, priimk mane jaunuolytę,
Atsiskyriau nuog tėtušėlio ir mielos motinytės,
Atsiskyriau nuog brolužėlio ir nuo visų sesiulių.
Atsiskyriau nuo darželio ir žaliųjų rūtelių.
Nebeskinsiu žalių rūtelių, nebepinsiu vainikėlio;
Prapuolė mano jaunos dieneles ir rūtų vainikėlis.

Kraitį išvežus, sėdo į ratus ir jaunoji. Dvi dali svečių drauge važiavo. Vienoj svočia gaubėja, antroj svočia nuleidėja. Nauja vieta nuo Kutelių buvo atščiai, todėl vos seredos rytą parėd-

ka parvažiavo į Tumasonis. Parvažiavusi atrado vartus ne vien uždarytus, bet ir užrištus. Jaunoji turėjo duoti juostelę, pakol tuos atrišo ir atkėlė. Į svirną, kuriame turėjo būti kraitis, taipogi reikėjo įsipirkti.

Jaunajai iš ratų išlipus, Stanislovas su savo tėvais sutiko ją kieme ir tuojau antgėrė su stikleliu vyno. Beregint susiėjo visos ūlyčios vaikai, kuriems jaunoji taipogi davė juostas. Per kiaurą dieną jauna pora vaikščiojo prie susiedų ir visur buvo žmoniškai priimta. Jei tos apeigos būtų neužlaikiusi, paskiau jaunoji būtų negalėjusi nueiti prie susiedo nė ugnies pasiimti. Vakara davė svečiams valgyti jaunasis. Po to valgio mergaitės dainavo, bardamos piršlius ir svočias. Brėkstant svečiai važiavo namon. Keletą dienų praleidęs, Dominykas su savo moteria važiavo pas Šlapelį. Ir taip parėdka pasibengė. Tiek apeigų, per parėdka Lietuvoj užlaikomu, ne kožnas tegali atminti, todėl, parėdka susitaisant, jaunasis paprastai paskiria žmogų, gerai tas apeigas žinantį, kurs ir visu kuo rėdo.

Taip ilgai man bepasakojant, pradėjo klausytojai garr-garr knarkti, ką aš regėdamas cypt tyliai užgesiau žvakę irėjau gulti. Pakirdę kažį kuomet namiškiai lygia dalia sugulė. Tikiu ir skaitytojus knarksiant. Todėl tegul skaito negalintys kitaip užmigti.

D E Š I M T A S V A K A R A S

Domicėlei ištekėjus, ir aš nuėjau į Raguvos parakviją. Siuvau Užuprūdžių, Rukiškio, Žiliškių ir Bajoriškių ūlyčiose. Tuo tarpu ponybė pradėjo bažnyčiose kažki kokias ten giesmes giedoti, kurių vyresnybė neužkenčia. Ponios apsidarė juodai. Visa tai rodė juodą debesį nelaimių antslenkant. Ką aš, nors jaunas, matydamas tylėjau it žuvis vandeny ir tyčiomis ėjau siūti prie plikių žmonių, kad manęs bajorai nerastų ir neįtrauktų į savo draugystę.

Pasibengė 1862 metai; žmonės pradėjo pasakoti Žaliojoj girioj apie Karsakiškį susirinkus daug jaunuomenės po valdžia kažį kokio Liutkevyčios. Įvairūs garsmai, pašnekesniai gandino žmones. Kas dieną galėjom girdėti čia lenkus susimušus su maskoliais, čia sugavus, į kalinį išvežus, čia kurį pakorus. Vis tai girdint, šiurpulys ėmė, baugu buvo ir klausytis. Aš, nuėjęs į Karalių ūlyčią pas Joną Karalių, ilgai tylomis siuvau. Ir į bažnyčią, girdi, nuogaštavom beeiti, kad sukilusieji į vargus neįtrauktų.

Naujiems žalnieriams pradėjus Karalių ūlyčioj jautotis, aš šmakš ištvylinau į Šeduvos parakviją, į Gimbogalos sodžių, ir gavau darbo prie gero žmogaus Liudviko Milanauskio. Apsiuvaui jo sūnų Mykolą ir dukterį Karolinką, kuri buvo man giltiniop patikusį, bet ar tuokart galėjo kas mislyti apie moterystę? Smertis kožnam buvo ant nosies, todėl apie tą ir mislijom. Kas galėjo numanyti, kuri pusė kuomet atėjusi kokius padarys ermyderius. Juk tai tankiai nedrįsom ir grinčioj nakvoti. Aš, girdi, nuėjęs į daržinę, įsikasęs į sieną, miegodavau.

Čia jausdamas pavojų, išsprukau į Šidlavos parakviją, perbuvaui daugiau ne mėnesį Aukštiškių sodžių pas išmintingą ūkininką Joną Laurinaitį. Paskiau nutekau į Bogušaičių sodžių pas ūkininką Liaugaudą. Tytuvėnų miškuose mūsiesiems su maskoliais kariaujant ir audrą verčiant, aš pašmurkš pakrypau į Betygalos parakviją, į Bernotų sodžių, kame pas Aleksijų Mačiulį darbavaus. Tas išmintingas žmogus pats mane slėpė.

Čia pasiuvęs ką reikiant, išdūrinau į Raseinių parakviją, į Girdaičių sodžių, pas Petrą Klikną. Jo pati Ona, dievobaimin-

ga moteriškė, apgynė mane nuo žmonių, kurie norėjo, kad ečiau drauge su Vaitkum mušti lenkų.

Vieną šventą vakarą, namiškėms mergelėms susirinkus į trobą, aš padainavau šiokią dainelę:

DAINA

Rūtų darželyj žyd puikios žolelės,
Tenai vaikščioja padorios mergelės.
Norint nuo darbų pavargusios būtų,
Bėga veikiausiai aplankyti rūtų.

Tenai atranda dėl savęs patieką,
Svieto marnastis tur visas už nieką,
Tenai atsimen ant dievo galybės,
Kada prisiveiz žolelių gražybės.

Bėda panelei, kuri pasileido,
Cnatas panystės už nieką paleido.
Rūtų vainiką po kojų pamynė,
Kitą dėl savęs iš virkščių nupynė.

Sunku atminti ant tokio stono,
Kursai velniuką priim už poną.
Šioj žalioj girioj ir linksmame gojūj
Tek sriauns upelis kaip linksmame rojūj.

Linksma ten būti, amžių trumpinti,
Bile dūšėlę kaip nors išganyti.

Ta daina mano ne visai mergelėms tepatiko, dėl to ir sakė:
„Et, kas čia per daina, kaip giesmė.“

Mergaitėms dainuoti nenorint, aš skripyčias ištraukiau. Visi, pagaliau tėvas su motina, kaip neseni, šokti pradėjo. Paskiau išsimankštinę sakė man ačiū ir tarė: „Et, šioj gadynėj nelaimingoj patys tiktai rūpesniai mus vargina, gražu bent per valandą jų neminėti.“

Iš čia pakliuvau į Morkiškę pas Stanislovą Semašką, kurs gyveno be moters, viengungiu. Kaži kokį vakarą besišnekėdamas pasisakiau sugebąs naujas giesmes parašyti. Šv. Stanislovo giesmė yra kantičkose, todėl ūkininkas ir nereikalavo, kad apie jo užtartytoją rašyčiau ką naujo. Bet antsiklimpo jo brolis Motiejus, kurs sakė amžiuoj savo negirdėjęs giesmės apie tą šventąjį, todėl ir turėjau parašyti giesmelę. Ta giesmė didžiai patiko Motiejui, todėl, girdi, ištraukęs abrenčkovą muštinį, brink metė man ant stalo. Bet aš nepriėmiau ir sakiau: „Nereikia to, tėvai, aš rašiau tiktai dėl dievo garbės, užmokesnio nenori.“

Pasiuęs čia ką reikiant, leidaus į Viduklės parakviją, į Ardiškių sodžių, pas Julijoną Stasiulį ir jo moterį Kotryną, kame gavau daug darbo.

Man, kaip jaunam, gerai čia atsiėjo būti, nes didžioj šeimynoj sukliudami galėjom ne vien dirbti, bet ir pasilinksminti. Vasaros buvo laikas, diena šilta, graži; pirmoj nedėlios pavarėj, iš bažnyčios sugrįžę, susėdom visi pablaka ant vejės ūks-

mėj klevo ir pradėjom juokuoti. Sėdėjo drauge Stasiulio sūnūs:
Jūzupas, Mateušas, Simonas ir Rapolas. Dukterys: Petronėlė,
Veronika, Monika ir Rozalka. Norėdamas mergaites padra-
sinti, šiaip padainavau:

DAINA

Perleidau metų apie šimtą koki,
Datyriau būdą moterų visoki.
Septynias pačias vedžiau lig šios dienos,
Bet negailėjaus numirus nė vienos.

Pirmą parvedžiau iš turtingo stono,
Įnešė dalies pusę milijono.
Bet per bankietas, išėigas, puikybes
Pakleidė dalį ir mano gėrybės.

Kad ją pabariau, per nedėlią verkė,
Susirgo staiga ir akis užmerkė.
Geisdams taisyti suardyta butą,
Parvedžiau plikę, dar vardu Birutą.

Ta, užmiršusi vargus, bėdas savo,
Iš mano gero ragelius įgavo.
Kilo tarp vedums gyvenimas baisus.
Numirė vargšė, nebuvo kas taisas.

Trečią parvedžiau gražią paveizėti,
Biesas jai davęs daug genčių turėti.
Tie kaip pradėjo per metus viešėti,
Nebteko manie kur bepasidėti.

Išvežė pačią, kurią gan mylėjau,
Bet su tuo kartu daugiau nebregėjau.
Bevažiudama per didelę girią,
Sušalo baisiai ir spėriai numirė.

Ketvirta buvo padori žmonelė,
Bet per nelaimę gėrė arielkėlę.
Ta man pagimdė gan derlingą vaiką,
Kurį lig šiolei man viešpats užlaiko.

O moters mano kada per daug gėrė,
Ir pati, girdi, neilgai tetvėrė.
Penktoji buvo protinga ir smulki,
Kuri paskaitė ir mane už mulki.

Ta savotiškai kaip sutaisė butą,
Iš didžio proto ir pati pasiuto.
Sirgdama baisiai manie įkyrėjo,
Nes sargą prie jos laikyti reikėjo.

Šeštą parvedžiau, ir sakyti gėda,
Nes dar biauresnę už pačią pelėdą.
Ta prigimimą perkeisti norėjo,
Per kiauras dienas zelkoriun žiūrėjo.

Visa jos dalis ant muilo pražuvo,
Bet netikėjo, jog rauplėta buvo.
Susirgus daugel daktarų sutraukiau,
Pakol laimingai jos smerčio sulaukiau.

Sekmą parvedžiau klioštoriuj augintą,
Bet nė prie kokio darbo nepratintą.
Ta nežinojo, kaip žąsis perinti,
Diegti kopūstus, vištyčius auginti.

Būdamis be kokios namų gospadinės,
Murksojau tačiau, verkiau nusiminęs.
Tariau, jog jauna atims mano turta
Ir užbers akis vyro savo kurto.

Tačiau ir tos dar pabangos sulaukiau,
Į laidotuves giminę sušaukiau.
Teisybę sakant, anų nemylėjau,
Todėl ir visas už nieką turėjau.

Bet retai kuriai užbloškiau per žandą,
Tačiau nė vienai nenusukau sprandą.
Išmirė visos per savo kaltybę,
O žmonės kaltin mano nedorybę.

Tiek pačių turėjau lig pat šios dienos,
Daugiau nebvesiu lig smerčio nė vienos.

Man taip dainuojant, visos mergelės juokės; aš priverčiau,
kad ir pačios padainuotų. Kaipogi Petronėlė šiaip sūkuro:

DAINA

Gerai, dieve, padarei,
Kad jaunystę sutvėrei.
Tas yra stons puikesnis,
Už žemčiugą brangesnis.

Norinčios tą laikyti,
Panų stoną pildyti,
Kaip darželyj žolelės,
Taip padorios panelės.

Kaip ant dangaus žvaigždėlės,
Taip žib doros mergelės.
Jei panystę mylėsi,
O prieš žmones tylėsi,

Ką ant savęs girdėsi,
Kantrybėj nukentėsi,
Paskiau danguj sėdėsi
Ir viešpatį regėsi.

Jaunikaičiai, mergelės,
Žydit kaipo žolelės.
Daug yr pievoj žolelių
Ir įvairių lapelių.

Kas ten anų žydėjims,
Vasarvidžiu kvepėjims!
Jaunikaitis ateidams
Ir su dalgiu nukirsdams.

Ir paukštelis ant oro,
Negaudamas sau poro,
Garbin dievą lakiodams,
Savotiškai cypčiodams.

Daug yr gražių paukštelių
Ir įvairių balselių,
Kas ten anų giedojims,
Pavasariį čiuldėjims!

Žadin žmogų miegantį,
Linksmū keliu einantį.

Tos dainos išklausę, prispyrėm, kad Verelė padainuotų. Ta ir pradėjo:

DAINA

Oi broliukai, negerai,
Taip elgdamos, padarai,
Kad mergeles masini,
Anų šlovę gadini.

Į karčemą įvedi
Ir šnekinti pradedi,
Pasvadini už stalo,
Perki midų ir alų.

Kad po širdies mergelė,
Daryk greitai veselę.
O jei kita patiko,
Pinigėlių nebliko.

Tai negeras paprotys,
Kad darai kaip beprotis.
Ar gerai, kad nupliksi,
Paniekintu paliksi?

Su vandeniu mylėsi
Ir nairytis turėsi.
Mes nenorim, teneperk
Ir paskiau pats teneverk.

Telaiko paskutinį
Senų dienų muštinį.

Mums tiktai galvoj yra
Atrasti gerą vyrą.

Mylimasis išjojo,
Apsčius kraštus dabojo.
Kas tą žino, ar parjos,
Ar prie manęs apsistos.

Sunku naktį miegoti,
Sunku dieną vaikščioti.
Aš nuliūdau be tavęs,
Neapvežu nė savęs.

Ką išgirdęs vaikiukas,
Mylimajo broliukas,
Tarė: „Neverk, mergele,
Gerų tėvų dukrele,

Sugriš tavo vaikelis,
Mano mielas brolelis.“

Atėjo rudenėlis
Ir parjojo bernelis.

Aš bažnyčion važiauvau,
Mylimąjį įgavau.

DAINA

Kada pradėsiu dainuoti,
Teikitės, panos, daboti.
Tarsiu: argi reik tekėti,
Jaunikaitį mylėti?

Saldūs yra žodžiai mano
Dėl tų, kurie juos išmano.
Žyd mergelės kaip roželės
Arba darže lelijėlės.

Puošias gražiai ir šukuojas,
Žiūr, be vaikinąs dabojas.
Nors iš tolo kurs atjotų,
Bile tiktai nemeluotų.

Bile pažadėtų vesti
Ir niekuomet nepamesti.
Oi sesele mano myla,
Kokia tai gadynė kyla?

Duodi berneliui rankelę,
Nesakai jau nė žodelio.
Rasi tavęs nemylės,
Rasi pabaręs užtylės.

Didžiai tuo kartu raudosi,
Kame paguodos ieškosi?
O gal gausi didžiai gerą,
Kokių šiandien mažai bėra.

Toks tai tave priviliojo
Ir žiedelį dovanojo.
Oi, teisybė, seserėle,
Ar nežinai kas, širdelė?

Už tą sugrobė vaikiną,
Tai mergaitėms ne naujyna.

Namuose ir prikalbėjo.
Slaptoji laikyti žadėjo.

Aš nuėjau į bažnyčią,
Kunigs lip į kozelnyčią.
Ir perskaitė mano vardą,
Pervėrė širdį kaip kardą.

Visi į mane stebėjos,
Kits ir juoktis nedrovėjos.
Ar tu akių neturėjai,
Kad su anuo suderėjai?

Jau ir užsakai išėjo,
Gentis pakviesti reikėjo.
Pakviečiau ant panedėlio,
O mano širdelė gėlė.

Suvažiavo svečių būrys,
Neužsidarė nė durys.
Visi mane pasveikino
Ir už stalo pasvadino.

Baigias mano jaunos dienos,
Džiaugias iš to kožnas vienas.
Ein marčelka per kiemelį,
Atneš rūtų vainikėlį.

Apstoj jaunos mergužėlės,
Supin maņasias kaseles.
Sagsto kaspinių daugybę,
Padidin mano gražybę.

Seg taipogi vainikėlį
Ir antmaun aukso žiedelį.
Muzikantas griež be galo,
Sveteliai nesėd už stalo.

Šok vaikiukai ir mergelės
Lig pat pačios pusnaktėlės.
Motinėle pavargusi,
Jau atilsio pameilusi,

Tar: „Sveteliai mano geri,
Pavalgykite večerę,
Gerkit gerai ir nebtrypkit,
Bet į šalį nepakrypkit,

O po valgio dailiai gulkit,
Tik nė vienas neprapulkit.“
Aušta uterninko diena,
Perprašymo kožno vieno.

Visi sveteliai sukilo,
Vyriški pirma prabilo:
„Kelkitės ir jūs, mergelės,
Aptaisykite galveles,

Gerais rūbais apsimaukit,
Nieko daugesniai neblaukit;
Laiks į bažnyčią važiuoti,
Arklius kinkyti, balnoti.“

Jaunoji puolė ant kelių,
Meldė žegnonės tėvelių.

Tuodu meilingai žegnojo,
Visa ko gero lūgojo.

Nestebėkitės, mergelės,
Ateis ir jūsų dieneelės.
Vyrai dabar kraipė batus,
Pakol susėdo į ratus.

Dainuodami išvažiavo,
Kiti tankiai pui-pui šavo.
Nuvažiavę į gaspadą,
Zakristijoną atrado.

Tas pas kleboną užprašė,
Kame jauni užsirašė.
Davė vandenies skleinyčią
Ir nuvedė į bažnyčią.

Uždeg žvakes ant altoriaus.
Nėra namie kamendoriaus.
Klebonas senis atėjo,
Gražiai giedoti pradėjo.

Vargamistra spaud vargonus,
Linksmi svetelius ir ponus.
Bet jaunoji miauzg kaip katė,
Stebis vaikiukai pamatę.

Dabar sako: „Juk norėjo,
Neverčiama suderėjo,
Ko gi nugis verk, biaužiojas,
Ar jaunuoju nedabojas?“

Klebonas suriš rankeles
Jaunikaičio ir mergelės.
Jau to ryšio nieks nepertrauks,
Amžiaus galo pakol sulauks.

Štai važiuoj namon po šliūbo,
Jaunoji permaino rūbą:
Vietoj rūtų vainikėlio
Maun ant galvos kepurėlę.

Gyven jaunojo namuose,
Darbuojas kaipo savuose.
Bet tas piršliukas melagis,
Pasišiaušęs tarsi dagis,

Didžiai daug ko primelavo
Ir mergaitę gan apgavo.
Lipšną liežuvėlį plakė,
Nėra to viso, ką sakė.

Reik aną gerai pabarti,
Kiti linkėtų pakarti.
Vyrai, nusprendę kartiną,
Gan prie dangaus priartino.

Galas

Tos dainos toli užsitęsė, iš tos priežasties, Rozalkai nebliepdami dainuoti, sukilom ir ėjom atsipūsti. Bet ir mes, motinėle, eikim gulti.

VIENUOLIKTAS VAKARAS

Vieną nedėlios vakarą, visai Stasiulio šeimynai susėdus, tariau: „Ar žinot ką: buvau ilgai Lietuvoj, regėjau ir girdėjau Lietuvos vaikų niekniekius, jei nesilgėsit, nekuriuos jums papasakosiu.“ Visi atsakė: „Gerai, gerai, pasakok, klausysimės išsiziojė.“ Aš ir pradėjau.

Piemensys šiaip mokus *kantrybės*. Visi susėda į rinkį, o vienas gieda:

Rolio dirvolio,
Ginsma namolio.
E pro kur ginsma?
Pro popo vartus.
E ką popas veikia?
Košeļę verda.

E iš kokių miltų?
Iš trijų glindų.
E kuo pamaišo?
Varlės koja.
E kuo užgrūda?
Kumelės galva.
E kuo užbaldo?
Kumelės pienu.
E kur pastato?
Ant graužų kalnelio.
E kuo apdengia?
Jaučio blyneliu.
E kuo apslėgia?
Akėčioms, vežėčioms.
Kas tik pirma prakalbės,
Tas tą košę sutepės.
Am! grykš! piu!
Nevalnia kalbėt.

Po tos dainos nė vienam nešnekant, pradeda kits kitą katulti, pakol prabil. Prabilus sako: „Ee, jau tu katiliuką popo košelės sutepėjai!“ — ir bado visi su pirštais. Paskiau kitas pradeda dainuoti, ir taip pat reikalas baigias.

Mokos tvirtybės, raudami *ridiką*, šiaip: susėda keletas vaikiukų pablaka, vienas kitą su kojomis apkabindami. Vienas iš didžiųjų piemenų prieš stojęs sako: „Boba, boba, kiaulės darže!“

Užpakaly sėdįs didis piemuo atsako: „Išvaryk!“ — „Ar duosi ridikėlių parauti?“ — „E kur dėjai, kurį vakar rovei?“ — „Padėjau ant palyčios, marga višta numetė, degla kiaulė suėdė.“ — „E kur tu buvai?“ — „Svečius lydėjau.“ — „E kur tavo vaikai buvo?“ — „Paskui mane sekė.“ — „E ko tu nelupėi?“ — „Lupiau, lupiau, po akmeniu palindo.“ — „E ko tu jo nekasei?“ — „Kasiau, kasiau, lopeta nulūžo.“ — „E ko tu nėjai ant kovalį (kalvį)?“ — „Nuėjau ant kovalį, kovalis, pupų priėdęs, brogos atsigėręs, drybso pasuolėj.“ — „Rauk, rauk, lapų nenutrauk!“

Tuokart berniukas ima už rankų priešakyj sėdinčio ir kelia. Kiti sėdintys neleidžia. Vienok pakelia, ir skaitos išrautu. Paskiau kitus taip pat kelia, pakol visų nepakels.

Žąsis gaudo šiaip: susitaria piemenys — būkim žąsys. Paskiria žąsiną ir vilką. Visi vaikai tūris žąsino, laikdami už juostos. Žąsinas, atsisukęs ant vilko, sako: „Padėk dievas!“ Vilkas: „Gera diev!“ — „Ką čia dirbi?“ — „Malkeles kapoju.“ — „E kam tos malkelės?“ — „Ugnelei kurti.“ — „E kam ta ugnelė?“ — „Vandenėliui kaisti.“ — „E kam tas vandenėlis?“ — „Šaukšteliams mazgoti.“ — „E kam tie šaukšteliai?“ — „Jukelei srėbti.“ — „E kur tu gausi?“ Vilkas pažiūrėjęs sako: „Egi anoj pusėj marelių skraido pulkas žąselių.“ Žąsinas atsako: „Tai ne dėl tavęs!“ Vilkas atsako: „Dėl manęs, dėl manęs!“ Pradedą gaudyti žąsis ir sugauna pastarąją. Žąsinas negali mušti vilko, tik šalin stumti ir gynioti savąsias.

Kiški, arba *zuiki*, vaikai šiaip gauda. Sustoja visi vaikai eilėn ir štinka, kam išpuls būti zuikiu, o kam šuniu. Vienas, su pirštu į kožną rodydamas, sako:

„Erci, perci, pomaguli, vilecieli po či kuli. A ti, panie kapitanie, čemu nie graš no varganie? En, duo, tres. A ti žaba, a ti pies. En, duo, raba. A ti pies, a ti žaba. Kvarta, kvinta, kvies. A ti žaba, a ti pies. Kvarta, kvinta, raba. A ti pies, a ti žaba.“

Kuriam išpuola žaba, tas yra zuikiu, kuriam pies, tas šuniu. Išskiria kelis zuikius ir kelis šunis. Zuikiai slapstos, o šunys, apsigobę su drapana, jų nedaboja. Paskiau paleisti ieško ir gauda zuikius, kad į dvarą nesugrįžtų.

Blusą šiaip gauda. Sėda ant žemės du ir suduria kojas; kiti šokinėja per tas. Sėdintys gauda. Sugautą svadina į savo vietą ir patys šokinėja per kojas sėdinčiųjų.

Brusą šiaip daro. Priegulėj esantys vaikiukai sugula ant žemės ir apsigobia. Vienas, bestovįs palikęs, meta į šalį nudrožtą pagalį ir sako: „Bruso.“ Gulintys sukilę ieško pagalio. At-radęs kad atneša, klausia metusysis: „Kame radai tą arklį?“ Atsako: „Pievoj, javuose, kviečiuose.“ — „Kiek iškados padarė?“ Kiek kiti prisūdijs, tiek neradusieji gauna plėgų už tai, jog neveizėjo savo arklio.

Karalių garbina šiaip. Jaunuomenė pastato grinčios viduj kėdele ir, pasvadinę vieną vaikiuką, sako: „Garbinkim karalių!“ Tuo tarpu vienas vaikinys, ėmęs bliūdėlį, prisemia vandens ir įmerkia į tą lakatą. Paskiau, eidamas apskui karaliaus, lašina ant jo galvos vandenį (būk tai aliejum patepęs). Tas sako: „Garbinkim karalių, kad karių nekeltų!“ Kiti atsako: „Garbinkim karalių!“ Dar pirmas: „Kad mylėtų savo žmones, kad teisybę darytų“, ir taip toliau. O visi šaukia: „Garbinkim karalių!“ Jei, lašinant vandenį, kurs prasijuoks, tas turi sėsti ant kėdelės ir būti karalium.

Virasas. Berniukai susirinkę šiaip daro. Vyresnis ima žiužį ir stovi priešaky. Kitas, užpakalyj stovįs, imas jo žambą ir tūris rankoj baslį, arba mieta, it strielbą. To žambą tūrėdamos, dar kitas laiko taipogi pagalį. Sustoja jų ilga eilė, kožnas tūris žambo ir laiko pagalius. Ką pirmasis daro, turi visi tai daryti, kitaip gaus su žiužiu. Kad pirmasis pritupia, šokinėja, raitos, rankas iškelia, dainuoja — visi, tai darydami, raitos, tarsi didelis koks žaltys. Įpuola kartais į namus, į daržines, apsisuka it viesulas, skrajoja. Apsistoja nuvargę. Tokia tai zabova vadinasi virasas.

Kopūstą šiaip kerta: du vyrišku, ant vieno zoslano susėdusiu, suduria ir suneria kojas, kad arti būtų vienas nuo antro. Tuokart vienas, sukryžiuvojęs ant krūtinės rankas, uždengia savo ausis. Antras klausia: „Kas čia sėdi?“ Atsako: „Kopūstas.“ —

„Aš tave kirsiu.“ — „Aš nevirsiu.“ — „Kirsiu.“ — „Nevirsiu.“ Ant galo greibia per ausį. Jei muštas nenuvirto nuo zoslano, klausia antrojo: „Kas čia sėdi?“, ir taip toliau. Paskiau daužia per ausį.

Teterviną muša šiaip. Du vaikiuku kojas suduria ir apsi-
mauna su kepurėmis. Vienas iš jų ulba kaip tetervinas, antras
graibo apie jo pečius ir nori numesti kepurę. Nepasiklojus pats
turi ulbėti, o antras steigias jo kepurę nudaužti. Neretai užgau-
na ne vien per kepurę, bet ir per ausį tetervino.

Šarką šoka šiaip: maži vaikai sutūpę muša delnus kaip
paukščiai sparnus ir gieda:

Šarkelė šoka,
Tilvikas nemoka.
Aš tilvikui
Per pilviką —
Tilvikas išmoko!

Bepasakodamas paregėjau klausytojus savo snaudžiant ir žio-
vaujant, todėl, norėdamas juos pažadinti, išėmiau skripyčias.
Tuoju atgijo mano mergelės: šoko linksmi *šeštinį, dūriną,*
voką, o ant galo — *žyds degė degutą*. Nuilsus nuplukus li-
viaus griežti. Pavalgėm ir ėjom gulti.

Mums taip bejuokuojant, atėjo nebjaunas žmogus ir padaina-
vo mums šiokią dainą.

DAINA GIRTUOKLIO

Meskit šalin tuščią dvokiančią barielką.
Eik šalin nuo manęs, prakeikta arielka.
Jau aš tavęs nebragausiu,
Norint vėlai protą gausiu
Laimingai, laimingai.

Prieteliau meilingas, kas tai tau nutiko?
Argi taip protelio be manęs nebliko?
Kad kiti prie darbo žuvo,
Argi tau negerai buvo
Karčemoj, karčemoj?

Pasakysiu tikrą tau briauškią teisybę.
Prapulk tu, meldžiama, su savo gėrybe.
Kada karčemoj gulėjau,
Ko valgyti neturėjau,
Ar ne taip? Ar ne taip?

Rasi alkans buvo rukšlots pilvas tavo,
Bet raudona kakta spindėjo, garavo.
Negal vis kartu turėti,
Valgyti ir gerdinėti
Per dienas ir naktis.

Tu mane vilioji kas dieną prie savęs,
Aš atnešu tau ką kame tik gavęs.
Moters su vaikais stimp badu,
Veiz, bene metavosiuos kada
Per tave, per tave.

Nu, nu, tamista, kaip ištuština grobą,
Pradėjai ant manęs šaukoti it boba.
Oi, alus tave, tilvike,
Taipo būtinai nuplikė.
Taip yra, taip yra.

Ar atmeni, kada, sėdėdams už stalo,
Sakei, man girdint, ir trūbijai alų:
„Tiek alus manęs nepaveiks,
Bet arielkėlės dabar reiks.“
Ar girdi, ar girdi?

Teisybė, jog alų gerti atsitiko,
Vienok tas gėrimas žmogaus nenupliko.
Bet kursai taviep pamėgo,
Neš paskutinę sermėgą
Karčemon, karčemon.

Ar atmeni, žmogau, kad mane mylėjai?
Nors purve voliojais, bet širdyj turėjai.
Nesupykai nė ant vieno,
Kad gulėjai kožną dieną
Prie žydo, prie žydo.

Nenoriu aš tavo daugėsniai malonės,
Kad iš manęs juokias išmintingi žmonės.
Nepritinku nė prie vieno.
Kokia dabar yra diena
Per tave, per tave?

Neklausyk šnekesių, tiktai mane čėdyk,
Visų visą turtą taip dailiai surėdyk,

Kad nè skatikas nežūtų,
Visi dailiai manie kliūtų.
Ar girdi, ar girdi?

Kad tu prapultum, dvokėle nelaba,
Kuri vedi mane tiesiai į grabą.
Šitai virp rankos ir kojos,
Vaikščioti niekaip neklojas
Per tave, per tave.

Spūdink šalin greitai, nelįsk man į akis.
Kad tave taip gėriau, ką man dievas sakys.
Į bažnyčią nevaikščiojau,
Vien tavęs tiktai dabojau
Karčemoj, karčemoj.

Norint visi varpai šaukė tave vieną,
Nors kunigai barės kožną šventą dieną.
Tu vienok to negirdėjai,
Kada po stalu gulėjai
Prie žydo, prie žydo.

Styrink šalin, vargše, aš tavęs nebgersiu,
Norint kelias dienas ant svieto betversiu.
Nebnoriu tavyje mirkti,
O paskiau pagirioms sirgti
Kas rytą, kas rytą.

Kas per bėda buvo, kad tu ir dejavai:
Kaip tik manęs gėrei, tuojau atsigavai.
Todėl, tėvai, gerk kaip gėręs,
Tversi kaip lig šiolei tvėręs,
Iš tiesų, iš tiesų.

Styrink tu nuo manęs spėriai, nedoroji,
Kuri pragarą man tikrai gatavoji.
Nors būtumi lembi kava,
Nebragausiu skomo tavo
Niekados, niekados.

Argi, žmogau, manęs nepasigailėsi,
Kad senuosius draugus geriančius regėsi?
Rodos, jog, bengdamas dienas,
Nenumirsi patsai vienas
Be manęs, be manęs.

Je, je, taip gausi tu gumbą, ne ragelį,
Beveliju pirktis kokį pyragėlį,
Nekaip biauriotis su tavim,
Be galo žeminti save.
Taip ir bus, taip ir bus.

Paskiau aš padainavau *cyrulį*.

DAINA

Pilkasis cyrulėli,
Ko gi taip anksti keli?
Aš, su saulele kėlęs,
Kožną rytą nedėlios

Jau giedantį atrandu,
Kada išvarau bandą.
Ar tai savo patele,
Kuri kaip nabagėlė

Tup savame lizdelyj,
Čia, dirvelės duobelėj,
Linksmi ją sėdinčią,
Savo vaikų laukiančią?

Šitai atėjau arti,
Tačiau ne tavęs barti,
Aš to tiktai dabosiu,
Kad žambelį kilnosiu,

Idant lizdelį tavo
Su šiuo žambeliu savo
Kaip norint nepažeisčiau,
Išperėti daleisčiau.

Oi, linksminkis, paukšteli,
Kuoduotas cyrulėli,
Štai pagal savo būdą
Aš pasėsiu čia grūdą.

Gausiu putros dėl savęs,
Bus grūdas ir dėl tavęs,
Meldžiamas cyrulėli,
Gražus mano paukšteli,

Tu su pačia nakvoji,
Nutūpęs jos daboji.
Ko giedi taip pagailiai,
Kada gyveni dailiai?

Patelė nors tankiai tyli,
Vienok tave tikrai myli.
Aš negaliu užmigti,
Mylimosios sutikti.

Sako, jog aš molinas,
Ir nuo manęs tolinas.
Norint aš esmi jaunas,
Ana prie kito gaunas.

Nedėlioj ją sutikęs,
Tariaus anai patikęs,
Nes į mane veizėjo
Ir dailiai švypterėjo.

Tyčioms lindau į akis,
Gal meilės žodį sakys,
Bet ana atsisuko
Ir, nežinau kur, spruko.

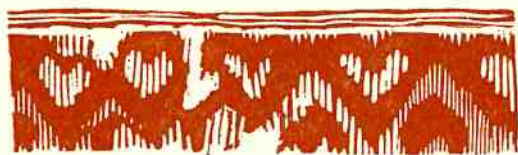
Kad mačiau ją iš tolo,
Tariaus regis aniolą.
Graži mano ir buta,
Gyvulėliai prakuto.

Trūkst man tiktai moteries,
O be tos kas ištūrės?
Cyrulis laimingesnis,
Tur būti ir geresnis.

Ta dainelė dėl tikimo patiko visiems, tačiau apeigos įkyrėjo, todėl visi susitarę šmakš į poduškas galvas įdūrėm ir užmigom. Eikim tad, matušėle, ir mes gulti. Tai pasakę, visi sugulėm.

D V Y L I K T A S V A K A R A S

PARĒDKA ŽEMAIČIŪ

Man prie Stasiulio besiuvant, pakabakš-pakabakš atjojo gražus vaikiną Kazimieras Pocelis iš Kempalių sodžiaus. Su nauja sermėga apsilvilkęs, su batais, su briedžio diržu persijuosęs, su vario pendentu užsisegęs, pasikirpęs, be barzdos, nes ta dar jam neaugo.

Žirgas jo buvo raudas, gražus, žemaitėlių veislės, mitukas raudonas, balnas šikšninis, lenciūgėlis, prie uždenio pririštas, šviesus ir skambas.

Vos, tą žirgą prie žiogrio pririšęs, į trobą įėjo, visos mergelės paraudonavo it gaidžio skiauterė. Vaikinas įėjęs pasisakė, kas

esąs, pasisveikino su tėvu ir motina, o prieš dukteris tiktai galvą nulenkė. Stasiulis gerai jį priėmė, o Petronėlė, gražiai apsidariusi, išėjo iš alkieriaus ir sėdos greta Kaziuko, svečio.

Neilgai trukęs Kazimieras pasisakė atjojęs į zalėtas, o Petronėlė, nors maž tepažino jaunikaitį, tačiau iš lipšnaus šnekesio tas suprato Petronėlę įdėm tekėsiant. Po valandos kėlės ir sakė sudievu Stasiuliams, o tuodu meldė, idant tankiau lankyti. Beregint išsigirdę žmonės Pocolį Petronėlę vesiant apkėlė su kalbomis. Šiuodu vienok, tai girdėdamu, juokės, nes lig šiolei abudu buvo be įtarties.

Keletui dienų praslinkus, jaunasis drauge su piršliu vėl atjojo vakarop prie Stasiulio; tėvai žmoniškai priėmė, večerės vienok nedavė, tiktai padėjo ant stalo alų, sviesto, pyragų ir duonos. Per kiaurą naktį šnekėjos ir lygavo apie pasogą. Sutikę paskyrė dieną tolesniam darbui ir išjojo praaušus.

Ateinant paskirtai ketvergo dienai, susiėjo pakviesti svečiai, parvadino skripkorių ir pradėjo šokti. Tuo tarpu jaunuomenė, tarsi gailėdamos Petronėlės, kurią žada jaunasis išvežti, užrišo ir užkalė vartus. Jau brėkstant jaunasis su dešimčia draugais atvykęs pradėjo paukš-paukš šaudyti. Vietos jaunuomenė, iš trobos iššokusi, lygia dalia pliaukš-pliaukš šaudydama atliepė. Ką padariusi, šmurkš-šmurkš sušoko į trobą, užsklandė skląščius, užraišiojo ir užramstė duris. Atkeliavę svečiai išdraskė žiogrius, atkėlė karkles ir bruzdu-bruzdu įsiveržė į kiemą. Atradę uždarytas ir užrakintas duris, rėmė tas laukan, iškėlė iš kaškų ir išvertė. Kiti brakš-brakš brazdino į langus, sakydami: „Ileiskit svečius.“

Suėję nauji svečiai į trobą šaukė: „Ogla, apsistokit!“ Namieškiai priešingai kriokė: „Ūžkit, užkit, šokit!“ Tėvams vienok liepiant, apsistojo, o piršlys sušuko: „Ar priimat svečius?“ Tėvai atsakė: „Priimam, priimam.“ Tuokart piršlys balsu tarė: „Gyvenam už šimto mylių, atplaukėm, atjojom, atbrzdėjom per jūras marias, per ežerus ir upes; yra draugų mano devyni šimtai devynios dešimtys devyni, teikitės duoti arkliams kūtes, balnams gembes, kepurėms vagius, ploščiams klėtis, berneliams kamarą, o man, senam piršliui, bent suolą. Nu ką, ar žadat visa tai duoti ir mus, svečius, žmoniškai priimti?“ Tėvai atsakė: „Žadam, žadam priimti, išvaisinti, išdirbti, prigrirdyti ir pripilti it verpeles.“

Sušuko piršlys: „Nu, gerai, ne veltui žygiavom: judu, jaunasis su jaunąja, eikita į priemenę ir pasišnekėkita, o aš pa-bylosiu su tėvais.“ Jaunieji išėjus, tarė piršlys: „Nu ką, ar leisita savo dukterį Petronėlę už Kazimiero?“ Šiuodu atsakė: „Leisiva.“ Piršlys: „O ar sveika yra Petronėlė?“ Šiuodu: „Sveika, ačiū dievui.“ Piršlys: „Nu, kiek duosita pasogos?“ Tėvai atsakė: „Duosiva penkias karves, du arkliu, tris kiaules, tris žąsis su žąsinu, ratus gelžytus, roges ir tris dešimtis rublių pinigais. Argi ne gana?“ Piršlys tarė: „Gana, gana, turita ir daugiau dukterų.“

Tuo tarpu jaunasis klausė jaunosios: „Ar tinku aš tau?“ Ši atsakė: „Tinki.“ Jaunoji klausė: „O aš tamstai ar tinku?“ Jaunasis atsakė: „Tinki, nes esi graži.“ Tai vienas antram pasakęs, padavė ranką ir pasibučiavo, o sugrįžusiu į trobą, pasisakė tėvams su piršliu tarp savęs sutikusiu.

Atsiliepė Kotryna Stasiulienė: „Nu, gerai, vedu su vyru darova ką reikiant, bet reikia žinoti, ką turi Pocelis, jaunas. Pridera ūkvaizdžius išleisti, o rasi ir patiems važiuoti dėl apveizėjimo.“ Piršlys Antanas Vaištaras atsakė: „Vincentas Pocius duoda savo sūnui ypatų gyvenimą, duoda gyvulius ir ką reikiant. Rods, Kazimieras bus naujukas, vienok, susišelpęs jūsų pasoga, galės dailiai gyventi. Yra vaikiukas čiunus, išmintingas, arielkos negerias, nepiktas ir lipšnus. Sugebės mylėti moterį savo.“

Atsakė Stasiulis: „Nu, gerai, gerai, visa tai paregėsime. Rytą pat važiuosim į Kempalius.“

Tą vakarą svečiai išskydo, o Stasiuliai, ėmę keturis ūkvaizdžius, su Petronėle ryto metą išvažiavo. Atradę viską įmaningai, sugrįžo namon, ryžos leisti dukterį ir taisės pakelti parėdką.

Subatoj piršlys Antanas Vaištaras, į Kempalius atvažiuodamas, atsivežė gėrimų. Su juo drauge atvyko jaunas su kitais svečiais. Visų pirma piršlys, stiklą pripylęs, tarė: „Sveikas, tėvai!“ Paskiau: „Sveika, Kotryna!“ Pasvadino jaunąjį užstalėj, o Petronėlę už ypatingo stalelio. Tuoju klausė tėvo: „Ar leidi dukterį?“ Tas atsakė: „Leidžiu.“ Klausė motinos: „Ar leidi?“ Ta vėl atsakė: „Leidžiu.“ Klausė jaunojo: „Ar imi Petronėlę už moterį?“ Kazimieras atsakė: „Imu.“ Klausė jaunosios: „Ar tekėsi?“ Ši atsakė: „Tekėsiu.“ Dar piršlys davė motinai rublį, kuri, kibusi už rankos Petronėlės, tarė: „Šitai atiduodu mano vaiką, imk sau.“ Tuokart piršlys, stiklą prigožęs, sušuko: „Sveika, jaunoji!“ Beregint ėmęs rūtų vainikėlį padėjo į torielką, apdengė su balta skepeta ir nunešė jaunajai. Kurį

jaunosios sesuo Veronika prisegė prie galvos Petronėlės, o piršlys, ėmęs ją už rankos, pasvadino užstalėj greta jaunojo ir tarė: „Šitai yra jauna pora, nori gyventi, bus naujukais, aš aniedviem duosiu žašiną. O kiti svečiai ką žadate?“

Jūzupas Vaištaras atsiliepė: „Aš duosiu pusparšį.“ Pranciškus Kairys tarė: „Aš duosiu avių.“ Silvestras Norbutas iš Laurių sakė: „Aš duosiu veršį iš apluko.“ Vicentas Norbutas tarė: „Aš duosiu du pūru rugių.“ Kitas susiedas tarė: „Aš duosiu du pūru miežių, kad turėtų iš ko putrą virti“, ir taip toliau.

Mergaitės viena žadėjo stuomenį, kita abrūsą, kita įtiestuvę, kita pirštines, žekes ir t.t.

Tą patį subatos vakarą padarė jaunieji sanderybas ir atbuvo pintuves. Per kiaurą naktį šoko.

Nedėlios rytą jaunuojų nuvažiavo į Viduklę, užsirašė, atliko poterius ir padavė užsakus.

Dviem nedėliom praslinkus ir užsakams išėjus, panedėlio vakarą prasidėjo parėdka. Pakviesti svečiai suvažiavo, jaunasis taipogi atvyko, pavadintas skripkorius kad čirškinti pradėjo, Petronėlė meldė, idant tėvai pradėtų šokimą. Vos tuodu susikiusiu perėjo per trobą, tuojau visi šokti pradėjo ir žudės per kiaurą naktį.

Uterninko rytą svečiai visi valgė, tiktai jaunuojų nė snapo nekišo, nes ketino eiti spaviednės. Išvažiuodamu prie šliūbo, meldė tėvų ir visų svečių, idant žegnotų, arba blagaslovytų, ką

tie ir darė. Jaunoji drauge su seseria ir piršliene sėdo į ratus ir visų pirma važiavo. Jaunasis sėdo į gražų žirgą ir jojo greta vežimo jaunosios. Paskui tą važiavo visa veselė šaudydama ir dainuodama. Neapsistojo nė prie vienos karčemos. Nuvažiavę gaspadoj pasipuošė, o mergelės ir šokti pradėjo.

Piršlys Kazimieru, Petronėle, dešimčia svietkų ir piršliene vedinas nuėjo į kleboniją užsirašyti. Jaunuojų tuojau skubėjo bažnyčion spaviedotis. Po spaviednės atėjo kanauninkas Kolen-da duoti šliūbą. Jaunąją prie to nuvedė sesuo Veronika, o jaunąjį — piršlys su broliu. Šliūbą duodant, jaunoji raukės ir verkė, bet nenorėdama, dėl to maž tebuvo ašarų.

Po šliūbo grįžo gspadon, jaunuojų užsikando, o parėdka šoko. Išvažiavo namon lygia dalia šaudydami ir dainuodami. Parvažiavus dukterį priėmė motina su duonos kepalu ir su druska. Tėvas priėmė žentą su izbonu alaus ir butelka arielkos. Dar duodamas sakė: „Tė, ženteli, mano dovanas, kad tavo butai netrūktų rūgštimo.“ Jaunuojų, į trobą įeidamu, sakė: „Tegul bus pagarbintas Jėzus Kristus!“ Jaunoji dar tarė: „Įėjau į trobą su duona ir su druska.“ O jaunasis: „Įėjau su rūgščia ir gėralu, kad viešpats mano gyvenime užlaikytų.“ Abudu savo dovanas bakš padėjo ant stalo. Piršlys tuojau, ėmęs butelką, prigožė stiklą ir balsu tarė: „Po švento šliūbo atsigerkim gero gėrimo — sveikas, tėvai!“ Paskiau gėrė visi geriantys pakarčiui. Jaunuomenė vienok negėrė.

Namiškiai padengė stalą; piršlys jaunuoju pasvadino užstalėj, pačioj kerčioj, kaipo vyriausioj vietoj. Pusėj valgio motriškios gėrė alų, o vyrai — brauškę. Piršlys ragino svečius, tarydamas: „Valgykit, sveteliai, bet į kišenę nekiškite.“ O piršlienė šiaip sakė:

Sugavau varną,
Iškepiau sparną.
Nepadyvykit,
Pasisylykit,
Sveteliai mano!

Večerę pavalgę, dar šoko, o pavargę ėjo gulti. Kazimiero tačiau su Petronėle neguldė.

Seredoj piršlienė pakėlė pietus visiems svečiams, po kurių jaunoji su vėdliais ir pasekėjais išvažiavo į Kempalius prie jaunojo. Kraiti iš klėties nešti norint, Stasiulienė plekš sėdos ant skrynios, jaunasis turėjo tris rublius užmokėti, pakol išgavo. Kraiti nešė keturi vyrai. Skrynja buvo gan didi, bet nepilna, todėl, kad lengva nesirodytų, jaunoji lig laiku keletą akmenų įdėjo. Per nelaimę nešėjai kraičio, risdami į ratus, pakreipė skrynją, įdėti akmenys bildu-bildu parietėjo. Pradėjo visi juoktis ir sakė: „Juk akmenų yra ir Kempaliuos, kam juos vežam.“ Tačiau skrynios neatidarė. Nešėjai už savo darbą nieko negavo.

Susėdo į ratus vėdliai, važiavo pirma dainuodami. Pasekėjų dveja tiek susirinko, tarp tų buvo ir seserys jaunosios; tie po vėdlių važiavo. Nuvažiavusią jaunąją prie durų priėmė motina Kazimiero su duona ir su druska. Jaunąjį sutiko tėvas su alum ir arielka. Jaunuojų, įėjusių į trobą, padėjo tas ant stalo. Tuoju piršlys Petronėlę su Kazimieru pasvadino užstalėj, ir visi svečiai susėdo. Bet kaip tik tai skripkorius pradėjo džirzginti, sukušo svečiai ir šoko. Vakara gan vėlai pavalgė. Jauniejiem pataisė lovą klėtyj; nuvedė gulti tėvai su nekuriomis vyriškaisiais ir su skripkorium. Po valandėlės išėjo, uždarė duris su raktu, užrito tas su ratais, rogėmis, akėčiomis ir su visokiais baldais užkrovė.

Ryto metą piršlys, piršlienė ir skripkorius grieždamas ėjo žadinti jaunųjų. Atkrovė užverstus daiktus, pažadino, į rėtį įdėję bliūdą vandens, nunešė nusiprausti, o nusiplovus piršlienė atėmė nuo jaunosios vainiką ir šmakš apmovė su perregima kepurėle. Ant galo, nuvedusi į trobą, apmūturo jos galvą su didžia pirktime skepeta.

Tuoju marti, atidariusi savo kraitį, davė dovanų: uošvei stuomenį, marškinius ir sijoną; uošviui, piršliui ir skripkoriui po stuomenį, o broliams jaunojo po abrusą.

Visi svečiai išpažino piršlį už melagi, nes nematė to viso namuose Kazimiero, ką piršlys sakė, todėl, krūvon susiėję, susitarė jį sūdyti už melagystes. Netrūko tokių, kurie jį gynė,

bet daugiau atsirado jį kaltinančių. Ant galo visi paskaitė už pakartina. Raukės vargšas piršlelis, skundė mergelėms ir sakė: „Paliksit jūs be vyrų, nes, piršlius karstant, kas bedrįs jus jaunikaičiams piršti?“ Tos dėl metimo užmetė už jį žodį, bet sūdzios to neklausė. Matydamas tai, piršlys pajuodavo, girdi, iš baimės (susitėpė su piešomis) ir vaipydamas lindo prie kožno sudievu sakyti. Bet kurio tiktai dasilytėjo, tą supaišė, nes buvo su rankomis trikojį glostęs, todėl visi nuo jo tolinos. O jis tarė: „Visuomet taip nutinka: nuo nelaimingo žmogaus bėga šalin ir prieteliai.“

Beregint vaikiukai atvilko akėčias, paguldė ant tų piršli nabagą ir traukė po naujai padirbtomis kartuvėmis.

Tuojuo, išėjęs iš krūvos, vienas senas pilvočius uždėjo ant savo ilgos nosies špikulius (okuliorius), perskleidė plačius lakštus popieriaus ir šiuos skaitė žodžius:

IŠTARMĖ, ARBA DEKRETAS

Dekretas garsingos pabangos gyvenimo nepaprasto melagio piršlio Vaištaro, išduotas vardan didžio karaliaus Zigmanto Trečiojo.

Metuose šiuose, tuose, anuose, kada katės šunis piovė, zuikis būgną mušė, meška trūbą pūtė, kad gelžinsniai per mūsų žemę lėkė, šunys giedojo, gaidžiai lojo, arkliai su dantimis brazdino, stirna su pelėda šokinėjo, žuvys lakiojo, driežas į gegužę veizėjo, bobos veršius kirpo, mergaitės tekėti nenorėjo, vaikiukai jų nebmylėjo, kad su barankomis snigo, vaikai per kiauras naktis nemigo — tuokart vilkas, tranksmą išgirdęs, didžiai persigando, nebveizėjo, kur veršiai, kur banda, o iš to

strioko staiga trėsė, betrėsdamas šoko per kelmą ir išspyrė vaikiuką. Tą žmonės praminė briedaičiu, nes buvo taip spraurus, kaip ežys, taip sugebąs sukstis, kaip girnų apatinysis akmuo. Tas derlingas ir guvus vaikiukas capt nutvėrė vilkui trumpai už uodegos ir nepaleido. Vilkas trėsė per Kempalių sodžių, nutrūko jo uodega, o vaikiukas benc pavirto. Išaugo paskiau į veltėdį, baisų melagį ir tarsi vagį, nes apgavo ir pavogė gyvą, gražią Petronėlę. Bet kaip apgavo ir pavogė? Šitai šiaip: pasišovęs, girdi, į piršlius, atvyko į Ardiškių sodžių ir pasakė Kazę Pocelį esantį ponaičiu Kempalių sodžiaus, gyvenantį didžiame mūro dvare, kurio stogas esąs klotas su lašinių paltimis, langai deimanto, takai su sūriais išgrįsti, lieptai ir tiltai marmuro, nuo daugybės dešrų akstis lūžtant, šuliniai su medum ir pienu prigožti, daržinės javų pripiltos, svirnai su šiaudais prikimšti, alaus ežerai, arielkos prūdai pilni ir sviesto devyni tarpai žardo prižardyti. Arklių, bandos, avių ir kiaulių daugybė. To viso pameilusi, Petronėlė pažadėjo tekėti ir ištekęjo už Kazimiero, o mes visi, čia atvykę, randam gyvenimą paprasto žmogaus, iš medžio padirbtą, su šiaudais klotą, langus nekuriuos su lentelėmis užtaisytus. Šitai tau penkios! Apgauti pamatę, ryžomės tokį piršlį melagį apsūdyti.

Zigmantas III, karalius, per verslą, išleista 1604 metuose, įsakė tokius melagius apgaudinėtojus ar, palaipinus į žardą, su šunimis užpiudyti, ar, už karklyno pastačius, su grybų kotais užmušti, ar, palaipinus ant stogo, drobynas atimti, ar, pastačius ant liepto, pastumti į upę be ramčio, ar, tiesiai sakant, pakarti ir priartinti prie dangaus.

Mes tada, žemiau su savo rankomis pasirašę, dabodami tuos garsingus įstatymus, nusprendėm didį melagį Vaištarą pakarti.

Pakorę nemažą pelną gausim, nes iš karuonies makaulės bus liktarna, iš akių spunkos, iš nosies šnipkos, iš dantų priekalai, iš liežuvio kylys, iš gerklės trūbas, iš stemplės virvė, iš pilvo būgnas, iš grobų vėdarai, dešros ir strūnos, iš šonkaulių akėčios, iš plaučių dumplės, iš rietkaulių kočėlai, iš staibukaulių patrūbočiai, iš rankų grėbliai, iš letenų kultuvės ir iš nagų guzikai.

Bet kam čia ilgai tauzyti ir skaityti — imkit, vaikiukai, ir tempkit. Po ta ištarne savo rankas pridėjo: Jūzupas Margis, Kazimieras Dargis, Pilypas Pilvočius, Jonas Kupročius ir kiti.

Vaikiukams už piršlio capt-capt sukibus, marti, šmurkš atskubėjusi, šmakš užmetė ant kaklo piršlio abrūsą ir per tai parodė dovanojanti piršliui visas melagystes. Sūdzios todėl paleido piršlį, bet, idant ištarmė nepaliktų neišpildyta, pakorė liečyną, it žmogus apdarytą. Linksmas piršlys šokinėjo ant vienos kojos, skriporiui pagaliau nečirškinant.

Pabengę reikalą su piršliu, visi svečiai sėdo valgyti, palvagę pilvais varini išėjo į kiemą, tame dar šoko lig brėkstant; ant galo išvažiavo namon.

Aš per tą visą parėdką buvau, trypiau ir šokau kiek tinkamas. Pats dar čirškinau, kitus šokti mokiau ir jaunuosius apsiuvau. Už tai davė man stiklo batus, sviesto brylių ir popieriaus švarką. Su ta drapana pasipuošęs, išėjau oran, vos stojau ant akmenio — susikūlė mano batai, dar koją perdūrė; įspindo saulė — sutirpo mano brylius, sutepė drapaną, nulijo — ištižo mano švarkas. Taip tai bengias visi ant svieto užmokesniai,

visi nuo vyresnybės duoti papuošimai. O žmonės tačiau jais
džiaugias it vaikai, šukele stiklo radę.

Atbuves parėdką ir darbą prie Stasiulio pabengęs, panorau
aplankyti savo tėvynę Palangą, nes pasiilgau jūsų. Perėjau ke-
letą parakvijų, niekame neužkliuvęs, apsistojau prie turtingo
žmogaus Jono Čiudžio Kvėdarnos parakvijoje. Kaip čia man
klojos būti, apsakysiu atentį vakarą, nugis eikim gulti. Tai
man pasakius, visi sukilo ir ėjo ilsėti.

T R Y L I K T A S V A K A R A S

Kelis vakarus praleidę, namiškiai vėl susirinko klausyti pasakų mano, o aš atsikrenkštes šiaip pradėjau belsti.

Reikia žinoti, jogei gyventojai parakvijų: Viduklės, Eržvilko, Raseinių, Girkalnio, Skirsnemunės, Veliunos, Jurbarko ir Gaurės yra vos ne visi augaloti, su plačiais pečiais, stiprūs ir derlingi it ąžuolai. Paprastai dėvėja pilkas sermėgas, siūtas su stačiomis apkaklėmis, priešakyj be guzikų, su ablikais sukabinamas, užpakalyj didžiai rukšlotas, arba kvaldotas. Vaikščioja persijuosę su briedžio diržais, priešaky yra žalvario pendentas. Aunas vieni su batais šikšniniais, kiti su batais, kurių padai yra medžio, kiti su vyženomis, dar kiti su naginėmis. Žiemą dėvėja kepures ausytas arba lenktinėles, vasarą iš vilnų veltus brylius.

Motriškosios lygia dalia pilkas dėvėja rukšlotas sermėgas, vasarą striupkes su trumpomis apie liemenį rukšlomis. Sijonus nešioja dryžus, pačių austus. Skepetų pirktinių čia maž tėra. Audžia pačios žičkuotus raiščius ir dangstos su drobulėmis. Vaikščioja basos nuo ankstybo pavasario, rudens laike dėvėja medžio klumpes, nuėjusios į miestelį, apsiauna su kailio kurpėmis. Arielkos čia pirma niekas negėrė, bet dabar (1864 m.) atsirado per nelaimę daug geriančių.

Reikia išpažinti, jog žmonės tos srijos yra labai geri, lipšnūs, žmoniški. Svečius priima su džiaugsmu. Jei kuomet, svečiams įvažiaus, nuliūsta, daro tai ne dėl to, kad svečių dievas davė, bet dėl to, kad neturi tų su kuo taip priimti, kaip norėtų. Išvažiuodami svečiai jei nori užmokėti, ūkininkai pinigų nepriima. Todėl ir aš, čia pakliuvęs, gan ilgai trukau ir vos Verelės, antros dukters Stasiulio, nevedžiau.

Ilgainiui pasiilgau jūsų, vien man rūpėjo, ar gyvi tebesat, tėvai mano. Artinaus prie Palangos. Pakliuvau ant galo į Kvėdarnos parakviją pas turtingą žmogų Joną Čiudį, nes tas daugel turi dukterų. Čia, gavęs darbo, siuvau, subatų vakarais čirškinau su skripkomis, todėl didžiai įtikau mergelėms.

Čiudžio dukterys: Uršulė, Petronėlė, Teklė ir Marelė yra gražios, man, girdi, patiko, ir ketinau vesti visų vyresniąją Uršulę, bet nesitikėtai parvažiavo iš Kražių Domicėlė, kuri buvo atiduota į panų klioštorių dėl prasimokymo ko reikiant.

Tą užvis pamėgau ir vesti ryžaus. Mylėjau ją, ir ana mane mylėjo. Bet senis tėvas vien sakė: „Et, kas gali duoti dukterį kriaučeliui? Kame gyvens? Nejau vadžiosis su savim per svieta vaikščiodamas?“ Tą aš išgirdęs lig laiko tylėjau.

Kaži kuomet apsidrašinęs tariau Čiudžiui: „Tėvai, vedu su Domicèle mylivos, ar leisi sueiti į porą?“ Tas atsakė: „Žinau judviejų norą, bet kur dėsi pačią? Juk tu vietos neturi, esi perėjūnu, nejau vadžiosi su savim moterį, vaikščiodamas po žmones?“ Tai aš išgirdęs, brabrakš atidariau savo skrynelę, išėmiau buntą bumaškų, dar porą šimtų rublių sidabru, brinkt pabėriau ant stalo ir sakiau: „Tėvai, su tais pinigais aš galiu gyventi, yra čia daugiau ne tūkstantis rublių. Aš arielkos negeriu, pinigų nekleidžiu, skatiką prie skatiko dėdamas, per keletą metų sudėjau tą naudą. Dabar patark man, ką turiu daryti? Kaip apsiversti?“ Tėvui, tai pamačius ir išgirdus, akys prašvito. Pakinkavęs galvą, tarė: „Žinai ką, žentai, čia mūsų susieduose vienas ūkininkas parduoda gražią butą, nori gauti aštuonis šimtus rublių, pirk nuo jo, tuokart atiduosiu tau Domicėlę.“

Aš taip ir padariau: su tuo pačiu tėvu nuėjau lygauti ir suderėjau už septynis šimtus rublių. Paskiau, viską pagal įstatymus padaręs, persikėliau į gyvenimą. Pirkau gyvulius, įsikūriau ir vedžiau šią Domicėlę; tėvas per pasogą gan vedu

sušelpė. Gyvenava nuo dvejų metų padoriai, rugiai vedums it kanapės, perstojau siūti, šitai jau ir sūnų turiva, vaiką gražų ir sveiką.

Per parėdką užlaikėm visas priimtas apeigas, buvo vėdliai, pasekėjai, ūkvaizdžiai ir piršlys, kurį ant galo korėm. Tačiau, girdi, išspruko ir lig šiolei tebgvena Žvingių parakvijoje, Pajūriškių sodoj, vadinas Benediktas Pikelis.

Turiu dar pridurti, jogei per parėdką šiokie buvo juokavimai. Du vaikiuku ėmė ant savo sprando po vieną už save mažesnį vaikiuką. Tuodu, aukštai sėdėdamu, braižės tarp savęs. Toks veikalas vadinas *vanagėliu*.

Viena mergelė, apsikamšiusi, apsivyniojusi, tūpės ir šoko *šarką*. Kitas klausė: „Šarkele, kame buvai?“ Ši atsakė: „Turguje buvau.“ Kitas: „Ką pirkai?“ Ši atsakė: „Šilkelius“, ir taip toliau.

Keturi vyrai, siūbuodami į vieną ir antrą pusę, *druską svėrė*.

Paskiau keturi vyrai pasilenkė, tuojau kiti ant jų susėdo ir jodė. Tokį veikalą vadina *šokimu kazoko*.

Vežė pašta šiaip: šeši vyrai ėmė vienas kitam už rankų. Sekmasis gulė ant jų sunertų rankų. Šeši siūbuodami jį kratė.

Brylius vėlė šiaip: sėdos du vyru, trečiasis ant lazdos turėjo brylių, arba kepaliušį. Sėdintys norėjo pagauti brylių, nešantysis neleido ir mušė per kojas sėdinčiųjų. Tuodu ištraukė šakalius, kuriuos už aulų turėjo; būtų tikrai susimušę, kad jų būčiau neperskyręs.

Su *cigona* šiaip biauriojos: stojo dešimtis vyrų, vienuoliktašis, susitepęs, persijuosęs, makarą turėdamas rankose, sakė:

„Panie dzala, davai drala“, rodė kojas su pirštais ir gainiojo su makaru kitus.

Veselę šiaip atbuvo: viena mergelė su krase nešina sušuko: „Veselė, veselė!“ Tai pasakiusi, sėdos trobos vidury. Tuoju augęs vyras atvedė prie jos jaunikaitį Juzę ir klausė: „Ar tinka?“ Ta atsakė: „Netinka, nes Juzė nemoka poterių, neina į bažnyčią, geria arielką.“ Vyras atsakė: „Ne taip yra, apsirinki: Juzukas gerai moka ne vien poterius, bet išrita ir prisakymus. Moka skaityti, bažnyčioj buvoja ir kas šventa diena gieda rožančių. Arielkos niekuomet negeria.“ Atsakė mergelė: „Kad tamsta sakai teisybę, tad tinka.“ Tuoju Juzukui padavė rankas, ir pradėjo visi šokti.

Paskiau sėdos berniukas, atvedė jam mergelę ir klausė: „Ar tinka?“ Tas atsakė: „Netinka, nes nemoka poterių, nesumano skaityti, bažnyčioj žvalgos ir daug šneka.“ Atvedęs tarė: „Ne taip yra: mergelę tą giria žmonės, yra dievobaiminga, moka poterius, sugeba gražiai giedoti, gerų tėvų geras yra vaikas.“

Atsakė vaikiukas: „Kad taip, tad ją myliu.“ Tai taręs, padavė rankas, ir pradėjo vėl šokti visi. Tas veikalas man patiko, kelis kartus taip parėdkininkai darė.

Pasibengus veselei, vedu su Domicèle pradėjova gaspadorauti kaip reikiant. Javai vedum derėjo, sulaukėm sūnaus, apkrikštijus pakėliau krikštynas, prakutus vaikui, užsigeidžiau prie jūsų važiuoti ir atvažiavau. Turiu viltį ir tėvus kuomet nors vedu aplankysiant.

Tarė motina: „Sakais sugebąs giesmes rašyti, parašyk ir dėl mūsų.“
Atsakiau: „Čia nėra kame, bet aš seniai parašytą pagiedosiu.“

Paskiau šiaip padainavau.

D A I N A

BLEZDINGĖLĖ

Kai atėjo švento Jurgio diena,
Parlėkė blezdinga tiktai viena,
Kurią paregėjęs aš pažinau
Ir kaipo namiškę pasveikinau.

Tariau: „Kur lakiojai, kame buvai?
Tolimoj kelionėj nepražuvai?“
Blezdingėlė mane vėl pažino,
Ant stogo tūpusis, pasveikino.

Gurmėdama viską pasakojo,
Tarsi ar aš klausaus, vien dabojo,
Ant galo pridūrė: „Lizdo man reiks.“
Atsakiau: „Teisybė, nieks nepapeiks.

Pernai myniojai mano stogą,
Tačiau nepadarei nieko blogo.
Juk tu myli mūsų prastus numus,
Kenti skyles stogo, kenti dūmus.

Galėsi šiaudelius stogo pešti,
Padorų lizdelį sau sunešti,
Kiaušelius keturis ten padėti,
Gražius mažutėlius išperėti.

Neprilips prie lizdo baisios katės,
Vaikas tarsis tavęs neprimatęs,
Aš uždrausiu lizdą užkabinti,
Tavo kūdikėlius pakušinti.

Bet kaip tu maželius išperėsi,
Jei mylimos pačios neturėsi?“
Blezingėlė tarė: „Mano pati grįš,
Kaip balandžio mėnuo tikrai paryš.“

Ir teisybė, kaip mėnuo paryžo,
Patelė jo sveika čia sugrižo,
Ką aš paregėjęs didžiai džiaugiaus
Ir sakiau: „Nebkišiuos jau aš daugiaus.

Lįskita pastogėn kaip į urvą,
Suneškita lizdą iš purvo.
Nei strielčius akylas judums nušaus,
Nei guvus vanagas čion prigaus.“

Blezingos sušuko: „Kivyks-kivyks,
Ką žmogus sakė, įvyks, įvyks!“
Beregint sulindo į pastogę,
Atrado sau vietą gan patogią.

O per vasarėlės šiltus laikus
Išperėjo lizde gražius vaikus.

Rudenį kad teko jau išlėkti,
Ko tik nereikėjo manie rėkti.

Visos, girdi, eilėj susistojo
Ir už palaikymą gražiai dėkavojo.

Amen.

Man šnekesį pabengus, ėjom gulti. Jau buvo trečia nedėlia
nuo mano į Palangą atvažiavimo, todėl ryto metą pradėjau
kraustyti savo daiktus, meldžiau, idant tėvai vedu aplankytų.
Ant galo pasvadinau moterį su sūnum ir išvažiavau. Tai atsiti-
ko 1866 metuose.

Galas

T U R I N Y S

PRAKALBA	5
PIRMAS VAKARAS	13
ANTRAS VAKARAS	19
TREČIAS VAKARAS	25
KETVIRTAS VAKARAS	31
PENKTAS VAKARAS	42
ŠEŠTAS VAKARAS	49
SEKMAS VAKARAS	61
AŠMAS VAKARAS	67
DEVINTAS VAKARAS	78
DEŠIMTAS VAKARAS	98
VIENUOLIKTAS VAKARAS	115
DVYLIKTAS VAKARAS	129
TRYLIKTAS VAKARAS	144

ИБ № 661

МОТЕЮС БАЛАНЧЮС
ЮЗЕ ИЗ ПАЛАНГИ

На литовском языке

Художник Витаутас Юркунас
Издательство «Вага», Вильнюс, пр. Ленина 50

MOTIEJUS VALANČIUS
PALANGOS JUŽE

Redaktorė R. Saukienė
Techn. redaktorė B. Šlivinskienė
Korektorė L. Lengertienė

Duota rinkti 1976.VI.14. Pasirašyta spaudai 1977.IX.13. Leidinio Nr. 8412. Ofsetinis popierius Nr. 1, formatas 60×90^{1/8} – 9,75 pop. l. = 19,5 sp. l.; 6,4 leid. l. 30 000 egz. Užsak. Nr. 922

Kaina drobėlės irišimu 1 rb 70 kp
Kaina štapelio irišimu 2 rb 60 kp

„Vagos“ leidykla, Vilnius, Lenino pr. 50
Spaudė K. Poželos spaustuvė, Kaunas, Gedimino 10

V 0733–274
M 852(10) 2–77

L 1
Va 145